

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 ГОДИНА

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД	4
II. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА	6
1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА / ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА	6
2. ДЕМОГРАФИЯ	14
2.1 Обща характеристика	14
2.2. Динамика на населението	15
2.3. Качествени характеристики (структури) на населението.....	18
3. ПАЗАР НА ТРУДА	22
3.1. Икономическа активност, заетост и безработица	22
3.2. Средна работна заплата	25
4. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА	29
4.1. Общо състояние.....	29
4.2. Секторно-отраслова структура на икономиката	32
4.3. Инвестиционна активност.....	39
4.4. Селско стопанство	40
4.5. Горско стопанство	43
4.6. Туризм	46
5. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА	57
5.1. Образование.....	57
5.2. Здравеопазване	59
5.3. Социални дейности	60
5.4. Култура	62
6. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА	66
6.1. Пътна и ж. п. мрежа	66
6.2. Транспорт	66
6.3. Водоснабдяване	67
6.4. Канализация.....	68
6.5. Електроснабдяване	69

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

6.6.	Газификация	69
6.7.	Топлофикационна мрежа	69
6.8.	Благоустройство на населените места	69
7.	ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ	70
7.1.	Атмосферен въздух	70
7.2.	Радиоактивна натовареност	72
7.3.	Води.....	72
7.4.	Почви	73
7.5.	Отпадъци	75
7.6.	Биологично разнообразие	78
8.	АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ	81
9.	SWOT-АНАЛИЗ	103
III.	ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.	106
3.1.	Стратегическа рамка за приемственост, планиране и програмиране на развитието на община Борино 2014 – 2020	106
3.2.	Визия за развитие на община Борино.....	111
3.3.	стратегически цели на ОПР 2014 – 2020 година	112
3.4.	Приоритети и специфични цели на плана.....	114
IV.	ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА	127
V.	ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	127
3.2.	Подход при разработване на системата за индикатори	130
3.2.	Видове индикатори	131
VI.	НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА	136
6.1.	Система за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР	136
6.2.	Законова рамка	137
6.3.	Наблюдение на ОПР Борино 2014-2020 г.	138
6.4.	Оценка на Общинските планове за развитие	140
6.5.	Актуализация на Общинския план за развитие.....	141
6.6.	Прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност	138
VII.	ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	145

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

I. Увод

Общинският план за развитие е един от базисните документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие в България, регламентирани със Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане. Съгласно чл. 13, ал. 1 от ЗРР Общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с Областната стратегия за развитие.

Общинският план за развитие на община Борино е документ за стратегическо планиране, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на територията на общината. Като планов документ от последно йерархично ниво, Общинския план за развитие осъществява връзката между стратегическите планови документи на национално, регионално и областно ниво - Национална стратегия за регионално развитие, Регионален план за развитие на Южен централен район за планиране, Областните стратегии за развитие на Област Смолян.

Обхватът на разработката включва цялата територия на община Борино. Съдържанието на Общинския план за развитие на община Борино е съобразено с изискванията на чл. 13, ал. 2 на ЗРР и тези на Методическите указания на МРРБ за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012–2022 г.), Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 (2014– 2020 г.), Областните стратегии за развитие (2014–2020 г.) и Общинските планове за развитие (2014–2020 г.).

Използваният подход, методите и принципите при разработването на общинския план за развитие гарантират в значителна степен, че стратегическият документ е в съответствие с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България.

Планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Общинският план за развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво и интегрирано развитие.

Съответствието на общинския план за развитие с изискванията, залегнали в стратегическите насоки и законодателството на ЕС в областта на регионалната политика, се отнася до това, в каква степен плановият документ, разработен и прилаган на местно ниво, отразява общия европейски контекст на политиката за балансирано и устойчиво развитие на регионите и местните общности в ЕС.

Стратегическите цели на тази политика са насочени към намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравновесия и подобряване на жизнения стандарт. Освен по отношение хармонизацията на целите и приоритетите в контекста на регионалната политика на ЕС, съответствие е необходимо да се търси и по отношение на методите за управление, наблюдение и оценка в процеса на разработване и изпълнение на общинския план за развитие. Така например, биха могли да се използват утвърдените в европейската практика инструменти за определяне на физически и финансови индикатори за отчитане на постигнатите резултати и въздействие от прилагането на мерките и проектите в рамките на общинския план за развитие.

Времеви хоризонт

Заложените в плана приоритети обхващат 7-годишният период от 2014 до 2020 г. Периодът на изпълнение на Плана съвпада с новия програмен период в Европейския съюз (2014-2020 г.) и с редица стратегически документи на национално ниво, като Споразумение за партньорство на Република България и основаващите се на него оперативни програми.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

II. Анализ на икономическото и социалното развитие на общината

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА / ПРОФИЛ НА ОБЩИНАТА

Община Борино е разположена в Югозападна част на Родопския масив в област Смолян (Рило-Родопската физикогеографска област, Велийшко-Виденишкия дял на Родопите, Триградския карстов масив), Южен централен район за планиране. На юг тя граничи с Република Гърция, на изток с община Девин, на север с община Батак, а на запад с община Доспат.

Фиг. 1 Географско-административно местоположение на община Борино

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Административен център на община Борино е с. Борино. Община Борино е създадена през 1978 г. и включва пет населени места с брой жители както следва: с. Борино – 2548; с. Ягодина – 501; с. Буйново – 384; с. Кожари – 115; с. Чала – 169.

Територията заема 5.42% от площта на област Смолян с общо 173 204 дка като селскостопанския фонд обхваща 54 115 дка (31%), като от тях 4 300 дка са ниви, 7 000 дка – ливади и около 8 000 са мери и пасища. Горските територии обхващат 116 743 дка (67%), в т.ч. – 90 894 дка иглолистни гори (предимно смърч и бор) и 3 391 дка широколистни. Почвите са кафяви горски и сиви горски.

Категорията на пътната мрежа в общината е ниска. Липсват пътища от първи и втори клас. Има един третокласен път III – 197 като общата дължина на пътищата от III и IV клас и местни пътища е 80 км пътища. От тях 32 км са четвъртокласен път и около 30 км местни пътища. Железопътен транспорт в общината няма.

Релефът и се характеризира като планински, силно разчленен и заоблен, с високи билни заравнености, дълбоки речни долини, ждрела и обширни тектонски котловини. Характерни за района са карстовите форми, които са съсредоточени в Триградския карстов район. Родопският карст е особено разнообразен в поречията на Триградска и Буйновска реки.

Климатът е умереноконтинентален до преходноконтинентален, като е значително разнообразен и силно повлиян от релефа и близостта на Средиземно море (надморската височина и ортографските прегради, изложението на склоновете, проникването на топли въздушни. Зимата е продължителна, снежна и сравнително мека, понякога с остри и продължителни застудявания. Лятото е кратко, прохладно и влажно, а есента - продължителна и топла. През последните 15 години се наблюдава значителна промяна в климата в посока неговото затопляне. Максималните валежи тук са през месеците май и юни, а през зимата има дълбока снежна покривка. Характерно за зимния период е, че валежите са обилни и има бързо натрупване на сняг. За ниските части годишната сума на валежите е от 620 до 700 л/м², а за високите от 780 до 1100 л/м². Средната снежна покривка е около 97 см и се задържа между 80 и 150 дни. Характерно за зимния период е че валежите са обилни и има бързо натрупване на сняг. Атмосферното налягане средно за Смолянска област е 737.0 hPa

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Формите на релефа в този дял оказват съществено влияние върху климата. Поради сравнително голямата надморска височина (1000 - 1600 м) на територията се създават условия за почти ежедневни температурни инверсии и температурите на въздуха през цялата година са много по-ниски от местата с подобна височина в останалите планини. Средногодишната температура варира от 9 до 13° С. Разликите са от 2 – 3°С в средните годишни температури и 6 - 8°С в абсолютните минимални температури през студеното полугодие. Освен това нараства процентът на снеговалежа, което се дължи на ноемврийския валежен максимум.

Масивната форма на Западните Родопи и редуването на планински ридове с дълбоки речни долини определя сравнително малката средна годишна скорост на вятър. За нископланинските и среднопланински части скоростта на вятъра съответства на тази в равнините и котловини.

Води: Община Борино попада в рамките на Източнорелеевска басейнова дирекция – Пловдив, речна система Въча. През общината преминава река Буйновска и Боринска, както и множество дерета - Кастракли дере, Деринкулук дере, Чатак дере, Тютюнско дере, Чамашик дере, Оман дере. В община Борино в местността „Кастракли” има изграден малък язовир (изкуствено езеро) с водна площ 35 дка, дълбочина 18 м, който се пълни от подводен извор и представлява своеобразна туристическа атракция. Качествата на повърхностните и подземни води в територията се определят като добри. Повърхностите водоизточници са с качества, пригодни за водоползване. Наличното замърсяване е малко и то е основно в резултат на естествения радиационен фон на територията и наторяването на земеделските земи.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Почвите в региона са изключително разнообразни по характер на стопанисване и ползване. Съгласно картата за райониране на почвите в България, Община Борино попадат в агроекологическия район на кафявите горски почви. Като почвен вид преобладават кафявите горски и канелените горски почви. По механичен състав тези почви са пясъкливо-глинести и глинесто-пясъкливи, рохкави. Характерното за почвите в региона е, че те са със сравнително слаб, повърхностно разположен хумусен слой, а наклона на терена е значителен. Почвите се характеризират със слабо до средно плодородие. Хумусният им хоризонт има малка мощност (10-20 см), а профильтът 40 - 60 см. Съдържанието на органичното вещество е ниско и определя почвите в двете общини като слабо хумусни. Наличието на хумус е в граници от 1.14- 4.15 %. Почвената реакция е от слабо до средно кисела.

Територията е известна с едни от най-добрите **горски масиви** на Балканския полуостров. Характерно за територията е голямото богатство на недървесни горски ресурси, които се добиват в горите. В община Борино се срещат горски ягоди, боровинки, гъби, малини, къпини. Горите са източник на дивеч, риба и дърва за огрев

Достъпът до територията е само чрез автомобилен транспорт и това я прави силно зависима от наличието и поддържането на добра шосейна мрежа. През територията на Община Борино преминава един от основните транспортни коридори, свързващи югозападна с югоизточна България. Връзката с Гърция се осъществява чрез два КПП.

В територията няма ЖП, воден или въздушен транспорт.

Профил на населените места:

1. **Село Борино** се намира на 1140 м. надморска височина, в Западната част на Орфеевата планина Родопи. То е разположено в котловина, която е сякаш огромна черга изтъкана от ръцете на боринчанките. Цветовете в нея са взети от природата-зелено от картофените ниви и

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

обширните ливади, кафявите нишки са многото горски пътеки водещи до места непознати за човека.

Предполага се, че селището е възникнало по време на османското владичество на мястото на Юрушка стоянка - периода 1750г.-1800г. Първите писмени данни за селото са от 1842г. В землището му са открити:палеолитно находище, следи от първобитния човек от мустерската епоха и тракийски некропол от 10-11 век, съответно в местностите Чакмакълъ,Чакмакълъдере и в сегашната местност "Валтата". Една от люлките на европейската цивилизация е планината Родопи. Първобитните хора са живели тук 65 000- 60 000 пр. Хр. Първите следи от човешко присъствие в нея /Родопи/ са открити в селото, близо до хижа "Орфей" - кремъчни оръдия на труда.

От преди II хилядолетие в околностите на с. Борино живее тракийското племе беси. От тях са открити тракийски могили на вр. Турлата и много светилища.Светилището на Дионис в Родопите и музикалната култура на траките са свързани с името на митичния родопски певец Орфей, покорил със звуците на лирата си ветровете и дивите зверове. Съществува хипотеза, че на връх Виденица се е намирало прочутото в древността светилище на бог Дионис - посещавано от Гай Октавий и Александър Македонски.

От римско владичество са останали много следи - пътища и моста "Кемера". През Борино е преминавал прекия път от Филипополис /гр. Пловдив/ до Никополис ад Неструм /Гоце Делчев/ и Македония.

2. Село Ягодина е съвременен малко селце. На север и североизток се издига мраморен гребен с върховете Св.Илия и Ушите, които стигат чак до Тешел и изграждат отвесни скални венци на Буйноско ждрело. На юг го закриля гористия вр.Дурага(стои и гледай), които се издига като огромна зелена стена 700м. над селото. Всичко тук е мамещо и топло.Не е известно от къде са дошли

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

прадедите – потомствени скотовъдци. Кой и кога е избрал това слънчево място за поселище. Жителите на с.Ягодина вече наброяват 600 жители. Уникална наблюдателна площадка, наречена “Орлово око”, е най-новата туристическа атракция в Родопите. Тя е монтирана на ръба на скалите на височина 1563 метра над морското равнище недалече от прочутата Ягодинска пещера. Пещерата е уникална със своите безброй сталактити, сталагмити, сталактони, „завеси“, „леопардови кожи“ (различно оцветени скални слоеве), пещерни перли. Тя има постоянна температура от 6°С и влажност 92%. До пещерата, през ждрело, води еднолентов асфалтов път. Тя може да се достигне и при двучасов пешеходен преход от близкото село Триград. В този район има над 200 пещери. 18 от тях са били открити през 2000 г. при традиционната експедиция на спелеолозите. Ягодинската пещера е сред Стоте национални туристически обекта на Български туристически съюз.

3. Село Буйново е разположено в Западни Родопи. Намира се на 25 километра от община Борино, област Смолян и на 12 километра от Ягодинска пещера. В селото в селото живеят около 440 жители. Основният поминък на населението е животновъдството, картофопроизводство и събирането на диворастящи гъби, билки и плодове.

Надморската височина на селото е 1320м. Най-високи върхове около Буйново е връх Бързак-1567м. и връх Виденица - 1652 м. на около 5 километра от селото. На 6,5 километра североизточно се намира „Буйновското Ждрело“ с площ от 608,60ха. природната забележителност е защитена с цел опазване на уникални скални образувания. Селото отстои само на 3 км. От границата с Гърция. На 2,5км. се намира църквата св. Георги Победоносец. В началото на село Кожари. Река Буйновска минава през Буйновското ждрело и образува множество водопади и вировете. Природна забележителност е Вълчи скок, където скалите почти се допират. То е обявено за

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

природна забележителност през 1971г. Буйновското ждрело и Ягодинската пещера са между стоте национални туристически обекта.

Животинският свят е доста богат. Най-много се среща дива свиня, сърна, заек и лисица. Има също златка, белка, катерица, вълк, чакал, мечка, елен и други. Срещат се и различни видове птици като орел, кукувица, лещарка, жълтоглаво кралче, кълвач, глухар, сокол, сова. От влечугите се срещат предимно змии, гущери и др. Растителната покривка също е разнообразна. Иглолистни, широколистни и смесени гори (ела, смърч, бял и черен бор, бук, бреза, трепетлика и др. храсти) хвойна, къпина, малина, шипка, трънки и други. Има голямо разнообразие от билки, от които доста са включени в Червената книга на България. От тревистите видове се среща черна, червена боровинка, горска ягода и други. От земноводните се срещат-обикновен дъждовник, голяма водна жаба, жълтокоремна бумка и други.

Село Буйново има традиционен празник и това е 24 и 25 май. По време на празника се провеждат футболни надпревари, песни и танци на различни оркестри и танцови състави. Самодейците от читалище „Нов живот” също се включват активно в празниците на селото с богати фолклорни програми.

4. Село Чала се намира на 8 км. от с. **Борино**, област **Смолян**. Разположено е в Западните Родопи. Името му произлиза от турската дума „чал” – висок планински връх с ливади за паша. В селото живеят около **200 души**, занимаващи се с отглеждане на картофи, крави и овце. Хората са го заселили заради тучните ливади, по които са пасли стада.

На 2 км. югозападно от с. Чала се намира най-високата точка - *вр. Виденица /Гъозтене/* - висок 1652м. Неговото име идва в превод от турски език „*гъоз*” - *очи*, „*тене*” – *връх*. При ясно време се вижда Бяло море. Археологическите разкопки дават

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

основание за предположение за известното в древността светилище на бог Дионис, стопанисвано от тракийското племе беси.

Природата на територията на селото е живописна, разполага с прекрасни места за изглед и подслон, богата на животински и растителни видове. Животинският свят е много богат на видове: като се започне от дивите животни, които са обект на ловуване (заек, лисица, вълк, чакал, сърна, елен, коза, свиня мечка, и др.), различни видове птици (сова, орел, сокол, яребица, кукувица, гургулица, кълвач и др.), насекоми (комари, мухи, и др.), влечуги (змии, гущери и др.)

Растителният свят е разнообразен, като се започне от дървесни видове: иглолистни, широколистни и смесен тип гори (ела, смърч, бял и черен бор, габър, дъб, бук, бреза и др.), храсти (хвойна, клек, капини, малини, шипки, трънки и др.), тревисти видове – тук е и най-голямото разнообразие на билки, затова и говорим за пищни ливади, плодови тревисти видове (черна, червена боровинка, горска ягода и др.) Село Чала постепенно се разраства със строителство на нови къщи и вили. Село Чала има свой традиционен празник и това е последната събота от месец август.

5. Село Кожари. Най – високият връх в землището на с. Кожари е връх „Вишката” в миналото е служил на войниците за наблюдение на граничната бразда. Не безизвестен е фактът, че селото се намира на 3 километра от гръцката граница.

Една от атракциите на с. Кожари е „рибарника на Гълъб”. Тук

всеки желаещ може да си почине, да си закупи или налови риба – балкански или американски пъстърви. Гълъбите характерни за този район са: манатарка, сърнелка, пачи крак и др. Горските плодове растящи в кожарската гора са черна и червена боровинка, малини, диви ягоди и др.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Тук може да срещнете различни диви животни - мечки, вълци, сърни, елени, зайци, лисици, диви прасета и птици – орли и мишелови.

Надморската височина на която се намира с. Кожари е 1316 м. В селото няма училище и детска градина. Децата, които живеят тук пътуват до съседното село Буйново с микробус предоставен от Община Борино. През Кожари преминава и екопътека, свързваща гр. Доспат – с. Кожари – с. Гела, която е една от големите атракции в района със своята дължина, уникалните местности, през които минава и многото легенди, с които е свързана. Читалището и певческата група към него е едно от малкото развлечения, на хората в селото. Носиите на певческата група са неповторими и автентични – изработени са от платове и тъкани и са боядисани в селото. В близост до Кожари се намира Ягодинската пещера, Триградското ждрело, язовир Доспат, Девин и прочутите минерални извори, а от връх Вишката може да се насладите на чудесната гледка към Драмско и Бяло море.

2. ДЕМОГРАФИЯ

2.1. Обща характеристика

По данни на НСИ община Борино е една от най-малките общини в рамките на област Смолян по брой население като се нарежда на последното 10 място сред 10-те общини в областта с дял от 2.97% и население от 3447 д. *(виж таблица ...)*

Таблица . Население на област Смолян по общини, 31.12.2014 г.

Общини	2009	2010	2011	2012	2013	Дял на населението към 2013 г., %
Населени места	Общо	Общо	Общо	Общо	Общо	
Област Смолян	124795	122602	120 456	118751	116218	
Баните	4972	4770	5 031	4875	4648	4,00%
Борино	3618	3525	3 597	3533	3447	2,97%
Девин	13204	12963	12 800	12563	12234	10,53%
Доспат	9526	9323	9 008	8910	8740	7,52%
Златоград	12260	12112	12 207	12030	11759	10,12%
Мадан	12606	12475	12 188	12049	11871	10,21%

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Неделино	7577	7340	7 088	6922	6727	5,79%
Рудозем	9801	9661	10 007	9879	9714	8,36%
Смолян	43186	42583	40 941	40496	39753	34,21%
Чепеларе	8045	7850	7 589	7494	7325	6,30%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Най-голям е броят на населението на общинския център спрямо останалите населени места в общината - 2393 д., което съставлява 69.42% от населението на общината. На второ място е с. Ягодина (468 д. или 10.07%), следвано от с. Буйново (343 д. или 9.95%), с. Чала (160 д. или 4.64%) и с. Кожари (83 д. или 2.41%). **(виж таблица ...)**

В рамките на последните пет години (2009-2013 г.) населението на общината е намаляло с - 4.73% или с 171 д. Като брой най-голямо е намалението в общинския център (-123 д.) и в с. Кожари (-30 д.). Само в с. Ягодина населението е нараснало с изследвания период, но едва с 2 д.

Таблица . Темп на нарастване на населението в община Борино към 31.12.2013 г.

Общини	2009	2010	2011	2012	2013	Темп на изменение, %	Темп на изменение, брой
Населени места	Общо	Общо	Общо	Общо	Общо		
Област Смолян	124795	122602	120 456	118751	116218	-15,17%	-8577
Община Борино	3618	3525	3 597	3533	3447	-4,73%	-171
с. Борино	2516	2480	2 482	2444	2393	-4,89%	-123
с. Буйново	353	320	362	355	343	-2,83%	-10
с. Кожари	113	107	92	85	83	-26,55%	-30
с. Чала	170	165	166	163	160	-5,88%	-10
с. Ягодина	466	453	495	486	468	0,43%	2

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

2.2. Динамика на населението

Основните фактори за промените в броя на населението в община Борино са резултат на влиянието на естественото и на механичното му движение. През последните две десетилетия в страната под влиянието на разнородни по своя характер фактори (смяна на пазарното социално-икономическото устройство на държавата и световната финансова и икономическа криза от 2008 г.) се наблюдава неблагоприятна

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

тенденция в състоянието и развитието, както на естественото, така и на механичното движение на населението в община Борино.

Естественото възпроизводство на населението е фактор за демографската жизненост на населените места. Компонентите на естественото възпроизводство оказват влияние и върху възрастовата структура на населението. От равнището на раждаемостта се влияят и някои от специфичните възрастови контингенти, които са определящи за оразмеряване на обекти на образователната инфраструктура – детски заведения, училища и др., социалната и културна инфраструктура.

❖ Естествено движение

То се характеризира със състоянието на раждаемостта и на смъртността, от които се формира и естествения прираст на населението.

Раждаемост. Състоянието на раждаемостта е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Демографските данни на НСИ за 2013 г. показват, че в община Борино броят на родените е общо 20 деца, като от тях в с. Борино са родени 16 деца, което представлява 80% от общо родените лица в общината. Наблюдава се тенденция за бавно намаляване на раждаемостта в общината през последните пет години - с 13.04%, като раждаемостта в рамките на общинския център се запазва, докато в останалите населени места намалява. (*виж таблица ...*)

Смъртност (съответно коефициентът на смъртност) на населението бележи тенденция на увеличаване с 14.29% за периода 2009-2013 г. (от 49 д. на 56 д.). В общинския център също се наблюдава тенденция за увеличаване на смъртността с 9.1%, като увеличението е за сметка на увеличаване на смъртността при жените (от 13 жени през 2009 г. на 18 ж. през 2013 г.) и намаляване на показателя при мъжете (от 20 м. през 2009 г. на 18 м. през 2013 г.). (*виж таблица ...*)

Естественият прираст на населението (като абсолютен брой) е отрицателен, както за общината (2009 г.- минус 26 д.; 2013 г. – минус 36 д.), така и за общинския център (2009- минус 17 д.; 2013 г. – минус 20 д.)

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Въпреки намалението на смъртността все още броят на умрелите превишава този на родените, което формира и отрицателния естествен прираст на населеното на община Борино, в т.ч. и на града. (*виж Таблица ...*)

Таблица . Естествено движение на населението на община Борино, 2009 – 2013 г.

Година	Място	Живородени	Умрели	Естествен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
2009 г.	Община Борино	23	49	-26	20	54	-34
	Мъже	10	32	-22	6	27	-21
	Жени	13	17	-4	14	27	-13
	с.Борино	16	33	-17	13	28	-15
	Мъже	6	20	-14	2	11	-9
	Жени	10	13	-3	11	17	-6
2013	Община Борино	20	56	-36	17	67	-50
	Мъже	10	29	-19	6	37	-31
	Жени	10	27	-17	11	30	-19
	с.Борино	16	36	-20	11	42	-31
	Мъже	9	18	-9	4	25	-21
	Жени	7	18	-11	7	17	-10

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

❖ Механично движение

Върху броя на населението, освен естествения, важна роля играе и механичния прираст. Той се формира от броя на заселените и изселените лица. След интензивната миграция на населението, свързана и с емиграция на част от него, през последните няколко години тези процеси не са с висока интензивност.

Механичното движение на населението в община Борино за периода 2009-2013 г. показва, че преобладава броят на изселилите се в сравнение с броя на заселените, като броят и делът им нараства в рамките на разглеждания период (от 34 до 50 д. или с -147.06%). Данните показват, че показателите за механично движение на населението на общинския център са по-високи спрямо общото население на общината (- 206.67% или от 15 до 31 д.) в рамките на периода. (*виж Таблица ...*) Повисок е делът на жените мигранти (64.7%), отколкото мъжете (35.3%).

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Таблица . Динамика в показателите за механичното движение на населението в община и с. Борино за периода 2007-2013 г.

Община	2009 (брой)			2013 (брой)			Динамика на механичното движение, %		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Борино	20	54	-34	17	67	-50	85,00%	124,07%	-147,06%
Мъже	6	27	-21	6	37	-31	100,00%	137,04%	-147,62%
Жени	14	27	-13	11	30	-19	78,57%	111,11%	-146,15%
с.Борино	13	28	-15	11	42	-31	84,62%	150,00%	-206,67%
Мъже	2	11	-9	4	25	-21	200,00%	227,27%	-233,33%
Жени	11	17	-6	7	17	-10	63,64%	100,00%	-166,67%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

2.3. Качествени характеристики (структури) на населението

Различните структури на населението (полова, възрастова, образователна и етническа) са представени чрез данни на НСИ за периода 2009 - 2013 г. Данните за структурата на населението по различен признак дават определена представа за качествените му характеристики, което е от значение за човешкия потенциал на община Борино и общинския център – с. Борино.

Половата структура на населението на община Борино се различава от пропорциите, които са характерни за страната. Докато за страната е характерно по-висок брой на жените спрямо мъжете, то в рамките на община Борино към 2013 г. дялът на мъжете (50.36% или 1736 д.) е по-висок от тези на жените (49.64% или 1711 д.).

През последните пет години се наблюдава темп на намаление при жените (-7.61%) спрямо мъжете (1.7%) като дялът на мъжете нараства от 49% през 2009 г. на 50.36% през 2013 г. или нарастването е с 1.36% (виж таблица ...) Тази тенденция е по-силно изразена при населението в общинския център – с. Борино. Дялът на мъжете от 48% през 2009 г. нараства на 50.90% през 2013 г. или нарастването при мъжете е с 2.9%.

Таблица . Население по пол в община Борино към 31.12.2013 г.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	2009	Дял на населението по пол	2010	2011	2012	2013	Дял на населението по пол
Общо	3618		3525	3597	3533	3447	
Мъже	1766	49%	1718	1827	1786	1736	50,36%
Жени	1852	51%	1807	1770	1747	1711	49,64%
с.Борино	2516		2480	2482	2444	2393	
Мъже	1219	48%	1199	1272	1248	1218	50,90%
Жени	1297	52%	1281	1210	1196	1175	49,10%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Възрастова структура. Данните НСИ за 2013 г. показват, че община Борино е с проблемна възрастова структура на населението. *Стандартните възрастови групи* имат отношение както към фактическото състояние, така и към прогнозите за броя на активното население, в т.ч. и на броя на заетите лица и др., т.е на трудовия потенциал на общината.

През 2013 г. населението в „под трудоспособна възраст” на общината е 11.17%, това „в трудоспособна възраст” е общо 65.30%, а населението в „над трудоспособна възраст” е 23.53%. (виж таблица). За периода 2009-2013 г. се наблюдава намаляване в първите две възрастови групи („под трудоспособна възраст” с 1.02% и „в трудоспособна възраст” с 1.42%) за сметка на увеличаването на дела на населението в третата възрастова група („над трудоспособна възраст” с 2.44%).

Таблица . Дял на възрастовите групи сред населението на община Борино, 2009-2013 г.

Община Населени места	2009				2013			
	Общо население, брой	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст	Общо население, брой	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст
Община Борино	3 618	441	2 414	763	3447	385	2251	811
<i>Дял на населението в %</i>		12,19%	66,72%	21,09%		11,17%	65,30%	23,53%
Мъже	1 766	230	1 230	306	1736	195	1238	303
Жени	1 852	211	1 184	457	1711	190	1013	508
с.Борино	2 516	326	1743	447	2393	286	1626	481
<i>Дял на населението в %</i>		12,96%	69,28%	17,77%		11,95%	67,95%	20,10%
Мъже	1 219	171	864	184	1218	149	886	183

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Жени	1 297	155	879	263	1175	137	740	298
------	-------	-----	-----	-----	------	-----	-----	-----

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Коефициентът на възрастова зависимост в рамките на общината се увеличава като само в рамките на последните пет години от 38.8% се повишава на 41.9% - или увеличението е в рамките на 3.1%. Същата тенденция се наблюдава и в рамките на общинския център, но с по-малък темп – от 34.6% до 37.0% или с 2.4%. този отрицателен темп показва намаляването на лицата в активна трудоспособна възраст и увеличаването на тези в над трудоспособна възраст, което влия негативно върху възможностите на пазара на труда.

Таблица . Възрастови групи сред населението на община Борино, 2009 – 2013 г.

Година	Община Населени места	Възраст в навършени години (Брой)					Коефициент на възрастова зависимост,%
		Общо	0-14	15-29	30-64	65+	
2009	Община Борино	3618	402	656	1951	609	38,8
	с.Борино	2516	296	528	1341	351	34,6
2010	Община Борино	3525	377	617	1913	618	39,3
	с.Борино	2480	292	498	1337	353	35,1
2011	Община Борино	3597	378	614	1955	650	40,0
	с.Борино	2482	277	463	1373	369	35,2
2012	Община Борино	3533	374	566	1931	662	41,5
	с.Борино	2444	277	419	1366	382	36,9
2013	Община Борино	3533	374	566	1931	662	41,9
	с.Борино	2393	265	393	1354	381	37,0

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Образователна структура Статистическа информация за образователната структура на населението се осигурява по време на преброяванията. Те представят образователния статус на населението над 7 годишна възраст.

От населението на общината с висше образование към 2011 г. са 275 д. (7.91%), а със средно 1349 д. (38.81%). Съотношението на висшистите като дял от населението в общината се запазва и в останалите населени места с изключение на с. Чала (5.45%) и с. Буйново (6.78%). В общинския център броят на лицата с висше образование е 195 д. или 70.91% от всички висшисти в общината. Висок е дялът на лицата с основно (1144 д или 32.91%) и по-ниско образование 647 д. (18.61%). Образователната структура на населението дава отражение върху броя на заетите лица в общината, качеството на

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

работната сила и нивото на заплащане. Делът на лицата с начално, основно и без образование е 51.52%, което представлява предизвикателство пред развитието на икономиката на общината. Това съотношение се запазва и в рамките на общинския център – лицата с основно, начално и по-ниско са 50.42%.

Таблица . Население по степен на завършено образование към 1.02.2011 г., НСИ

Община/Населени места	Общо	Степен на завършено образование					Никога не посещавали училище
		висше	средно	основно	начално	незавършено начално	
Община Борино	3476	275	1349	1144	485	162	..
дял в %		7,91%	38,81%	32,91%	13,95%	4,66%	0%
с. Борино	2380	195	933	803	285	112	..
		8,19%	39,20%	33,74%	11,97%	4,71%	0%
с. Буйново	354	24	137	105	62	19	7
		6,78%	38,70%	29,66%	17,51%	5,37%	0%
с. Кожари	95	8	35	28	21	3	-
		8,42%	36,84%	29,47%	22,11%	3,16%	0%
с. Чала	165	9	66	60	19	9	..
		5,45%	40,00%	36,36%	11,52%	5,45%	0%
с. Ягодина	482	39	178	148	98	19	-
		8,09%	36,93%	30,71%	20,33%	3,94%	0%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Етнически състав на населението. В рамките на Преброяването не са се самоопределили общо 481д. от населението на общината, в т.ч. 187 д. от общинския център. Етническата структура на населението в община Борино към 2011 г. показва, че преобладава турската етническа група, както в общината (57.87%), така също и в общинския център (83.44%). Като българи са се определили 30.68% от населението на общината и 8.6% от населението на общинския център. Делът на представителите от ромския етнос е едва 0.14% от населението на общината, като всички лица от тази група живеят в общинския център. В рамките на общината живеят и представители на други етноси (0.66%).

Таблица . Население по етническа група към 01.02.2011 г. в Община Борино, Преброяване 2011 г.

Населено място	Общо население	В т.ч. неотговорили	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не се самоопределям
----------------	----------------	---------------------	-----------	--------	--------	-------	---------------------

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Община Борино	3641	3270	1117	2107	5	22	19
дял, %			30,68%	57,87%	0,14%	0,60%	0,52%
с. Борино	2512	2328	216	2096	5		9
дял, %			8,60%	83,44%	0,20%	0,00%	0,36%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

3. ПАЗАР НА ТРУДА

3.1. Икономическа активност, заетост и безработица

Населението, освен като демографски ресурс се оценява и като трудов потенциал. Част от него е важен фактор за развитие на социално-икономическия комплекс на община Борино. Тази част от населението формира т.нар. икономически активно население. То включва работната сила (заети и безработни лица).

В икономически активното население попадат лицата във възрастовите групи над 15 години. През 2011 г. броят им възлиза на 1828 д., което е 56.3% от броя на населението на общината. От данните в Таблица ... е видно, че в общинския център броят на икономически активното население е 1306 д. или 71.4% от общия им брой в рамките на общината.

Таблица...: Икономически активни лица в община Борино, Преброяване 2011 г.

Икономическа активност	Община Борино						с. Борино					
	Общо	дял, %	Мъже	дял, %	Жени	дял, %	Общо	дял, %	Мъже	дял, %	Жени	дял, %
Община Борино	3246		1651	50,9%	1595	49,1%	2228		1141	51,2%	1087	48,8%
Икономически активни	1828	56,3%	993	60,1%	835	52,4%	1306	58,6%	698	61,2%	608	55,9%
Заети	1225	67,0%	636	64,0%	589	70,5%	928	71,1%	463	66,3%	465	76,5%
Безработни	603	33,0%	357	36,0%	246	29,5%	378	28,9%	235	33,7%	143	23,5%
Икономически неактивни	1418	43,7%	658	39,9%	760	47,6%	922	41,4%	443	38,8%	479	44,1%
Учачи и неработещи	217	6,7%	121	7,3%	96	6,0%	161	7,2%	88	7,7%	73	6,7%
Пенсионери	937	28,9%	404	24,5%	533	33,4%	567	25,4%	253	22,2%	314	28,9%
Лица, ангажирани само с домашни или семейни задължения	109	3,4%	26	1,6%	83	5,2%	81	3,6%	19	1,7%	62	5,7%
Незаети (вкл. рентриери)	155	4,8%	107	6,5%	48	3,0%	113	5,1%	83	7,3%	30	2,8%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Заети лица. Значимостта на икономически активното население се свързва с броя на заетите лица, както и този на безработните. Добрата пропорция е – висок дял на заетите и нисък – на безработните лица. Данните представени в Таблица ... показват, че броят на заетите лица в община Борино през 2011 г. е 1225 д., което представлява едва 67.0% от икономически активните лица в общината, а безработни са 603 д. или 33.0% .

Данните за общинския център показват, че делът на икономически активните лица в рамките на общината са 58.6%. От тях заети са 71.1%, а безработни са 28.9%.

По данни на НСИ, в рамките на периода 2008 – 2012 г. се наблюдава намаление на заетостта в рамките на общината от 962 д. на 750 д. или намалението е 22.04%. (виж таблица) Тенденцията се дължи на намаляване на заетите в почти всички икономически сектори: „преработваща промишленост”, „строителството”, „търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети”, „транспорт, складиране и пощи”, „образование”, „хуманно здравеопазване и социална работа”. Най-голямо е намалението на заетите в „преработващата промишленост” (101 д.) и „търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети” (56 д). Единствено сектора на „селско, горско и рибно стопанство” бележи ръст в заетостта с почти два и половина пъти увеличение (или със 70 д.), което обаче не може да компенсира отрицателната тенденция в другите сектори.

Към 2012 г. най-голям е броят на заетите лица в секторите „преработваща промишленост” (343 д.), „селско, горско и рибно стопанство” (120 д.) и образование (64 д.), следвани от секторите „строителство (40 д.), „търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети” (34 д.), „хотелиерство и ресторантьорство” (34 д.),

Таблица . Наети лица по трудово и служебно правоотношение по дейности и сектори в община Борино

Икономически дейности	2008			2012			Динамика на изменение, %
	Наети лица, общо	обществен сектор	частен сектор	Наети лица, общо	обществен сектор	частен сектор	
Общо	962	239	723	750	176	574	77,96%
Селско, горско и рибно стопанство	49	120	244,90%
Добивна промишленост	..	-	..	-	-	-	

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Преработваща промишленост	444	-	444	343	-	343	77,25%
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..	-	-	..	
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-	-	-	-	
Строителство	55	-	55	40	-	40	72,73%
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	90	-	90	34	-	34	37,78%
Транспорт, складиране и пощи	10	4	-	4	40,00%
Хотелиерство и ресторантьорство	33	-	33	34	-	34	103,03%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..	-	-	..	
Финансови и застрахователни дейности	-	-	-	-	-	-	
Операции с недвижими имоти	-	-	-	-	-	-	
Професионални дейности и научни изследвания	7	-	7	..	-	..	
Административни и спомагателни дейности	
Държавно управление	86	86	-	-	
Образование	74	74	-	64	64	-	86,49%
Хуманно здравеопазване и социална работа	13	11	84,62%
Култура, спорт и развлечения	..	-	-	..	
Други дейности	16	-	16	16	-	16	100,00%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

- **Безработица. Вторият компонент на икономически активното население в общината е контингентът от безработни лица.**

Равнището на безработица в общината се увеличава за периода 2007-2013 г. с общо 7.2% (2007 г. – 22.2%; 2013 г. – 32.4%). Най-голям е броят на безработните лица през 2010 г. - 645 д. като спрямо 2007 г. увеличението е с 10.2%.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

В рамките на 30.11.2014 г. броят им намалява от 591 д. (32.4%) на 450 д. (24.7%) или намалява със 7.7%, но делът им остава два пъти по-висок спрямо средния коефициент на безработицата за третото тримесечие на 2014 г. в страната (10.8%).

Трябва да се отбележи, че броят на безработните жени е по-голям от този на мъжете почти за целия период като единствено през 2010 г. техният брой за първи път е по-малък от този на мъжете с 1.9% (310 жени, 335 мъже). В рамките на 30.11.2014 г. делът им в рамките на безработните лица е 56.7%.

В рамките на разглеждания период (2007-2014 г.) се наблюдава намаляване на младежката безработица от 14.1% на 8.4%, което се дължи предимно на икономическата миграция на младите хора към райони с по-висока икономическа активност в страната и чужбина.

Таблица . Регистрирани безработни лица в община Борино, 2007-2014 г.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	30.11.2014
1. Безработица								
1.1. Брой безработни лица	460	449	586	645	478	588	591	450
1.2. в т.ч. брой жени	268	281	312	310	251	329	303	255
дял, %	58,3%	62,6%	53,2%	48,1%	52,5%	56,0%	51,3%	56,7%
1.3. в т.ч. брой младежи	65	44	72	55	54	60	61	38
дял, %	14,1%	9,8%	12,3%	8,5%	11,3%	10,2%	10,3%	8,4%
1.4. в т.ч. безработни лица с регистрация над 1 г.	296	210	185	248	183	177	208	220
дял, %	64,3%	46,8%	31,6%	38,4%	38,3%	30,1%	35,2%	48,9%
2. Равнище на безработица	25,2	24,6	32,1	35,4	26,2	32,2	32,4	24,7

Източник: ДБТ Смолян

3.2. Средна работна заплата

Кризата се отрази пряко върху националната икономика и върху доходите на гражданите. Реформите в икономиката и свиването на търсенето на труд в страната

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

и областта оказват задържащ ефект върху доходите на населението в община Борино. За изследвания период 2008 - 2012 г. нарастването е едва с 59.35% спрямо 2008 г.

Динамиката на показателя се обуславя от факта, че в голяма част от икономическите дейности доходите от труд се запазиха на относително постоянно ниво с незначително увеличение. За периода стъпката на нарастване на средната работна заплата за общината е средно 12.4% спрямо база предходната година, като най-малко е увеличението на заплатите през 2012 г. – едва с 7.15% спрямо 2011 г. и най-голямо е то през 2011 г. спрямо 2010 г. – с 14.83%.

Ръст на заплащането се наблюдава във всички икономически сектори. Най-голям е ръстът на заплащане спрямо база 2008 г. в сектора „селско, горско и рибно стопанство” (313.31 %) и „хотелиерство и ресторантьорство” (143.66%). Най-нисък е ръстът при заплащането в секторите „преработваща промишленост” (121.15%) и „образование” (112.12%).

Таблица . Средна годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение по дейности и сектори в община Борино

Икономически дейности	2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %
	Общо	Общо	Общо	Общо	Общо	
Общо	3609	4111	4674	5367	5751	159,35%
Селско, горско и рибно стопанство	4094	3875	6448	11763	12827	313,31%
Добивна промишленост	..	-	-	-	-	
Преработваща промишленост	2813	3136	3258	3407	3408	121,15%
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	3906	
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	-	
Строителство	4002	5282	4260	5556	5426	135,58%
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	3272	3765	3814	3756	4176	127,63%

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Транспорт, складиране и пощи	3426	4161	5716	3442	4478	130,71%
Хотелиерство и ресторантьорство	3003	3237	3297	3928	4314	143,66%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	
Финансови и застрахователни дейности	-	-	-	-	-	
Операции с недвижими имоти	-	-	-	-	-	
Професионални дейности и научни изследвания	2582	-	..	5920	..	
Административни и спомагателни дейности	
Държавно управление	4842	
Образование	6467	7203	7363	7400	7251	112,12%
Хуманно здравеопазване и социална работа	3117	3756	3233	4820	4345	139,40%
Култура, спорт и развлечения	..	-	
Други дейности	5252	6387	6680	7116	7209	137,26%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

* * *

Основни изводи

- Наблюдава се тенденция за намаляване на населението на общината за периода 2009-2013 г.;
- По-голяма част от населението е концентрирано в общинския център – или 69.42% от населението на общината;
- Естественят прираст на населението (като абсолютен брой) е отрицателен, както за общината, така и за общинския център;
- Преобладава броят на изселилите се в сравнение с броя на заселените, като броят и делът им нараства в рамките на 2009-2013 г. По-висок е делът на жените мигранти (64.7 спрямо мъжете (35.3%);
- Половата структура на населението на община Борино се различава от пропорциите, които са характерни за страната - по-висок брой на жените спрямо мъжете, докато в рамките на община Борино към 2013 г. делът на

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

мъжете (50.36% или 1736 д.) е по-висок от тези на жените (49.64% или 1711 д.);

- Община Борино е с проблемна възрастова структура на населението. Коефициентът на възрастова зависимост в рамките на общината се увеличава като само в рамките на последните пет години от 38.8% се повишава на 41.9% - или увеличението е в рамките на 3.1%, което влия негативно върху възможностите на пазара на труда;
- Преобладава дялът на лицата с основно и по-ниско образование (51.52%), което представлява предизвикателство пред развитието на икономиката на общината.
- 71.4% от икономически активното население на общината е концентрирано в общинския център;
- Дялът на заетите лица представлява 67.0% от икономически активните лица в общината;
- Наблюдава се намаление на заетите лица с почти една четвърт в рамките на периода 2008-2012 г. Тенденцията се дължи на намаляване на заетите в почти всички икономически сектори с изключение на сектора „селско, горско и рибно стопанство”, който бележи ръст в заетостта с почти два и половина пъти увеличение (или със 70 д.), което обаче не може да компенсира отрицателната тенденция в другите сектори;
- Равнището на безработица в общината се увеличава за периода 2007-2013 г. с общо 7.2%. Броят на безработните жени е по-голям от този на мъжете почти за целия период;
- Реформите в икономиката и свиването на търсенето на труд в страната и областта оказват задържащ ефект върху доходите на населението в община Борино. Нарастването на средната работна заплата в общината е едва с 59.35% спрямо 2008 г.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

4. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

4.1.Общо състояние

Разнообразието в релефа на община Борино, в съчетание с почвено-климатичните условия са добра предпоставка за развитие на редица стопански дейности: селско стопанство, дърводобив и дървопреработване, туризъм, хранително-вкусова, текстилна промишленост и др. Икономиката на общината е предимно с промишлено-аграрна структура.

Районът на Борино е характерен животновъден район за говедовъдство и овцевъдство. Общината разполага с висококвалифицирани агроспециалисти. Животните се отглеждат от индивидуални стопани в селата от общината, в полупазарни земеделски стопанства – 342 броя, от които 106 са регистрирани като земеделски производители.

За община Борино водещите сектори в икономиката са селско, горско и рибно стопанство, дърводобивната промишленост, преработвателна промишленост (мандри и дървопреработване), шивашката и текстилна промишленост, туризма, селско и горско стопанство, голям е броят също на заетите лица в държавните администрации и учреждения.

Таблица . Действащи фирми на територията на община Борино

Фирми	Бранш
ЕТ "Али Велиев-Сая"	дървопреработка
"Джеджо-69"ЕООД	ремонт на автомобили
"Виденица-2004"ЕООД	строителство
"Дейзи-М"ООД	шивачество
"Бонгу"ЕООД	шивачество
ЕТ"Мохамед Шерифов- Доде"	търговия
"ТИМ Борино"ЕООД	хотелиерство
"Бориком-АМТ"ООД	дървопреработка,хотелиерство

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

ЕТ"Рафет Амишев"	шивачество
ЕТ"Юсмен Люманов-40"	търговия
ЕТ"Орион-МД"ООД	търговия с горива
"Пътов-61"ЕООД	търговия
ЕТ"Улан-Дж.Уланов"	производство на млечни продукти
"Извора" ООД	шивачество
ЕТ"Чавдарлъ-М.Чавдарлиев"	търговия
ЕТ"Дж.Асанов-59"	търговия
ЕТ"Айше Алиева - 05"	търговия
ЕТ"Ариф Терзи - 33"	търговия
ЕТ"Кадрие Асанова-Перика"	фармация
ЕТ"Затие Али"	търговия
"Комерс - Борино"ООД	строителство
ЕТ"Седжатин Дрянов-ЕРХА"	хотелиерство
ЕТ"Али Шерифов"	търговия
ЕТ"Фейзи Вели"	търговия
ЕТ"Гюл-Гюлтен Вели"	търговия
"Ферити Груп"ЕООД	хотелиерство
"Кенсев"ЕООД	търговия
"Мерити-М"ЕООД	търговия
ЕТ"Иззет Дъглов-Дъглас"	производство на закуски
"Никола Тунев-специал66"	обучение на водачи
ЕТ"Рабие Джебир-СЕ-99"	търговия
ЕТ" Сергей Джебиров -Медиана 3"	превоз на пътници
"Адо Лес"ООД	дървопреработка

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

"Кери" ЕООД	производство на млечни продукти
ЕТ"Екмек -Ах.Карадайъ"	производство на пвц дограма
"РАЙН"ЕООД	строителство
ЕТ"Реджеп Алиев-Джаски"	дървопреработка
ЕТ"Ф.Пътов- Сити -Ком"	търговия
"ДП Борино" ООД	дървопреработка
"Симона"ЕООД	шивачество
СД"Асенчо и Сие"	дървопреработка
ЕТ"Асен Кукунджиев"	хотелиерство
ТД"Родопея"	туризъм
"Елсего ЕНД Моника"ЕООД	туризъм
ЕТ"Асен Шалаков-Асеница"	търговия
ЕТ"Оги-Софка Кликова	търговия
ЕТ"Терзо- Асен Терзиев"	дървопреработка
ЕТ"Венелин Сарафов"	дърводобив
ЕТ"Влади Антонов"	търговия

Източник: Общинска администрация Борино

Преобладаващите икономически субекти влизат в категориите микро- и малки предприятия със сравнително ниска конкурентоспособност. Делът на микро предприятия в рамките на 2012 г. е 90.84%, на малките предприятия е 6.87%, а на средните предприятия е 2.29%.

В рамките на периода 2008-2012 г. се наблюдава увеличаване на броя на микро предприятия с 8 броя или с 1.55%. (виж таблица) Икономическите показатели на предприятията показват сравнително ниска конкурентоспособност - произведената продукция за посочения период се е увеличила едва с 13.69%, приходите от дейността с 11.33%, а размера на дълготрайните материални активи остава почти без изменение.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Таблица . Икономически показатели на предприятията в община Борино¹ 2008-2012 г.

2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %
Брой единици					
129	128	127	128	131	101,55%
Произведена продукция ¹					
16979	16687	18217	18253	19304	113,69%
Приходи от дейността					
20148	19231	21428	22230	22431	111,33%
Дълготрайни материални активи					
8604	8261	8667	8441	8603	99,99%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Наблюдава се чувствително понижаване на печалбата на предприятията с над 50% за изследвания период и респективно увеличаване с над два пъти на финансовите загуби(203.89%).

Таблица . Изменение в икономическите показатели финансова „печалба” и „загуба” на предприятията в община Борино

2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %
Печалба					
3266	2802	2 988	1 240	1539	47,12%
Загуба					
257	327	322	371	524	203,89%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

4.2.Секторно-отраслова структура на икономиката

- **Изменения в секторната структура на икономиката**

Секторната структура на икономиката показва тежестта, която имат отделните икономически сектори в социално-икономическия комплекс на община Борино. Тя до

¹ Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

голяма степен определя и икономическия профил на общината. Анализите на секторната структура на икономиката са ориентирани във времеви и в секторен аспект. Времевият аспект засяга промените, които протичат в периода 2008-2012 г., а секторният – промените в самите икономически сектори.

През анализирания период се наблюдават определени промени в развитието на отделните сектори на икономиката на общината.

По основните пет икономически показатели, използвани за целите на анализа на икономическото развитие – брой предприятия, произведена продукция, приходи от дейността, ДМА и заети лица, **водещо място** в социално-икономическия комплекс на община Борино заема **вторичният сектор** като с изключение на показателя „брой предприятия” (22.13%), останалите четири показателя са с най голям дял сред останалите два сектора – произведена продукция – 77.70%, приходи от дейността 67.06%, заети лица – 64.56% и ДМА – 69.85%. Динамиката на изменение на съответните показатели обаче показват темп на намаление на показателите „заети лица” и „размер на ДМА”, като останалите три показателя показват скромни темпове на нарастване за изследвания период (2008-2012 г.).

На **второ място** по значимост в икономиката на общината се нарежда **третичния сектор** с 65.57% от броя на предприятията в общината, произведена продукция - 11.64%, приходи от дейността – 23.36%, заети лица – 27.14% и ДМА – 20.45%. Най-висок е темпът на нарастване на ДМА при третичния сектор като за периода те са се увеличили с 149.9%.

На **трето място** по значимост, но с най-висок ръст на изменение се нарежда **първичния сектор**. В рамките на разглеждания период с изключение на показателя брой предприятия, всички останали изследвани показатели показват висок ръст на положително изменение – произведената продукция се е увеличила почти три пъти (270%), приходите от дейността са нараснали повече от два пъти (219%), заетите лица са с ръст 149%. Секторът показва възможност за по-бърз растеж спрямо останалите два сектора.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Сектор	Показатели	2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %	Дял на показателя, %
Първичен сектор	Брой предприятия	15	13	15	14	12	80,00%	12,30%
	Произведена продукция	1422	3866	5704	3749	3849	270,68%	10,56%
	Приходи от дейността	1569	4019	5901	3953	3450	219,89%	9,57%
	заети лица	63	165	178	115	94	149,21%	8,30%
	ДМА	695	685	708	1088	848	122,01%	9,69%
Вторичен сектор	Брой предприятия	27	31	27	26	29	107,41%	22,13%
	Произведена продукция ¹	10478	10060	8231	12550	14178	135,31%	77,80%
	Приходи от дейността	10991	10236	9408	13348	15258	138,82%	67,06%
	заети лица	490	379	355	402	402	82,04%	64,56%
	ДМА	5010	4815	6153	5716	4873	97,27%	69,85%
Третичен сектор	Брой предприятия	80	80	81	84	84	105,00%	65,57%
	Произведена продукция	1568	2303	3722	1849	1663	106,06%	11,64%
	Приходи от дейността	3829	4489	5511	4819	3328	86,92%	23,36%
	заети лица	206	201	191	187	144	69,90%	27,14%
	ДМА	1467	2740	1782	1205	2199	149,90%	20,45%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

- **Изменения в отрасловата структура на икономиката**

Община Борино се характеризира с многоотраслова икономика, която е силно засегната от реформите и реструктурирането в годините след 1989 г. Икономическото развитие през последните години, в следствие на световната финансова криза очертава положителна, но бавна тенденция на развитие като цяло на икономическите показатели. Развитието на икономиката в общината се дължи на бавния темп на развитие на отраслите „Преработваща промишленост”, „Селско, горско и рибно стопанство”, „Строителство”, „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети”, „Хотелиерство и ресторантьорство”.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Отрасълът „Преработваща промишленост“ заема първо място в икономиката на общината с дял от 55.18% на произведената продукция, 52.15% дял на приходи от дейност, 54.27% дял на заетите лица и на 50.49% дял на ДМА в рамките на 2012 г. от всички отрасли в община Борино. Делът на предприятията е 13.74% от всички отрасли в общината, като основно това са малки и средни предприятия.

В рамките на периода 2008 – 2012 г. броят на предприятията варира от 21 бр. през 2008 г. до 18 бр. през 2012 г., като делът им сред всички останали отрасли бележи намаление с 2.54%. В рамките на разглеждания период се наблюдава намаляване и на дела на заетите в този отрасъл с 0.13% като в същото време делът им е 54.27% и има водеща роля за заетостта в общината. Отрасълът бележи ръст в дела на: произведената продукция с 9.42%, на финансовите приходи с 11.18% и на размера на ДМА с 0.68% сред всички отрасли в общината.

Таблица . Тенденция на развитие в отрасъл „Преработваща промишленост“

Сектор	Показатели	2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %	Дял на показателя, %
Преработваща промишленост	Брой предприятия	21	18	17	15	18	85,71%	13,74%
	Произведена продукция	7770	3934	7648	11662	10652	137,09%	55,18%
	Приходи от дейността	8254	3960	8778	12444	11698	141,73%	52,15%
	заети лица	433	301	324	388	356	82,22%	54,27%
	ДМА	4286	2967	530	4826	4344	101,35%	50,49%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Отрасълът „Селско, горско и рибно стопанство“ заема второ място по значимост за развитието на общината. В рамките на разглеждания период отрасълът бележи най-голям ръст на развитие сред останалите отрасли с почти три пъти увеличение на произведената продукция и дял от почти 20%. Приходите от дейността са се увеличили с 219% и съставляват 15.38% дял сред приходите от всички отрасли в общината. Отрасълът е един от двата отрасли наред с „Хотелиерство и

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

ресторантьорство”, който бележи ръст в увеличаване на заетите лица спрямо 2008 г. с почти 150%, въпреки че в рамките на периода се наблюдават значителни колебания при броя заети като пикът е през 2010 г. с 178 д. и намалява почти на половината през 2012 г. или 94 заети лица.

Таблица . Тенденция на развитие в отрасъл „Селско, горско и рибно стопанство”

Сектор	Показатели	2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %	Дял на показателя, %
Селско, горско и рибно стопанство	Брой предприятия	15	13	15	14	12	80,00%	9,16%
	Произведена продукция	1422	3866	5704	3749	3849	270,68%	19,94%
	Приходи от дейността	1569	4019	5901	3953	3450	219,89%	15,38%
	заети лица	63	165	178	115	94	149,21%	14,33%
	ДМА	695	685	708	1088	848	122,01%	9,86%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Трето място по значимост в общинската икономика заема **отрасълът „Строителство”** въпреки значителното намаляване на обема и приходите от производство поради световната и национална финансова и икономическа криза, която засегна най-вече този сектор. Делът на предприятията от този сектор е 6.11%, като бележи ръст от 133% през 2012 г. спрямо 2008 г. Делът на произведената продукция е 16.73%, а приходите от дейността съставляват 14.45% сред всички отрасли в община Борино.

Таблица . Тенденция на развитие в отрасъл „Строителство”

Сектор	Показатели	2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %	Дял на показателя, %
Строителство	Брой предприятия	6	10	7	7	8	133,33%	6,11%
	Произведена продукция	2708	6126	583	674	3229	119,24%	16,73%

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	Приходи от дейността	2737	6276	630	678	3242	118,45%	14,45%
	заети лица	57	78	25	14	46	80,70%	7,01%
	ДМА	724	1127	228	325		0,00%	3,85%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Отрасълът „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети” заема **четвърто място** по значимост за развитието на икономиката на община Борино. Делът на предприятията е най-голям сред останалите отрасли – 38.93%, като преобладават микро предприятията. Секторът е на трето място по броя на зетите лица в общината с дял от 10.98%. Произведената продукция е с дял едва 1.93%, но приходите от дейността са с дял от 8.35%. Най-голям обем на инвестиции в ДМА се наблюдава в рамките на 2009 и 2010 г. като делът на ДМА на отрасъла съставлява 5.35% от ДМА на всички отрасли в общината.

Таблица . Тенденция на развитие в отрасъл „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети”

Сектор	Показатели	2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %	Дял на показателя, %
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	Брой предприятия	55	54	49	52	51	92,73%	38,93%
	Произведена продукция	790	1463	829	661	373	47,22%	1,93%
	Приходи от дейността	2865	3472	2389	3338	1873	65,38%	8,35%
	заети лица	129	138	107	101	72	55,81%	10,98%
	ДМА	671	1932	1083	491	460	68,55%	5,35%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

На пето място по важност се нарежда **отрасълът „Хотелиерство и ресторантьорство”** с дял от 16.03% предприятия, 3.94% дял на произведената

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

продукция и 19.34% дял на инвестициите в ДМА. Отрасълът е на второ място по темп на развитие на произведена продукция с над 233% ръст в рамките на периода 2008-3012 г. Заетите лица в сектора са с 7.74% дял и ръст от 106% са разглеждания период. Отрасълът се подрежда на второ място след отрасълът „Преработваща промишленост” с дял на направените инвестиции от 19.34%.

Таблица . Тенденция на развитие в отрасъл „Хотелиерство и ресторантьорство”

Сектор	Показатели	2008	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %	Дял на показателя, %
Хотелиерство и ресторантьорство	Брой предприятия	16	16	18	19	21	131,25%	16,03%
	Произведена продукция	326	369	354	430	760	233,13%	3,94%
	Приходи от дейността	500	546	489	608	922	184,40%	4,11%
	заети лица	46	41	46	55	49	106,52%	7,47%
	ДМА	769	740	360	636	1664	216,38%	19,34%

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Останалите отрасли, които се развиват в община Борино са „Транспорт, складиране и пощи”, „Професионални дейности и научни изследвания”, „Хуманно здравеопазване и социална работа, Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива.

4.3.Инвестиционна активност

Община Борино се характеризира с ниска икономическа и инвестиционна активност. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи са ниски в рамките на изследвания период (2009-2012 г.) като общият им размер е 12, 6 млн. лв. Най-голям е делът на разходите за придобиване на ДМА в отраслите „Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство” – 38.92%, следвани от

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

„преработвателната промишленост” (индустрията) с 15.69% и „Селското, горското и рибно стопанство” с 11.89%.

Таблица . Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи по икономически дейности в община Борино, хил.лв.

Икономически дейности	2009	2010	2011	2012	Динамика на изменение, %	Дял на показателя, %
Община Борино	4883	2616	1 955	3 136	64,22%	
Селско, горско и рибно стопанство	115	130	68	373	324,35%	11,89%
Индустрия	3675	919	602	492	13,39%	15,69%
Строителство	303	22	232	23	7,59%	0,73%
Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство	238	168	88	783	328,99%	38,92%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	-	-	-
Финансови и застрахователни дейности	-	-	-	-	-	-
Операции с недвижими имоти	-	-	..	-	-	-
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	-	-
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	-	-
Култура, спорт и развлечения, ремонт на домакински вещи и други дейности	-	-

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

По данни на ТСБ Смолян в община Борино не се наблюдават външни инвестиции. Кризата пред 2009 г. и последвалата я рецесията допълнително влошават предприемаческата активност в областта, както и в страната.

* * *

Основни изводи

- Преобладаващите икономически субекти в община Борино са в категориите микро- и малки предприятия със сравнително ниска конкурентоспособност. Делът на микро предприятия в рамките на 2012

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

г. е 90.84%, на малките предприятия е 6.87%, а на средните предприятия е 2.29%;

- Икономическите показатели на предприятията показват сравнително ниска конкурентоспособност - произведената продукция за посочения период се е увеличила едва с 13.69%, приходите от дейността с 11.33%, а размера на дълготрайните материални активи остава почти без изменение;
- Наблюдава се чувствително понижаване на печалбата на предприятията с над 50% за изследвания период и респективно увеличаване с над два пъти на финансовите загуби (203.89%);
- Водещо място в социално-икономическия комплекс на община Борино заема вторичният сектор, на второ място по значимост в икономиката на общината се нарежда третичния сектор, на последно място се нарежда първичния сектор;
- Отрасълът „Преработваща промишленост” заема първо място в икономиката на общината с дял от 55.18% на произведената продукция, 52.15% дял на приходи от дейност, 54.27% дял на заетите лица и на 50.49% дял на ДМА в рамките на 2012 г. от всички отрасли в община Борино.
- Повечето предприятия работят с технологично остаряла техника с ниско КПД и имат нужда от цялостно обновление на машинния и технологичен парк. Сектора на услуги за населението почти не е развит.
- За развитието на частния сектор е необходимо създаване на жизнено частни фирми в приоритетните отрасли за икономическо развитие на общината.

4.4.Селско стопанство

Селскостопанския фонд обхваща 54 115 дка или 33%, като от тях 4 300 дка са ниви, 7 000 дка – ливади и около 8 000 са мери и пасища. Горските територии обхващат 116 743 дка или 67%, в т.ч. – 90 894 дка иглолистни гори (предимно смърч и

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

бор) и 3 391 дка широколистни. Преобладава земя от 9-та и 10-та категория, като по-голяма част от почвите са кафяви горски и сиви горски. В с.Борино е 9-та категория. В община Борино има регистрирани 732 земеделски стопанства, а използваната земеделска площ е 11 725.2дка.

Община Борино е район, предлагащ възможност за производство на екологично чиста селскостопанска продукция с наличие на плодородна земеделска земя, сравнително добре развита базисна инфраструктура - напоителна, пътна и млектроснабдителна мрежи. Естествените ресурси са предпоставка за развитие на зърнопроизводство и лозарство. В общината съществува сравнително добре развито търсене на селскостопанска продукция.

Фуражопроизводството заема голям процент от обработваемата земя в общината. Неговото развитие е от голямо значение, тъй като осигурява грубите фуражи за животновъдството. През последните години средните добиви от естествените ливади са значително занижени от гледна точка на потенциалните им възможности. Това се дължи основно на едностранчивото торене, а често пъти и липса на такова. При правилно торене, съобразено с торопотребността на почвите, добива на сеното би могъл да се повиши с 35-50 %, което от своя страна ще доведе до снижение на себестойността на продукцията в животновъдството. Другият ефект, който ще се постигне по този начин е подобряване тревостоя на естествените ливади, като се увеличи дела на бобовите за сметка на житните треви, което от своя страна води до подобряване качеството на сеното.

Ландшафтът на територията се определя като изключително пасторален – с малки и добре стопанисвани ниви и ливади, обработвани по традиционен начин. За общината са характерни високопланински пасища и сенокосни ливади. Отглеждат се по полупасищен начин овце и крави. В община Борино са възстановени няколко малки стада от редки, но традиционни за региона породи животни като Каракачанска овца и Късорого родопско говедо – породи, които не се срещат почти никъде другаде в България.

Земеделието в територията се определя като „Полупазарно” – произвежда се основно за собствени нужди, а излишъка се продава. Отглеждат се предимно картофи

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

и Смилянски боб, а животните се отглеждат основно за мляко и месо. Високопланинското земеделие в съчетание със запазената природа и липсата на замърсяващи предприятия са гарант за високо качество и чистота на произведената земеделска продукция и предпоставка за регистрирането на местни производствени и географски марки, каквито в момента липсват в територията като пазарен механизъм. Голяма част от традиционните производствени практики в миналото днес са изоставени или застрашени от изоставяне поради липсата на финансиране и адекватна държавна политика.

Говедовъдството и овцевъдството са основните подотрасли на животновъдството в общината. Производството на уникални, качествени продукти в екологично чиста обстановка е една от основните и възможно единствената конкурентна насока за развитие на животновъдството. Основната част от отглежданите крави са с цел добив на мляко. В района на общината се отглежда Българското родопско говедо, което е изключително добре приспособено към агро – екологичните условия, има по – ниско живо тегло и по – нисък разход на фуражи в сравнение с другите породи. Тази предпоставка дава възможност за получаването на висококачествени продукти: масло, кашкавал, сирена, извара и други.

Овцевъдството също е традиционен и перспективен отрасъл за района, предвид благоприятните условия на региона и наличието на голям брой високопланински пасища. Наблюдава се ясна тенденция за увеличаване броя на овцете от по-големите овцевъди. В района се отглеждат и кози, но поради ограничителните мерки по осигуряване на пашата, отглеждането им е затруднено. Като цяло съотношението земеделие към животновъдство е около 70% към 30%.

Основните проблеми пред развитието на селското стопанство в общината са свързани с няколко структуроопределящи фактора:

- слабо ниво на механизация;
- обезлюдяване на района;
- намаляване броя на отглежданите животни;
- производство основно за лични нужди.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

В общината се наблюдава изключително висок процент на застаряване на земеделските производители, който изпреварва и общите данни за областта. Не се наблюдава потенциал за развитие от страна на млади земеделци. В допълнение в общината се използва предимно семейна работна сила, а възможностите за наемна са силно ограничени.

Необходимо е да се предприемат действия за създаване на условия за развитие на високопланинско екологично селско стопанство са подобряване на сортовата селекция на картофопродукцията, развитие на култивирано отглеждане на билки, гъби и горски плодове, изграждане на селскостопански пътища.

* * *

Основни изводи

- Община Борино е район, предлагащ възможност за производство на екологично чиста селскостопанска продукция с наличие на плодородна земеделска земя, сравнително добре развита базисна инфраструктура - напоителна, пътна и електроенергийна мрежи.
- Естествените ресурси са предпоставка за развитие на зърнопроизводство и лозарство.
- В общината съществува сравнително добре развито търсене на селскостопанска продукция.
- Земеделието в територията се определя като „Полупазарно” – произвежда се основно за собствени нужди, а излишъкът се продава. Отглеждат се предимно картофи и Смилянски боб, а животните се отглеждат основно за мляко и месо.

4.5. Горско стопанство

Горското стопанство е изключително важно за развитието на община Борино поради огромните природни богатства, които предоставя планина Родопи. Горските територии обхващат 116 743 дка или 67 %, от територията на общината в т.ч. – 9640,7 ха иглолистни гори (предимно смърч и бор) и 450,6 ха широколистни. Широколистните гори са представени предимно от обикновен бук (*Fagus silvatica*) и

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

трепетлика (*Populus tremula*). Най –разпространените иглолистни видове са: Бял бор (*Pinus silvestris*) – 4266,9 ха; Черен бор (*Pinus nigra*) – 1024,8 ха; Обикновен смърч (*Picea exelsa*) 3276,2 ха; Бяла ела (*Abies alba*) 320,5 ха; Смесени иглолистни - 564,0 ха; Двуетажни насаждения – 188,3 ха;

Смесените естествени насаждения са с участие на бял и черен бор, смърч, ела, бук на места планински бряст (*Ulmus glabra* Huds.), воден габър (*Ostrya carpinifolia* Scop.), същински явор (*Acer pseudoplatanus* L.), ива (*Salix caprea* L.), обикновена гроздовидна череша (*Padus racemosa* (Lam.) Gilib.), офика (*Sorbus aucuparia* L.), брекиня (*Sorbus torminalis* (L.) Crantz.), мукиня (*Sorbus aria* (L.) Crantz.)a Mill.) и сребролистна липа (*Tilia tomentosa* Moench.), обикновен габър (*Carpinus betulus* L.), зимен дъб (*Quercus petraea* Liebl.)

Храстовият етаж е съставен от обикновена леска (*Corylus avellana* L.), обикновен глог (*Crataegus monogina* Jacq.), обикновен дрян (*Cornus mas* L.), птиче грозде (*Ligustrum vulgare* L.), слабителна зърника (*Ramnus cathartica* L.), обикновен люляк (*Syringa vulgaris* L.), обикновен котонеастер (*Cotoneaster vulgaris* Lindl.), черна калина (*Viburnum lantana* L.), червена калина (*Viburnum opulus* L.). По откритите терени в зоната на иглолистни гори се среща румелийска жълтуга (*Genista rumelica* Vel.), храстовидно прозорче (*Potentilla fruticosa* L.), синя (обикновена) храстовидна и пирамидална хвойна (*Juniperus communis* L.), червена хвойна (*Juniperus oxycedrus* L.), шипка (*Rosa* spp.) и др.

Особен интерес представляват в растителните съобщества рядко срещани видове като гръцка мукиня (*Sorbus graeca* (Spach) Kotschy) и офика борбазии (*Sorbus borbasii* (*S. aucuparia* x *S. torminalis*)) – хибрид между офика и брекиня. По скалните местообитания в района на ЗМ ”Борино”, ПЗ ”Буйновско ждрело” и ЗМ „Триградско ждрело”, се наблюдават единични впечатляващи с хабитуса си екземпляри от ендемичен подвид черен бор ‘Палазиана’ (*Pinus nigra* spp. *Pallasiana*). Наблюдават се ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета – умереноконтинентални ерикоидни храсталаци с участие на остролистен клин (*Astragalus angustifolius*). Крайречните горски местообитания включват черна елша (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.), бяла елша (*Alnus incana* (L.) Moench.), бяла върба (*Salix*

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

alba L.), теснолистна миризлива върба (*Elaeagnus angustifolia* L.), раката (*Salix purpurea* L.) и др. Крайречните горски местообитания основно са разположени в обхвата на граничните земеделски територии.

Ползването на горите се извършва съгласно Закона за горите и подзаконовата нормативна уредба от физически и юридически лица чрез провеждане на търгове, конкурси и преговори с потенциални ползватели. Дървесината, която се добива е с изключително качество и много високо търсене. Важна дейност в горското стопанство е събирането на диворастящи билки, гъби и горски плодове.

Средногодишния добив на иглолистна дървесина е около 23920 м³.

Характерно за територията е голямото богатство на недървесни горски ресурси, които се добиват в горите и които са важна част от местната икономика – тук се срещат горски ягоди, боровинки, гъби, малини, къпини. Горите са източник на дивеч, риба и дърва за огрев – добре развит е ловния туризъм. Освен, че са средообразуващ фактор, горите предоставят и суровината за структуроопределящия отрасъл в местната икономика – дърводобива и дървопреработването.

Проблем пред горското стопанство са пожарите. Констатирана е огромна липса на специализирана пожарогасителна техника. В настоящия план за развитие са предвидени специални мерки за решаване на този проблем за да може да се опази екосистемата в общината. Дървопреработването в цялата Област Смолян е в процес на преструктуриране. Много от дървопреработващите фабрики са приключили дейността си. Основно се извършва първична обработката на дървесината.

* * *

Основни изводи

- Горското стопанство е изключително важно за развитието на община Борино поради огромните природни богатства, които предоставя планина Родопи. Горските територии обхващат 116 743дка или 67 %, от територията на общината в т.ч. – 9640,7 ха иглолистни гори (предимно смърч и бор) и 450,6 ха широколистни.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Характерно за територията е голямото богатство на недървесни горски ресурси, които се добиват в горите и които са важна част от местната икономика – тук се срещат горски ягоди, боровинки, гъби, малини, къпини. Горите са източник на дивеч, риба и дърва за огрев – добре развит е ловния туризъм.
- Дървопреработването в цялата Област Смолян е в процес на реструктуриране. Много от дървопреработващите фабрики са приключили дейността си. Основно се извършва първична обработката на дървесината.
- Проблем пред горското стопанство са пожарите. Констатирана е огромна липса на специализирана пожарогасителна техника.

4.6. Туризъм

В община Борино има благоприятни условия и ресурси (природни и антропогенни) за развитие на туризъм - екологичен туризъм, ваканционен туризъм, спортен и селски туризъм и др.

Родопа планина, известна със своето гостоприемство и красота през всички сезони, притежава природни забележителности скални форми, проломи, ждрела, водопади, пещери, обекти на природо-познавателен туризъм.

Средно 300 дни в годината са благоприятни за климатолечение и профилактика, за пешеходен туризъм 280 дни, за алпинизъм и природо-познавателен

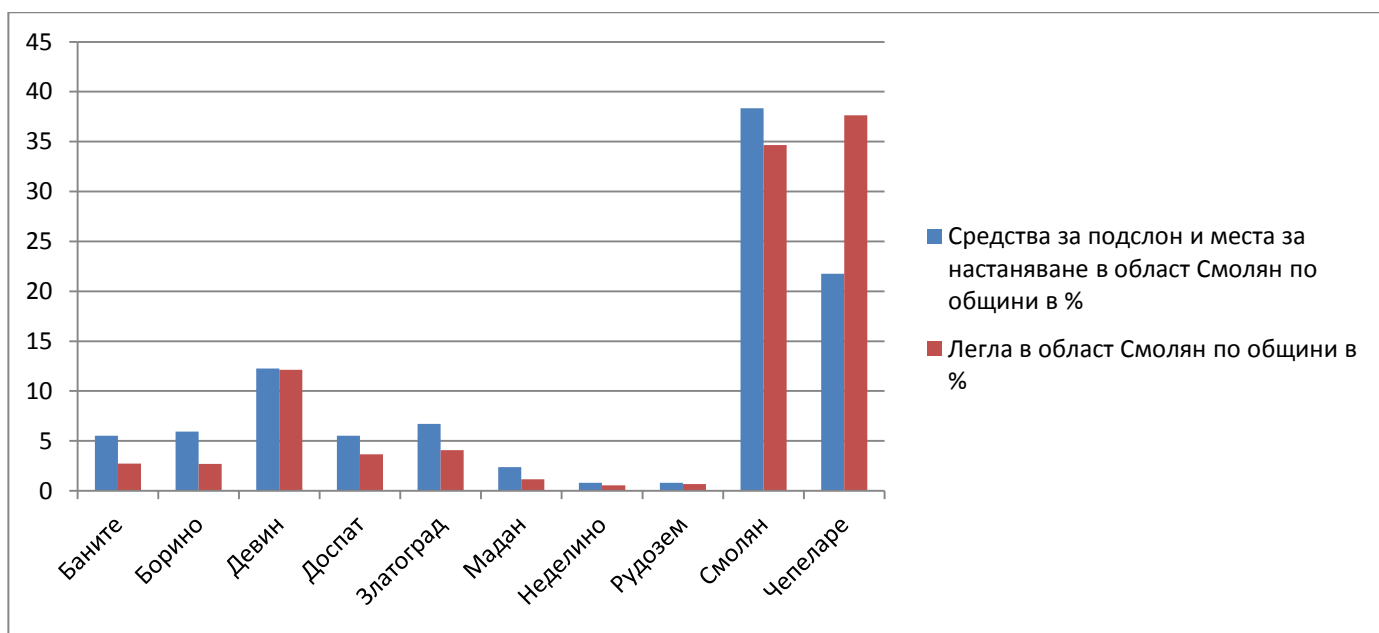

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

туризъм 300 дни, за ски-спортове 150-180 дни, за водни спортове - 130-150 дни, за плуване в открити басейни между 60 и 120 дни.

Относно дейността на средствата за подслон и местата за настаняване по области и общини, през 2013 година на територията на Община Борино средствата за подслон и местата за настаняване са 17, което е 5.9% от общо всички средства за подслон и места за настаняване на територията на Област Смолян. Общият брой на леглата за настаняване в община Борино е 312. По показателя легладенонощия община Борино съставя 3.2% (107 191 бр.) от общия брой за Област Смолян. Броят на стаите, регистрирани за 2013 година е 144, всички от които са действително използвани.

Фиг. Туристическа инфраструктура на територията на област Смолян

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Таблица . Данни за заетост от туристическа дейност в община Борино

Години	Средства за подслон и места за настаняване - брой	Легла - брой	Легладенонощия - брой	Стаи - брой	Реализирани нощувки - брой			Пренощували лица - брой			Използваемост на леглоденонощията - %
					Общо	българи	чужденци	Общо	българи	чужденци	
2009	13	269	94333	114	2374	2374	-	1691	1691	-	2,5

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

2010	13	263	95995	114	2242	1971	271	1605	1498	107	2,3
2011	17	315	107014	139	4317	3649	668	2428	2257	171	4,0
2012	15	289	105050	124	4202	3446	756	2117	1921	196	4,0
2013	17	316	107191	144	4109	3119	990	2073	1813	260	3,8

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Реализираните нощувки на територията на община Борино начисляват 4109 – 3119 от българи и 990 от чужденци (или 24.1%% от общия брой за общината). Общият брой на пренощуващите лица за 2013 година е 2073, от които 1813 от българи и 260 – чужденци.

Приходите от нощувки общо за общината за 2012 г. са 73 393лв., което е едва 0.5% от общите приходи от нощувки на Област Смолян за 2012 г. Относно приходите от нощувки на територията на област Смолян, по общини те са разделени по следния начин:

Таблица ... Данни за пълняемост на туристическата инфраструктура в област Смолян

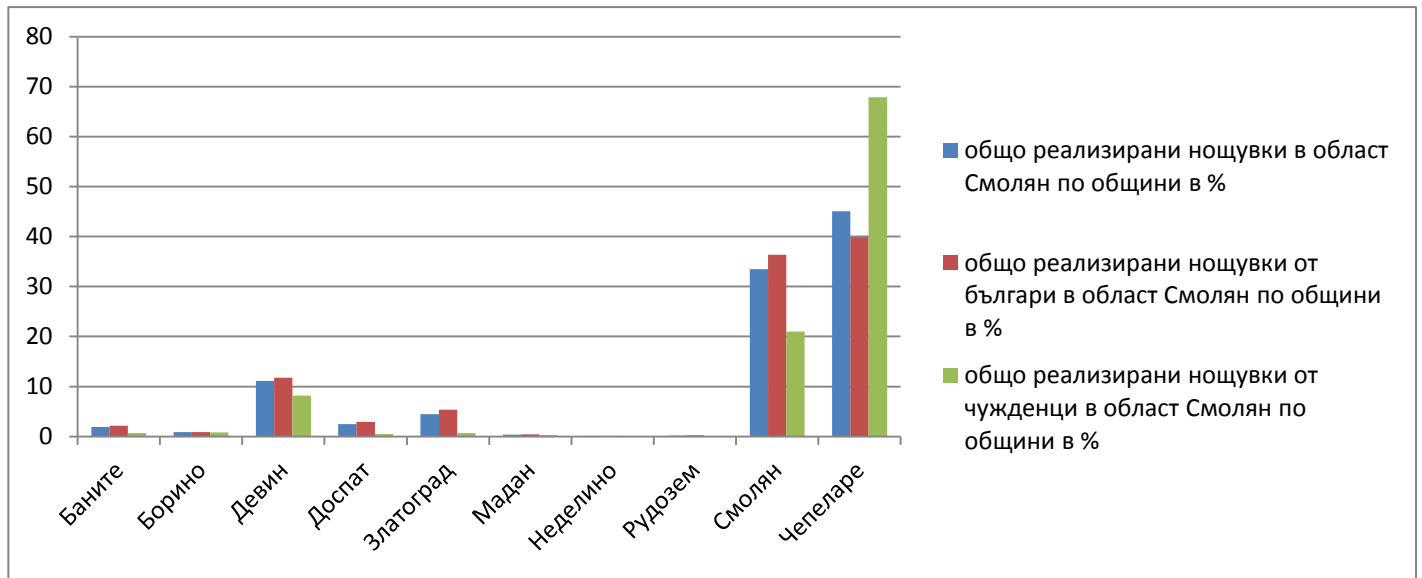
Области / Общини	Реализирани нощувки			Пренощуващи лица			Използваемост на леглоденонощията	Приходи от нощувки	
	Общо	от българи	от чужденци	Общо	българи	чужденци		Общо	от чужденци
Смолян	496347	404414	91933	191593	168675	22918	15,2	15718899	3936202
Баните	9304	8664	640	3145	3047	98	9,0	241338	7756
Борино	4202	3446	756	2117	1921	196	4,0	73393	13614
Девин	55143	47624	7519	25248	22359	2889	12,8	2243022	305761
Доспат	12237	11806	431	7289	6972	317	9,7	226391	12075
Златоград	22243	21642	601	12622	12196	426	14,3	496985	15251
Мадан	1903	1604	299	1120	970	150	4,3	63090	12194
Неделино	539	539	-	386	386	-	2,8	14125	-
Рудозем	920	897	23	460	439	21	5,5	28493	712
Смолян	166287	146992	19295	69159	63390	5769	13,5	4929957	829638
Чепеларе	223569	161200	62369	70047	56995	13052	21,9	7402105	2739201

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Фиг. Разпределение на реализираните нощувки в област Смолян

Източник: НСИ, ТСБ Смолян

През 2012 г. на заседание на Общински съвет Борино е обсъждано и възможността за развитие и на културен туризъм, реализиран в две направления: 1. Културен туризъм с конкретна цел - обикновено се практикува от специалисти в определена сфера, затова наричан още научен туризъм. Хижа "Тешел" и Къща за гости "Роял", макар и не целогодишно развиват такъв туризъм. 2. Културен туризъм с обща цел - той се предпочита от любители, които търсят да увеличат общите си познания за света или пътуват за развлечения. Основание за културен туризъм са родопската самобитност, традиции и култура. Към това може да се прибави екологично чисти продукти, родопска кухня.

Община Борино се намира в Западни Родопи и притежава богати ресурси, които са една от основните предпоставки за развитие на туризма съхранена природа, благоприятен климат през цялата година, разнообразен релеф, отлични условия за ски-спорт през зимата, многообразна флора и фауна, наличие на водни площи и балнеоложки ресурси.

Природните забележителности на територията на общината са:

Буйновско ждрело

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Река Буйновска, извираща от подножията на връх Каинчал, на самата граница с Р Гърция, /в някои нови карти се среща като горното течение на р.Кричим/ повела водите си като малък ручей, образува красиви меандри сред обширните ливади на местността „Попини лъки”. Препминава покрай Ягодинската пещера и навлиза в романтичен тесен каньон- небезизвестното Буйновско ждрело, образувало се в резултат на нумерната работа на реката в продължения на милиони години – обявено за природна забележителност през 1971 г., със своите 10 км е най-дългото в страната и е включено в 100-те национални туристически обекта . Над ждрелото, след разклона за с.Ягодина, на 600 метра над тесният път, вдясно гордо издига снага отвесна скала-връх "Ушите" (висок 1503 м). Смайваща е гледката, която се открива от върха към Буйновското ждрело, вр. Чала, вр.Виденица и околните планински вериги. Варовитите скали на ждрелата са сред най – богатите местообитания на ендемични, редки и реликтни растителни видове в България.Реката все така буйна, на места укротена и пенлива, преди да достигне до Вълчия скок – най – импозантната и страховита част от ждрелото, преминава освен под многото бетонови мостове и под красив едносводов каменен мост, построен през далечната 1947 г.,който все така здраво и стабилно стъпва на двата бряга на Буйновското ждрело, сполучливо се е слял с околния ландшафт, сякаш вечно е бил тук, премоства еднолентовият асфалтиран път-сменящ се ту от ляво ту от дясно на реката.

Лесно се разпознава „Вълчият скок”-тук скалите от двете му страни почти се допират, оставяйки тесен процеп към слънчевите лъчи. След 2 км по течението, р.Буйновска дава приноса си към микроязвоир Тешел и се влива в р.Триградска, а двете реки след още 100 м образуват водослив с река Кастраклии (образувала също така живописния каньон Деринкоук - пресичащ резерват Кастраклии”) и така оформят пълноводния поток на средното течение на р.Кричим. Има безброй митове и легенди, които с основание са дали името на тази теснина –Вълчия скок.

Триградско ждрело

Триградското ждрело се намира на територията на Община Девин, но до него лесно се достига и по международния туристически маршрут през село Ягодина. Над речното легло на река Триградска се издигат величествини отвесни варовити стени с

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

височина до 290 м, заграждащи от всички страни късче небе от простора. Триградска река излива водите си в 40 – метров водопад в Бучащата зала на пещерата Дяволско гърло, изчезва във подземни зали, за да се появи извън пещерата, като буен извор. Пропастната пещера "Дяволското гърло" представлява огромна зала с размери на олимпийски стадион. Стародавна легенда разказва, че именно от тук Орфей е поел към подземния свят за среща с любимата си Евридика.

Ягодинската пещера-перла на родопските пещери

Ягодинската пещера – перлата на родопските пещери, очарова посетителите в благоустроения за посещения от туристи участък с уникални карстови образувания - възшебна приказка от подземни форми и багри. Проучването ѝ започва през 60 – те години на ХХ век под ръководството на Димитър Райчев от Чепеларе – пионер на пещерните изследвания в Средните Родопи. Общата дължина на галериите ѝ надхвърля 10 500 м. Благоустроеният за посещения от туристи участък е с дължина 1100 метра. Посетителите могат да се любоват на разнообразни карстови форми – сталактити, сталагмити, сталактони, дендрити, пещерни перли, драперии, оцветени фасетки, наподобяващи леопардова кожа. По благоустроеното трасе в пещерата се преминава през няколко зали, всяка от които очарова туристите със своята неповторимост.

Пещерно жилище

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Значителен брой от пещерите в района са обитавани от 4 000 – 3 500 г. пр. Хр. Забележително е пещерното жилище в естествения вход на Ягодинската пещера. До там се достига по благоустроена пътека с дължина 270 м, започваща от асфалтовото шосе за село Буйново. Разкритията от археологическите разкопки, извършени през 70 – те години на ХХ век, показват бита и материалната култура на праисторическите обитатели на райони. Намерените шест огнища , останки от вертикални станове, керамика и хромели за стриване на жито дават образна представа за живота на първобитните хора. В близост до обекта е изградена чешма, беседка и кът за отдих.

Архитектурно-исторически мост "Кемера"

В местността Кемера, на 12 км. от село Борино, се намира римският мост Кемера. Кемеровия мост е висок 6 м, едноарков, граден от ломени камъни и спойка от бял хоросан. Части от лицевата зидария и ъглите на хубаво извитата арка са оформени с добре обработени камъни. Настлан е с настилка от дребен речен камък. Дължината му е 32,40 м, а ширината – 3,60 м. Той е част от трасето на големия римски път, свързващ през Родопите Филипополис с Никополис ад Нестум (близо до с.Гърмен).

Родопска дъща

Родопската дъща е уникално дървено съоръжение, изработено в близост до река. Състои се от две части – дървен улей, по който се довежда чиста вода и дървен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

съд с форма на обърнат пресечен конус. Водата пада от високо в единия край на съда и създава водовъртеж. Дъщата се ползва за валяне на нови вълнени тъкани (одеяла, черги, диплари). В продължение на два три часа те се въртят под ударите на водната струя, за да станат по – здрави, меки и със светли цветове. Такава дъща може да се види на 4 км. южно от Борино в местността Хайдушки дол.

Връх "Виденица" - Гъоз тепе

Връх „Виденица” е висок 1652 м и се намира в близост до село Чала-на 3 км югозападно, в община Борино. Познат е още като връх Гъоз тепе. Д-р Иречек проявява интерес към този връх в Западните Родопи и говори за присъствието на тракийското племе беси там. Хронологията на посещението на Виденица говори за големия интерес, а археологическите разкопки, продължаващи повече от 120 години, дават основание да се направи предположение за прорицалище на бог Дионис.

Времето е измило доста от скалните масиви, но са видими скални площадки, стена от сух зид. Мястото има енергийна сила и лековита вода. Бесите са жречески род от тракийското племе на Сатрите, пазители на Светилището на Дионис, което според античните сведения се е намирало в Родопите.

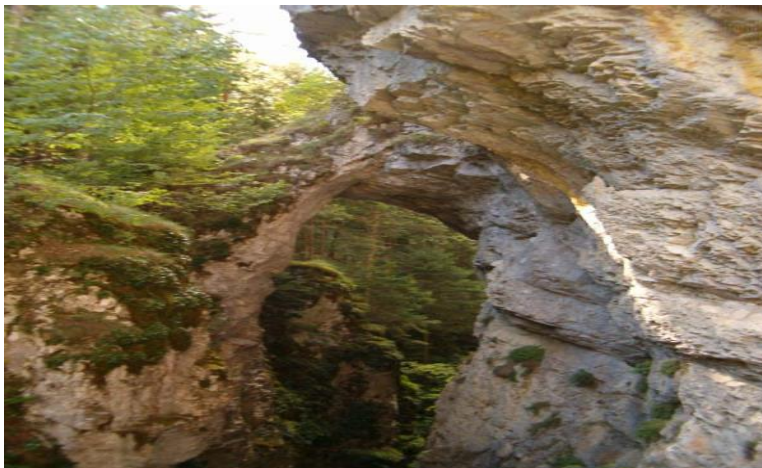
По време на експедицията „Родопи 2002 - храмът на бог Дионис” е открита мраморна глава на императрица Юлия Паула-съпруга на римският император Елигабал-известен още като Варий Авит Басиан, управлявал 5 години провинцията от 218 до 222 г. От върха се разкриват впечатляващи гледки към море от зелени гори, обширни високопланински пасбища с острови от величествени скали, както и при ясно време се вижда Бяло море, върховете на Пирин, вр.Перелик и др.

Има туристическа пътека от с.Чала, водеща към върха, която минава покрай т.н. Сеферов чучур /Лековитата вода /, където туристът може да си отпочине и поеме глътка въздух, преди да почне катеренето на върха.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Екопътека до Дяволски мост

Мостът е скална арка, издълбана за милиони години от водите на река Чатак дере. Височината на моста е 18 м, отвор 6-метра, дебелина на скалата -3-4 метра. От моста могат да се видят участъци от страховитото ждрело на река Чатак дере.

Природен парк "Кастракий" и Ловно стопанство "Извора"

Резерватът "Кастракий", с площ 124 ха е разположен изцяло на територията на Горско стопанство – Борино. Под закрила са поставени вековна черноборова гора, много ендемични растителни видове и скални групи. Недалеч от резервата се намират дивечовъдно стопанство "Извора" и малък язовир.

Община Борино съхранява уникално биологично разнообразие, включващо видове, местообитания и екосистеми с консервационна значимост в национален и

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

международен мащаб. Поради изключително богатото биологично разнообразие голяма част от територията на община попада в мрежата Натура 2000.

Община Борино предлага няколко туристически маршрута. Най-известният сред тях е Борино- Дяволски мост. Маршрутът е маркиран, и има изградени места за почивка. Друг маршрут за гостите на селото е Борино- хижа Орфей, до хижата се стига по пътека с прекрасни панорамни гледки за малко на 1 час. За любителите на офроуд туризма, подходящ е маршрута Борино- Девин по стария път между двете селища през гората, сега използван за нуждите на горското стопанство.

Общините Борино, Брацигово, Девин и Доспат заедно разработват обща стратегия за туризъм и земеделие. Предложената концепция за развитие на туризма в общините Борино, Брацигово, Девин и Доспат се базира на огромните ресурси и слабо използван потенциал за развиване на нови динамични туристически продукти в специализирания, алтернативния и нишовия видове туризъм на избраната територия. Това са СПА и Уелнес туризъм, гурме, еко-, био- и природен туризъм, приключенски и спортен, културен, креативен и събитиен туризъм и техните съчетания и комбинации както с морския туризъм, така и помежду им. Основната цел е увеличаване на приходите от туризъм към избрания район чрез увеличаване на броя на нощувките, туристите и тяхното удовлетворение от новосъздадените и ефектно маркетингирани туристически продукти на целевите пазари.

Специфични цели са:

- Създаване и позициониране на бранда на избрания туристически район като място за спокоен отдых, обновяване на тялото и душата и среда за създаване на приятелски и значими човешки връзки.
- Създаване на широка гама разнообразни иновативни туристически продукти, по различни видове алтернативен туризъм, различаващи се от продуктите на конкурентите дестинации
- Увеличаване на информираността на потребителите и на посредниците при продажба на туристически продукти за предимствата и уникалността на дестинацията (района) чрез

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Създаване на интерактивна модерна база от данни за информация и реклама на туристическите продукти на района и ресурсите за развитие на разнообразни видове туризъм
- Достигане със модерна, значима и брандирана информация за туристическите продукти на района до максимален брой директни потребители от целевите пазари и туроператори, туристически агенти, он-лайн туристически посредници (ОТА), като Orbitz, Expedia, и т.н, и най-вече на тези от целевите пазари.
- С участия в международни туристически борси, изложения, и чрез посещението на туроператори, журналисти и автори на пътеводители, достигане до максимален брой директни потребители и туристически посредници
- Увеличаване на броя на нощувките, туристите и приходите от туризъм чрез ефективна маркетингова стратегия по време на проекта и след края му
- Увеличаването на удовлетвореността на туристите и превръщането на туристите в “рекламодатели” на района чрез споделяне на положителните изживявания и увеличената емоционалната свързаност с бранда на региона
- Увеличаване на престижа на алтернативните видове туризъм, като част от увеличаване на престижа на България като дестинация за разнообразен, интересен и уникален туристически продукт.

* * *

Основни изводи

- Община Борино съхранява уникално биологично разнообразие, включващо видове, местообитания и екосистеми с консервационна значимост в национален и международен мащаб. Поради изключително богатото биологично разнообразие голяма част от територията на община попада в мрежата Натура 2000.
- В община Борино са налични отлични предпоставки за развитие на туризъм - съхранена природа, благоприятен климат през цялата година, разнообразен релеф, отлични условия за ски-спорт през зимата,

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

многообразна флора и фауна, наличие на водни площи и балнеоложки ресурси.

- Изградена е съвременна леглова база за настаняване на туристи – 17 хотели и къщи за гости с капацитет 144 стаи, пълняемостта на които е все още много ниска (едва 3.8%).
- Туристическото развитие в община Борино е слабо проявено и не отговаря на възможностите на общината и региона. Това се дължи на различни причини, между които недостатъчно популяризирана туристическа дестинация, сравнително слабо разнообразие на предлаганите туристически услуги.
- Необходимо е да се разработи и наложи туристически бранд за региона, чрез който да се насърчи развитието на туризма, както и осигуряване на квалифицирани специалисти в туристическата сфера.

5. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА

5.1. Образование

В община Борино има две основни, едно средно общообразователно училище и три целодневни детски градини. От 2010 г. училищата в с.Ягодина и с.Буйново са обявени за защитени. На територията на община Борино няма действащо професионално училище.

За образованието в общината е характерно, че то е основно с публичен характер. Към момента няма учебни институции, които се финансират от частния сектор.

Териториално заведенията за предучилищно обучение са разположени в:

- с.Борино – 1 ЦДГ (ЦДГ "Радост")
- с.Буйново – 1 ЦДГ (ЦДГ "Митко Палаузов")
- с.Ягодина – 1 ЦДГ (ЦДГ "Дъга")

Териториално заведенията за средно и основно образование са разположени в:

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- с.Борино – 1 СОУ (СОУ "Никола Йонков Вапцаров")
- с.Буйново – 1 ОУ (Основно училище "Васил Левски")
- с.Ягодина - 1 ОУ (Основно училище „Отец Паисий”)

По данни от Регионалния инспекторат по образованието на територията на Община Борино броя на отпадналите ученици от училищата е 0 за периода от 2007 до 2012 година. Също нулева е стойността на ранно напусналите и никога не посещавалите училище ученици. Единствените случаи на преждевременно напускане на училище на ученик е в следствие преместване в друго училище или преместване местожителството на родителите на учениците.

Община Борино успешно е изпълнила проект по ОП „Развитие на човешките ресурси” – „**Желано училище**”. В рамките на проекта са създадени вокални и художествени групи за автентичен фолклор. Организиран е на фестивал “Борино през вековете и сега” по случай 24 май – празника на славянската писменост и култура. Също така са проведени и обучения в клубове по тематични занимания на деца и ученици: кръжок „Събиране и изучаване на родопски песни”; клуб “Краезнание, околна среда и устойчиво развитие на родопския край” и са организирани спортни клубове и мероприятия за децата и учениците от целевата група: спортен клуб по футбол; спортен клуб по волейбол; спортен клуб по тенис на маса; Спортен пролетен турнир "Футболът срещу агресията"; Турнир “Тенис и волеймания” посветен на деня на детето 01.06.2010г. Партньори по проекта са:

- Основно училище “Отец Паисий”-Ягодина
- Основно училище “Васил Левски”- буйново
- Средно общообразователно училище ”Никола Йонков Вапцаров”- с. Борино.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

СОУ "Никола Йонков Вапцаров"- с. Борино

През 2012 г Общинският съвет е приел Работен документ относно Отключване потенциала на културните и творческите индустрии, търсейки форми за творческо сътрудничество между културните и творческите индустрии от една страна и образователните институции, бизнеса и администрациите от друга.

5.2. Здравеопазване

Село Борино разполага с модерна здравна служба, чиято сграда е ремонтирана по програма "Фар BG 2005/017.353-01.03.12" по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ "Подобряване състоянието и интеграция на малцинствените групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите". В сградата ѝ се намират кабинетите на двама общопрактикуващи лекари и един зъболекарски кабинет. В рамките на общината общопрактикуващите лекари по дентална медицина са 3-ма.

Община Борино притежава **една** линейка, получена като дарение от Българския червен кръст (БЧК). Издръжката на медицинския автомобил е поета изцяло от общината. Идентифицира се голяма необходимост от медицински автомобили за

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

спешна помощ, които да обслужват Община Борино. Повишаването на инвестициите в тази насока е крайно необходимо и е заложено като приоритет в Общинския план за развитие на Община Борино за периода 2014 – 2020г.

5.3. Социални дейности

За развитие и подобряване на качеството на социалните услуги община Борино е реализирала проект „Живот с достойнство – с. Борино”, финансиран по ОП „Развитие на човешките ресурси”, основната цел на който е подкрепа на социалното включване и подобряване качеството на живот на уязвими и зависими групи – възрастни с увреждания и самотно живеещи възрастни хора, чрез предоставяне на социални услуги в семейна среда на територията на Община Борино. По проекта са създадени възможности за участие в пазара на труда на родители на възрастни с увреждания. Партньор по проекта е „Съюз на българските организации за социални дейности, заетост и предприемачество”.

Същевременно, към момента на разработване на плана, Община Борино участва като партньор по проект „Подкрепа за достоен живот”, чиято основна цел е да се приложи нов подход за предоставяне на услуги в семейна среда чрез въвеждане на принципа „индивидуален бюджет за личен асистент” в национален мащаб и да се разчупят създадените стереотипи за услугата „Личен асистент”.

Списък на проектите за здравеопазване и социални дейности, реализирани и в процес на реализация от Община Борино са:

№	Име на проекта	Териториален обхват	Период на кандидатстване, одобрение и изпълнение (година)	Обща стойност	Източник на средства програма, фонд, бюджет, (собствен финансов принос в %)	Статус на проекта-приключен, в процес наизпълнение.
1.	НП „От социална помощ към осигуряване на заетост”	Борино	2008г.		Националния бюджет	Приключен
2.	„Ремонт на Здравна служба – Борино”	Община Борино	29.02.2008-20.12.2009 г.	108 861,48 евро	ФАР - „Подобряване състоянието и интеграцията	Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

					на малцинствените групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите”	
3.	НП „ От социална помощ към осигуряване на заетост”	Борино	2009г.		Националния бюджет	Приключен
4.	НП „Социални услуги в семейна среда” - Домашен помощник	Борино	2009г.		Националния бюджет	Приключен
5.	Мярка за заетост на основание на ЗНЗ чл. 30 б ал. 1, т 2 чл. 46	Борино	2009г.		Националния бюджет	Приключен
6.	„Желано училище”	Община Борино	05.10.2009 – 05.09.2010 г.	79 305,00 лева 100% от РЧР	РЧР „Подобряван е достъпа до образование и обучение”	Приключен
7.	„Живот с достойнство”		01.10.2009 – 01.10.2010 г.	69 600 лева 100 % от РЧР	РЧР „Грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотно живеещи хора – Дейности „Социален асистент” и „Домашен помощник”	Приключен
8.	Национална програма „Помощ за пенсиониране”.	Борино	2009г.		Националния бюджет	Приключен
9.	НП „ От социална	Борино	2010-2011г.		Националния	Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	ПОМОЩ КЪМ осигуряване на заетост”				бюджет	
--	---	--	--	--	--------	--

5.4. Култура

Читалището в с. Борино е учредено на 19.02.1939 г. с име „Княз Симеон Търновски”. През 1945 г. се преименува на Народно читалище „Обнова”. От 1951 г. се открива читалищна сграда с културно-масова самодейност от местни самодейци. А през 1982 г. е открита неговата самостоятелна сграда с кинозалон от 400 места, репетиционна, гримьорни, книгохранилище, библиотека и помощни помещения. Общата площ на Читалище „Обнова” е 3 442 кв. м. и обхваща три зали и осем кабинета. Сградата е в процес на ремонт по проект на Община Борино, финансирана от ТГС България-Гърция.

За съхраняването и развитието на фолклора на Община Борино допринасят двата фолклорни състава – Група за автентичен фолклор и Детски танцов фолклорен ансамбъл “Боринче”.

През 2005 г. на Петия национален фолклорен конкурс „Орфеево изворче” в гр. Стара Загора, Групата за автентичен фолклор се класира на второ място в раздел автентично пеене. Групата е издала самостоятелен диск с десет образци от песенния фолклор на Борино.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Първата сериозна изява на Детски танцов фолклорен ансамбъл “Боринче” е през 2002 г., когато участва на международен фестивал в Унгария и е класиран на четвърто място от 26 състава. Следват изяви в Гърция, Македония, Италия, Турция. Съставът има свои почитатели и спомоществователи, може би, защото всичко в него трепти в невероятен синхрон и от всяко движение се излъчва любов и топлина.

Народно читалище „Обнова” има богат културен календар за 2013 г. , включващ различни изяви с местно, регионално и национално значение:

Местни:

1. Отбелязване Деня на самодееца-1 март с изяви на Фолклорен ансамбъл Борино, ДЮФТА „Боринче”и Танцова формация „Ритъм”
2. Празнична програма за 8- ми март.
3. Участие на ДЮФТА „Боринче”, Танцова формация „Ритъм”и Фолклорен ансамбъл на Празника на Община Борино-4,5 и 6 май.
4. Пресъздаване на обичая за Хъдърлез- Гергьовден от клуб „Традиция”.
5. Празнична програма за религиозния празник Рамазан Байрам изнесена от Фолклорен ансамбъл Борино-09.08.2013 г.

Регионални:

1. Отбелязване Националния празник на страната с празничен концерт на Фолклорен ансамбъл Борино в с. Ягодина- 3март.
2. Участие на Танцова формация „Ритъм”, ДЮФТА „Боринче” и Фолклорен ансамбъл Борино на Празника на с.Ягодина- 6,7.09.2013 г.
3. Участие на Фолклорен ансамбъл Борино на Празника на чешмарите в гр. Доспат- 24.09.2013 г.
4. Участие на Фолклорен ансамбъл Борино на Празника на с. Нова махала.

Национални:

1. Участие на Танцова формация „Ритъм” и ДЮФТА „Боринче”в Национален танцов фестивал гр. Пловдив- 14.09.2013 г.

Международни:

2. Участие на Фолклорен ансамбъл Борино във Фестивал в гр. Енидже, Турция- 12-16.09.2013 г.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Паралелно с цялата културна дейност на читалището се развива и библиотечната. Библиотека към Читалище „Обнова” с. Борино се разкрива през 1957 г. и е неразделна част от читалището и до сега. Със своите традиции, утвърден опит и съхранен книжен фонд, библиотеката е единствения културно-информационен център в населеното място. Библиотеката е общодостъпна за цялото население, а читателската публика е разнородна. Нейните читатели са деца, ученици, студенти, учители, домакини, специалисти, безработни, пенсионери. Обслужват се и жители от съседните села, почиващи и гости на селото. Читателите имат достъп до целия библиотечен фонд, който е организиран в следните основни отдела: заемна за възрастни, читалня за възрастни, детска библиотека със заемна и читалня. Библиотеката разполага с 17 486 тома библиотечни материали, разпределени по отрасъл и вид. Близко около 300 редовни читатели посещават годишно библиотеката, като 25 от тях са висшисти. Получава се и периодичен печат. Библиотеката предоставя на своите читатели и безплатен достъп до ИКТ и интернет. Функциониращата към нея компютърна зала разполага с 3 броя компютри. Тя е оборудвана по Програма „Глобални библиотеки- България”. Програмата е най-значимия проект, по който библиотеката работи през последните четири години.

Настоящето налага библиотеката да бъде едновременно традиционна – с рафтове, книги, картотеки, каталози с традиционно обслужване и модерен информационен център. Комплектуването с новозакупена литература и периодика е подборно в зависимост от средствата, с които библиотеката разполага. Попълването на книжния фонд е предимно от дарения.

Целта на библиотеката е обогатяване на книжния фонд с нови актуални издания и подмяна на физически изхабената, предимно детска художествена и отраслова литература. Библиотеката се стреми да актуализира фонда си спрямо читателския интерес.

В своята дейност библиотеката отделя голямо внимание и на културно-масовата работа. Провежда последователно културна политика на посредничество между творците създатели на духовни ценности и гражданите. Формите за провеждане на тази политика са различни- непосредствени разговори, срещи , кътове,

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

информационни табла, витрини и др. Отбелязват се годишнини на известни творци и събития от местния и националния календар.

Наложилата се необходимост от нова концепция за мястото на библиотеката в динамичното ни общество е определящо за бъдещето на библиотеката като съвременен обществено -културен център.

* * *

Основни изводи

- В анализирания период е съхранена мрежата от обекти за предучилищно обучение и от общообразователни училища.
- Осигурена е извънболнична лечебна помощ. Обслужващи дейности, които са от по-високо ниво (специализирана болнична помощ, средно профилирано образование и др.) се задоволяват в община Смолян.
- На територията на община Берковица се предлагат социални услуги, финансирани чрез различни проекти на общинска администрация Борино, които са предназначени да задоволяват основни потребности с ежедневен и частично с епизодичен характер.
- В общината се реализират проекти и мерки, заложен в бюджетната инвестиционна програма за подобряване физическите качества на социалната инфраструктура – детски заведения, училища, читалища, спортни обекти и др.

6. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

6.1.Пътна и ж. п. мрежа

Категорията на изградената пътна мрежа в общината е ниска. Липсват пътища първи и втори клас. Има един третокласен път III – 197. На територията на общината има около 80 км пътища III и IV клас и местни пътища. Общината стопанисва и поддържа около 32 км четвъртокласен път и около 30 км местни пътища. Пътно

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

управление - гр. Смолян поддържа около 18 км. 25% от пътищата – т.е. 8 км, поддържани от общината са без трайна настилка.

6.2.Транспорт

Като цяло категорията на пътищата на територията на Община Борино е ниска. Село Борино се намира на 100 км от Пловдив на пътя Пампорово - Девин - Доспат. Железопътен транспорт на територията на общината няма. За всички видове превози се използва автомобилен транспорт.

Обществената инфраструктура на територията на Община Борино е физически и морално остаряла, а това в съчетание с трудния планински релеф и отдалеченост от големи градски центрове и достъпа до територията само с автомобилен транспорт повишава изолацията на района и територията се оформя като непривлекателно място за живот.

През Борино минава основният път в южната част на Родопите от Смолян и Девин за Доспат, Гоце Делчев, Батак и Велинград. До района на Борино може да стигнете с автобус или кола.

От гр. София- Централна автогара тръгват автобуси до гр.Пловдив- автогара “Юг” на всеки час. Автобусите от гр. Пловдив за Борино тръгват от автогара “Родопи”. Транспортното обслужване на населението в Община Борино се осъществява от частни превозвачи – ЕТ" Сергей Джебиров -Медиана 3" и ЕТ „Далас –ЕР”.

Модернизирането на транспортната инфраструктура до съседните общини играе ключова роля за икономическото развитие на общината. Основните дейности, на които ще бъде обърнато внимание и са включени в приоритетите за развитие на Община Борино през следващия програмен период са:

- Ремонт на пътна настилка в с.Борино;
- Изграждане на трайни горски пътища;
- Изграждане на селскостопански пътища;
- Подобряване на уличната мрежа в общината и др.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

6.3. Водоснабдяване

Централно водоснабденото население в общината е 95 %. Годишното потребление на вода за жител е 23, 94 м³. В системата на ВиК на територията на общината се използват подземни води за питейно - битово водоснабдяване на населените места. Максималният средногодишен експлоатационен дебит за с. Борино е $Q = 14 \text{ l/s}$.

Във всички населени места на общината захранването с питейна вода е от собствени водоизточници. Вместимостта на водоемите на населените места е :

- ❖ с. Борино- 1 ви водоем – 500 м³; 2 ри и 3 ти водоем - общо 250 м³
- ❖ с. Буйново – 100 м³
- ❖ с. Чала – 100 м³
- ❖ с. Кожари – 200 м³
- ❖ с. Ягодина – 100 м³

В с. Ягодина има пречиствателна станция за питейни води.

На територията на Община Борино има изграден вътрешен водопровод с обща дължина 22,4 км. Водопроводната мрежа е изградена във времето с различни видове тръби и цолажи, като основно стария етернит е подменен изцяло с метални и PVC тръби. Металните тръби са амортизирани, което води до чести аварии и загуба на вода, което налага тяхната подмяна с PVC тръби.

Степента на изграденост на вътрешния водопровод по населени места е посочен в следната таблица:

Таблица ... Изграденост на водопроводна мрежа в община Борино

Населено място	Довеждащ водопровод в м	Външен водопровод в м	Съществуващ вътрешен водопровод в м
----------------	-------------------------	-----------------------	-------------------------------------

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Борино		5 200	14 600
Ягодина	650	7 000	3 300
Буйново	457	8 000	1 590
Чала		3 000	2 500
Кожари	485	3 000	410

6.4.Канализация

В селата са изградени частични канализации, заустващи се в близките реки и дерета, в които са включени повечето от жилищните сгради. Като цяло канализацията е напълно амортизирана и се нуждае от промяна. Предвид планинският терен, на много малко места отпадните води са включени в локални септични ями. Канализационната мрежа, която се поддържа и стопанисва от „ВиК“ – Смолян е морално и физически остаряла. Приемникът на отпадъчните води на с. Борино е река Боринска. **В общината няма изградена ПСОВ.**

Вътрешната канализация на територията на общината е изградена с различни видове бетонови тръби – Ф 100, Ф-150, Ф- 200, Ф – 300, Ф – 500.

Изградената вътрешна канализация по населени места е:

- Борино – 10 500 м
- Буйново - 1 310 м
- Ягодина – 3 500 м
- Чала – 3 000 м
- Кожари – 182 м

6.5.Електроснабдяване

Електроснабдяването на община Борино се осъществява от националната електроенергийна система на страната посредством една трансформаторна подстанция 110/20 кV, разположена на територията на общината.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Изградената мрежа средно напрежение (СН) е с дължина ... км, като основните изводи са в добро техническо състояние, но някои от отклоненията се нуждаят от ремонт. Като цяло мрежата има резерв и задоволява нуждите на населението и промишлеността. Населените места се обслужват от ... броя ТП с обща инсталирана мощност кVA.

Всички населени места в община Борино са електрифицирани. Основните проблеми, свързани с електроснабдяването на общината, са: възрастовата структура на някои от основните мрежи и съоръжения, които се нуждаят от подмяна и ремонти и аварийните ситуации при неблагоприятни климатични условия.

6.6. Газификация

В община Борино няма изградена газопроводна мрежа.

6.7. Топлофикационна мрежа

В община Борино няма изградена топлопреносна мрежа и централна топлофикация. Топлоснабдяването на по-големите обществени обекти (детски градини, училища, болница и др.) е с локални отоплителни инсталации.

6.8. Благоустройство на населените места

Всички населени места се нуждаят от благоустрояване, модернизиране и подобряване на цялостния облик. В територията има нужда от изграждане на места за отдих и почивка, от оформяне на тротоарни площи и паркоместа, Зелената система на населените места е в лошо състояние или въобще липсва. Повечето обществени сгради се нуждаят от ремонт и саниране. Тези приоритети за развитие отговарят напълно на тези, заложи в Стратегията за местно развитие на Територия „Високи Западни Родопи” Общини Борино и Доспат

По отношение на плановата готовност се налагат изводите:

- Липсва актуален ОУП на община Борино, такъв ще се изготви до 2016 г. Има прието Планово задание.
- Липсва актуален ОУП на с. Борино;
- ПУП на населените места са изготвени при остаряла нормативна уредба.

7. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

Община Борино се отличава с изключително чиста околна среда – незамърсени води, въздух и почви, сравнително добре развита и поддържана зелена система. Основна цел ще бъде да се запази това състояние на параметрите на околната среда и да се работи за тяхното подобряване. Екологичният анализ показва, че състоянието на околната среда е предпоставка за развитието на Община Борино.

В сферата на околната среда и природните ресурси се наблюдават няколко положителни промени, които като цяло определят промяната в положителна посока. Висок е делът на защитените територии, които попадат в рамките на територия на общината – 100% от територията на Община Борино попада в екологичната мрежа НАТУРА 2000, горите в територията са сертифицирани по международна система за качество, която гарантира устойчивото стопанисване на горските ресурси и голяма част от територията е класифицирана като „земи с висока природна стойност”.

7.1. Атмосферен въздух

На територията на Община Борино няма изграден пункт за непрекъснат мониторинг на качеството на атмосферния въздух (КАВ) към Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) или местна система за наблюдение и контрол на КАВ. На територията на общината не са извършвани (предоставени) периодични (индикаторни) измервания на нивата на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой, съгласно чл.4, ал.1 на ЗЧАВ, с мобилна автоматична станция (МАС) или ръчни пробовземания в постоянен пункт за мониторинг. Поради липсата на каквито и да е измервания на нивата на основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой на Община Доспат, не може еднозначно да се каже, какво е състоянието на АВ в района.

На територията на Община Борино няма големи промишлени източници/емитери на вредни вещества в АВ, както и интензивен автомобилен транспорт. Основният източник на емисии на вредни вещества се явява отоплението на битови, административни и стопански сгради през зимния период на годината, като

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

в общинските сгради това са предимно нафта и дърва. В частните домове се използват предимно дърва. Емисиите които се генерират са ФПЧ10 (свързаните с тях полициклични ароматни въглеводороди), серни оксиди, въглероден оксид, азотни оксиди и бензен. Други източници на емисии на територията на общината се явяват, транспорта, дървопреработващите предприятия/ цехове, селскостопанската дейност и др.

Други вероятни източници на емисии на територията на общината, които биха довели до генериране на вредни вещества в АВ са горските пожари, необоснованото изгаряне на отпадъци (без оползотворяването на генерираната енергия) от растителен произход от дървопреработващата и селскостопанската дейност, както и нерегламентираното изхвърляне и запалване на ТБО.

Съгласно годишните отчети на РИОСВ - Смолян и РЛ Смолян няма данни за замърсяване на атмосферния въздух на територията на общината над ПДК за страната по съответните показатели за чистота на АВ. На територията на общината и съседните общини няма големи промишлени замърсители. От друга страна, наличието на обширни горски масиви в региона допринасят за пречистването и доброто качество на въздуха. Ето защо можем да заключим, че качеството на въздуха на територията на Община Борино отговаря на нормативните изисквания за опазване на човешкото здраве.

7.2.Радиоактивна натовареност

Радиационният „гама” фон е в границите на нормите, който за България е 0,02-0,03 mR/h. За периода 2000-2004 година няма регистрирани стойности по-високи от посочените.

7.3.Води

По-големите водни обекти на територията на Община Борино са река Буйновска и р. Боринска, както и малък язовир в местността „Кастракли”.

Качествата на повърхностните и подземни води в територията се определят като добри. Повърхностите водоизточници са с качества, пригодни за водоползване. По физико - химични показатели водата от водоизточници, съгласно анализите на „В

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

и К,, - ЕООД - Смолян и РИОСВ - Смолян отговаря на нормите за питейна вода. По микробиологични показатели, обаче суровата вода от почти всички водоизточници не отговаря на БДС 2823/1983 и се налага да бъде извършвано обеззаразяване чрез хлориране, за да се достигнат нормите за питейна вода. Не са установени замърсявания на питейни водоизточници от отпадъчни води, изпускани от населени места и предприятия.

На територията на общината няма определени пунктове за извършване на мониторинг на водите.

Физико – химичен мониторинг – повърхностни води

Повърхностните води на територията на РИОСВ-Смолян се изследват от Регионална лаборатория – Смолян всяко тримесечие. Наблюдението на състоянието включва вземане на водни проби и лабораторни анализи на пробите, издаване на протокол от Регионална лаборатория /РЛ/ - Смолян и анализ на получените данни.

В промишления сектор с най-голяма степен на замърсяване са отпадъчните води от хранително-вкусовата промишленост. Замърсяването е с органичен характер по показатели рН, БПК5, НВ, общ азот, общ фосфор. Емитери в отрасъл хранително-вкусова промишленост на територията на общината са МПП „Кери” ООД и МПП ЕТ „УЛАН-Джамал Уланов”. Обектите са с изградени пречиствателни станции с биологично пречистване.

Хидробиологичен мониторинг

РИОСВ – Смолян извършва хидробиологичен мониторинг на повърхностни води, включен в Националната система за хидробиологичен мониторинг. При анализа на пробите се използва Биотичен индекс (БИ) за оценка качеството на повърхностните течащи води с пет степенна скала. Този метод дава интегрална оценка на замърсяването за дълъг период от време чрез анализ на съобществата от дънни макроорганизми (макрозообентос). Най-високата стойност БИ-5 е за най-чисти води, неповлияни от човешката дейност, докато БИ-1 е за изключително тежко замърсени води.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Основната причина за замърсяване на водите на територията на община Борино е липсата на изградени съоръжения за пречистване на отпадъчните води от населените места в общината. Отпадните води се заустват без пречистване - директно в реките. Проблемът може да се реши с изграждането на ПСОВ в с. Борино и модулни пречиствателни станции в останалите селища.

Друга причина, която влияе косвено и в по-малка степен върху замърсяването е безконтролното изхвърляне на отпадъци и съществуването на нерегламентирани сметища в речните легла. Непречистените води от цеховете за рибопроизводство също оказват негативно влияние върху качеството на водите в общината и основно в яз. Доспат (има съставени актове от РИОСВ).

7.4. Почви

Почвите в региона са изключително разнообразни по характер на стопанисване и ползване. Съгласно картата за райониране на почвите в България, Община Борино попадат в агроекологическия район на кафявите горски почви. Като почвен вид преобладават кафявите горски и канелените горски почви. По механичен състав тези почви са песъкливо-глинести и глинесто-песъкливи, рохкави. Характерното за почвите в региона е, че те са със сравнително слаб, повърхностно разположен хумусен слой, а наклона на терена е значителен. Почвите се характеризират със слабо до средно плодородие. Хумусният им хоризонт има малка мощност (10-20 см), а профилът 40 - 60 см. Съдържанието на органичното вещество е ниско и определя почвите в двете общини като слабо хумусни. Наличието на хумус е в граници от 1.14 - 4.15 %. Почвената реакция е от слабо до средно кисела.

Проблем за общината е моно културното отглеждане на картофи върху едни и същи площи без сеитбообращение, както и ползването на семена без установен произход в резултат, на което на отделни площи е разпространен паразитът нематода. Заразените площи постепенно се увеличават, проблемът се задълбочава ежегодно. Основният начин за борба с паразита е да се преустанови отглеждането на картофи на заразените площи в продължение на няколко години. Голямата разпокъсаност на обработваемите площи е пречка за ефективното, високо технологично и интензивно земеделие.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

По данни на РИОСВ през последните години към съществуващите нарушени площи в общината няма допълнително нарушени, както няма и рекултивирани. На територията на общината има изоставени земеделски земи върху стръмни склонове, които са застрашени от ерозия и следва да бъдат залесени като предпазна мярка. Налице е естествен процес на превръщане на част от изоставените земеделски земи в гори чрез самозалесяване.

Като цяло почвите в района на общината са чисти. Няма данни за замърсени земеделски земи от промишлени дейности. Земеделските земи са с висока природна стойност, което предоставя възможност за допълнителни плащания по агроекологичната схема, ако се спазват съответните условия, но повечето земеделските производители не са запознати с тези възможности.

Причини за доброто екологично състояние на почвите е отсъствието на промишлена дейност, както и липсата на интензивна селскостопанска дейност. Поради липсата на детайлни данни обаче е необходимо да се извърши цялостно проучване и картиране на почвите в общината за евентуални замърсявания с нитрати, тежки метали и др. При сегашната структура и мащаб на основните икономически дейности не се очаква негативно въздействие върху състоянието на почвите в бъдеще. Въпреки това, при планиране на икономическото развитие на общината - развитие на туризъм, селско и горско стопанство трябва да се ма предвид възможността за проявление на подобни процеси.

7.5. Отпадъци

На територията на Община Борино се генерират битови, строителни, производствени и опасни отпадъци. Най- голямо е количеството на битови отпадъци, които се формират от домакинствата, предприятията, търговията и др. Основни проблеми на общината през последните години са: неспазване на технологичните изисквания при депониране на ТБО, ликвидиране на нерегламентираните сметища, организацията по събирането и транспортирането на ТБО, липса на разделно събиране в по-малките населени места и последващо рециклиране.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Единствения начин за обезвреждане на отпадъците на територията на община Борино е депонирането им на общинското депо за ТБО в местността “Руднична кариера“ с. Барутин на 6 км южно от гр. Доспат, община Доспат.

Населените места в общината са обхванати на 100% от организирано сметосъбиране.

Почистването на уличната мрежа в града се извършва със специализирана техника. Наличните съдове за ТБО са кофи тип „Мева“ 0,11 м³ (1268 бр.), контейнери тип „Бобър“ (50 бр.) и 15 комплекта контейнери за разделно събиране на ТБО. Границите на районите и честотата на сметосъбиране и сметоизвозване са определени със Заповед на Кмета на Община Борино.

Община Борино е сключила договор за въвеждане на разделно събиране на отпадъците от опаковки с „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ“ АД на 25.02.2008г. Към момента системата за разделно събиране на отпадъците обхваща само с. Борино.

Част от опасните отпадъци, които се генерират на територията на община Борино се предават на лицензирани фирми за оползотворяване, а тези, които не могат да се оползотворят на този етап, се съхраняват на територията на предприятията. Тези отпадъци се съхраняват временно при определени безопасни условия до решаване на въпроса с тяхното третиране на национално ниво. Точни данни за тяхното състояние се предоставя ежегодно на РИОСВ – Смолян посредством информационни карти, съгласно Наредба № 9 от 28.09.2004г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците.

Неорганизираните сметища в последните години са едни от много сериозните и трудно разрешими проблеми в общината. Причините за това са грубото неспазване на законите и ниско екологично съзнание на обществеността. Забелязва се, че дори и след проведени кампании по ликвидиране на тези замърсявания, след време те отново се появяват на различни места.

Независимо дали замърсяването е предизвикано от изоставени или неконтролирани отпадъци, то представлява риск, защото може да се разпространява чрез водите и въздуха. Нерегламентираните сметища и старите замърсявания

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

представяват една саморазвиваща се система с живот докъм 50 години. Особено вредни въздействия оказват биогазовете (метан и въглероден диоксид, по-малко сероводород и др.) и отпадъчните води, получени от самите отпадъци и от просмукващите се води.

Тези явления могат да доведат до:

- samozapalvane na izostavenite smetiща;
- zamъrsyavane podzemnite i povърхносни води;
- koncentrirane na гризачи и птици, които се хранят от отпадъци и разнасят зарази;
- razpilivane na старата смет

Проблеми:

- izhvърляне отпадъци на произволни места край пътища, дерета, върху земеделски и горски земи, край промишлени и строителни площадки, населени места и места за отдих и туризъм;
- много от депата и сметищата се намират на неподходящи места, в близост до нас. места, вододайни зони и защитени обекти;
- не са предприети мерки за ограничаване на змърсяванията/липса на изолация по дъното и стените/;
- zakrivane na депа и сметища без да се извърши почистване и отстраняване на отпадъците;
- smesvane na битови и опасни отпадъци при събирането и депонирането им.

Тенденциите за нивата на образуване на БО, СО, ПО и ОО могат да бъдат обобщени както следва:

- Количествата на образуваните битови отпадъци ще нарастват, в резултат на очаквания икономически растеж, повишаване на доходите и потреблението на домакинствата. Независимо от това, може да бъде предположено стабилизиране на

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

количествата БО, отчитано от общинската администрация, в резултат на засилване на контрола от нейна страна и подобряване качеството на постъпващата информация.

- При определянето на тенденциите за образуването на производствени неопасни отпадъци следва да се отчетат колебанията в дейността на различните промишлени сектори и големите генератори на отпадъци. Бъдещото развитие на отраслите, които са основни причинители на отпадъци, като енергетика (ТЕЦ), машиностроителната, текстилната и хранително-вкусовата промишленост, ще бъде определящо за общото количество на образуваните отпадъци.

- В средносрочен и дългосрочен аспект може да бъде прогнозирано намаляване на количествата на образуваните опасни отпадъци, в резултат на изпълнението на мерките, предвидени в съответните фирмени програми, свързани с предотвратяване на образуването и намаляване съдържанието на опасни вещества в отпадъците.

За намаляване на рисковете от замърсяване и обезпечаване развитието на природно-културния туризъм в региона е разработена и се изпълнява Програма за управление на отпадъците (2012-2015).

Община Борино има изготвен идеен проект за въвеждане на компостиране. Целта на проекта е най-рационално оползотворяване на бързо разградимите биологични отпадъци от поддържането на зелената система на общината и образуваните при гражданите градински отпадъци, които към настоящия момент се депонират на депото за ТБО в с. Барутин.

7.6. Биологично разнообразие

Община Борино съхранява уникално биологично разнообразие, включващо видове, местообитания и екосистеми с консервационна значимост в национален и международен мащаб. Поради изключително богатото биологично разнообразие цялата община попада в мрежата Натура 2000.

Растителност.

В границите на община Борино са описани около 200 висши растения, някои от които са от първостепенно биологично и научно значение. От тях защитените от

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

закона са 69 вида, а 11 са включени в Европейския списък на редките, застрашени и ендемични растения. В Червената книга на България са вписани като застрашени и редки 100 вида. Сред родопските растения има 95 ендемични - 56 балкански и 39 български. Има растения, които се срещнат само в Родопите и никъде другаде. Някои от тях са:

- ❖ Алпийски повет (*Clematis Alpina*) - многогодишно тревисто растение с катерливи стъбла, залавя се с листните дръжки за храстите и иглолистните дървета. Този вид е защитен у нас и включен в Червената книга.
- ❖ Родопски силивряк (*Haberlea rhodopensis*) – многогодишно растение с тъмнозелени назъбени листа, цветовете му са виолетови. Расте по варовиковите скали. То е балкански ендемит, остатък от древна флора, устоял на промените през ледниковите периоди. Легендата разказва, че е поникнало от кръвта на Орфей.
- ❖ Родопското омайниче (*Geum rhodopaeum*) расте из влажните планински ливади, цъфти с ярко оранжево-червени цветове. То е български регионален ендемит.
- ❖ Родопското лале (*Tulipa rhodorea*) се среща върху варовити скалисти места, цъфти с яркочервени едри цветове с черно петно в основата. То не вирее никъде другаде по света освен в Родопите.

Лечебни растения. На територията на община Борино има голямото разнообразие от лечебни растения, плодове и гъби – шапиче, балканска пищялка, горска пищялка, мечо грозде, копитник, червен кантарион, обикновен повет, дрян, обикновен глог, горска ягода, жълт кантарион, жълта иглика, обикновена хвойна, обикновен риган, малина, черна и червена боровинка, манатарка и други.

Основните билки са цвят лечебна иглика, корени и лист коприва, цвят черен бъз, лист бреза, лист малина, лист подбел, цвят бял равнец, цвят липа, плод шипка, плод офика. Лечебни растения, гъби и плодове се събират от туристите, от местното население за собствени нужди и за продаване на фирми, изкупуващи и преработващи

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

подобни суровини в региона. Интензивността на събиране на лечебни растения е сравнително ниска.

Фауната е представена с многообразие от животни, много от които са с национално, европейско и световно значение като:

Бозайници: мечки, вълци, глигани, сърни, елени, муфлони, диви кози, глухари, скалолазки, орли, соколи, сови, зайци и други дребни хищници.

Птици: По отношение видовия състав на орнитофауната на територията на общината са установени следните видове птици: Обикновено конопарче (*Carduelis cannabina*); Воден кос (*Cinclus cinclus*); Гарван (*Corvus corax*); Сива врана (*Corvus corone cornix*); Голям пъстър кълвач (*Dendrocopos major*); Черен кълвач (*Dryocopus martius*); Сойка (*Garrulus glandarius*); Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*); Обикновена кръсточовка (*Loxia curvirostra*); Планинска стърчиопашка (*Motacilla cinerea*); Черен синигер (*Parus ater*); Син синигер (*Parus caeruleus*); Голям синигер (*Parus major*); Матовоглав синигер (*Parus montanus*); Домашна червеноопашка (*Phoenicurus ochruros*); Кос (*Turdus merula*); Обикновен мишелов (*Buteo buteo*); Щиглец (*Carduelis carduelis*); Зеленика (*Carduelis chloris*); Горска дърволазка (*Certhia familiaris*); Гривяк (*Columba palumbus*); Червеногръдка (*Erithacus rubecula*); Чинка (*Fringilla coelebs*); Южен славей (*Luscinia megarhynchos*); Сокерица (*Nucifraga caryocatactes*); Полско врабче (*Passer montanus*); Елов певец (*Phylloscopus collybita*); Зелен кълвач (*Picus viridis*); Червенушка (*Pyrrhula pyrrhula*); Червеноглаво кралче (*Regulus ignicapillus*); Жълтоглаво кралче (*Regulus regulus*); Диво канарче (*Serinus serinus*); Горска зидарка (*Sitta europaea*); Орехче (*Troglodytes troglodytes*); Белогуш дрозд (*Turdus torquatus*); Лещарка (*Vonasa bonasia*); Горски бекас (*Scolopax rusticola*)

Земноводни и влечуги: В Община Борино се срещат жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), планинска жаба (*Rana temporaria* L.), жаба дървесница (*Hyla arborea*) и др.

Защитени територии и природни забележителности

Биосферен резерват “Кастракли”- природна забележителност обявен със заповед №508/28.03.1968 г. и със Заповед №1094/03.12.1986 г. е обявена буферната му

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

зона. Резерватът е с обща площ 124 ха. Създадена е с цел да се запази вековната черборова гора, скални групи и характерен природен пейзаж.

Той впечатлява с извънредно красивия си ландшафт, с величествените отвесни скали, вековни гори от чер бор, ела, бук, явор, воден габър и трепетлика, както и много смесени горски насаждения, които не се срещат на други места в страната. По-голяма част от насажденията са на средна възраст повече от 200 г. Средната надморска височина е 1200 м. Най-високата му точка е 1291,3 м., а най-ниската 911м. Теренът е много разнообразен, силно пресечен на места, със стръмни и много стръмни скатове в южната си част, а на други места със слабо наклонени склонове/северните/. Стръмните и дълги скални образувания с отвесни скали са много живописни с разнообразни первази и тераси. В резервата се среща богат и разнообразен животински и растителен свят. Установени са 25 растителни вида с природозащитен статут. От включените в Червената книга на България за територията на природния резерват “Кастракли” са установени 12 вида, от които един с категория “застрашен” и

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

11 с категория “рядък”. Местността “Кастракли” е едно уникално високопланинско плато, ширещо се на обща площ от 500 ха.

Общината има за бъдеща цел развитието на част от тази красива местност като вилна зона, с режим на нискоетажно засторяване с цел развитие на туризма, запазване на ландшафта и привличане на инвеститори в тази сфера.

Буйновско ждрело

Река Буйновска, извираща от подножията на връх Каинчал, на самата граница с Р Гърция, /в някои нови карти се среща като горното течение на р.Кричим/ повела водите си като малък ручей, образува красиви меандри сред обширните ливади на местността „Попини лъки”. Премахва покрай Ягодинската пещера и навлиза в романтичен тесен каньон- небезизвестното Буйновско ждрело, образувало се в резултат на нуморната работа на реката в продължения на милиони години – обявено за природна забележителност през 1971 г., със своите 10 км е най-дългото в страната и е включено в 100-те национални туристически обекта .

8. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Управлението на община Борино се осъществява съобразно Конституцията и законите на Република България. Обществените отношения, свързани с местното самоуправление и местната администрация са в съответствие със Закона за местното самоуправление и местната администрация. Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление. Съставни административно-териториални единици в общините са кметствата и районите. Те се създават, при условия и по ред, определени в закон. В общината се избира общински съвет и кметове на общини. В кметствата се избират кметове на кметства.

Към Общинския съвет са сформирани следните постоянни комисии :

- Постоянна комисия по бюджет и финанси, икономика, евроинтеграция и международно сътрудничество.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Постоянната комисия по устройство на територията и общинската собственост, комунално-битовото обслужване, екология, земеделие и гори.
- Местно самоуправление;
- Постоянната комисия по образование, култура и вероизповедание, спорт и туризъм за децата и младежта.
- Постоянната комисия по Здравеопазване и социална политика.
- Постоянна комисия по търговия, транспорт, съобщения, следприватизационен и след концесионен контрол, законност, сигурност, конфликт на интереси за превенция и противодействие на корупцията.

Постоянните комисии имат за задача:

- да проучват потребностите на населението в съответната област и да правят предложения за решаване на проблемите;
- да подпомагат Общинския съвет при подготовката на решаването на въпроси, внесени за обсъждане и решаване;
- да осъществяват контрол за изпълнение на решенията на Общинския съвет.

Дейността на общинския съвет, на кмета на общината и на кмета кметството се подпомага от общинска администрация.

Общинската администрация е структурирана в дирекции, отдели или сектори. Общинският съвет може да създава служби на общинската администрация в отделни райони, кметства, населени места или в части от тях и определя функциите им. Местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхната компетентност в сферата на:

- ❖ Общинското имущество, общинските предприятия, общинските финанси, данъци и такси, общинската администрация;

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- ❖ Устройството и развитието на територията на общината и на населените места в нея;
- ❖ Образованието, здравеопазването, културата, поддържането и опазването на културни, исторически и архитектурни паметници, развитието на спорта, отдиha и туризма;
- ❖ Благоустрояването и комуналните дейности;
- ❖ Социалните услуги;
- ❖ Опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси.

Общата структура на персонала в организационната структура и административните звена в Общинска администрация Борино е 37 човека на щат.

Обща численост на персонала в организационната структура и административните звена в Общинска администрация Борино – 37 щатни бройки

През този планов период продължава реализацията на създадената в предходния период програма за постоянно повишаване квалификацията на служителите от общинската администрация и общинските съветници. Определен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

резултат се отчита по отношение засилване на вече създадения капацитет за координацията и управлението на средствата от европейските структурни фондове.

В процеса на реализиране на ОПР общинската администрация и общинския съвет си взаимодействат както с обществени структури, така и с неправителствения сектор при реализиране на социалната политика и при реализацията на проекти с подчертан социален характер.

Подобрени са организацията и качеството на предоставяните от общинската администрация услуги. Въведени са добри практики и положителен опит в организацията на публичните услуги в общината.

Създаден е капацитет за ефективно планиране, програмиране, управление, контрол, наблюдение и оценка и подготовка за усвояване на средствата по структурните инструменти на ЕС, а така също от национални и местни източници. В общината е изградено специализирано звено по управление на програми и проекти и работа по Структурните фондове и програми.

В рамките на периода 2006 – 2012 г. са реализирани 73 проекта.

Таблица. Реализирани проекти в община Борино в периода 2006-2012 г.

№	Име на проекта	Териториален обхват	Период на кандидатстване, одобрение и изпълнение (година)	Обща стойност	Източник на средства-програма, фонд, бюджет, (собствен финансов принос в %)	Количествено измерими резултати от проекта-брой обучени лица, км. м., ремонтирани сгради, Kw/h икономия на енергия и др.	Статус на проекта-приключен, в процес на изпълнение.
1	„Земите на Орфей”	Община Борино	30.11.2006-30.11.2007г.	183 392,20 евро	ФАР „трансгранично сътрудничество” 100 % финансиран от ФАР	Изградена екопътека от 30 км.	Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

2	„Производство на дървесина и керамични плочки и развитие на туризма като подходяща комбинация за повишаване на конкурентно способността на МСП и развитие на трансграничния регион Борино-Доспат-Пиереон.	Община Борино, Доспат и Пиереон;	30.11.2006-30.11.2007г.	56 607,00 евро	ФАР „трансгранично сътрудничество” 85% от ФАР и 15 % съфинансиране от Общината	Проучване, определяне на нуждите на местния пазар на работна ръка, методически подход. Как да започнем ново производство Борино и Доспат?	Приключен
3	„Оптимизирана система по организирано сметосъбиране и сметоизвозване на ТБО в Община Борино.	Село Борино	2008 г.	27 380 лева	ПУДООС	Доставка на контейнери тип „Бобър” и кошове за смет тип „Мева”.	Приключен
4	Национална програма „Помощ за пенсиониране”.	Борино	2008г.		Националния бюджет	Назначени лица с цел помощ при пенсиониране.	Приключен
5	НП „От социална помощ към осигуряване на заетост”	Борино	2008г.		Националния бюджет	Осигуряване на заетост на безработни лица.	Приключен
6	По програма ФАР BG2005/017-454.02.01.01 „Интегрирана подкрепа за икономическо развитие и стимулиране на заетостта в България – Гърция” – „Основен ремонт на втори етаж на СОУ „Никола Вапцаров”.	Село Борино	30.11.2007г. - 30.11.2008 г.	161 904,79 Евро 90% по ФАР 10% съфинансиране.	ФАР „Интегрирана подкрепа за икономическо развитие и стимулиране на заетостта в България – Гърция”	Изграден обучителен център на територията на Община Борино.	Приключен
7	Проект „Разделно сметосъбиране и сметоизвозване”	Село Борино	2008г.	Частна инвестиция	ЕКО - ПАК	Основната цел на проекта да привикне местното население да изхвърля отпадъка си разделно. От там да се намали	Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

						отпадъка за смето извозване и сметосъбиране.	
8	„Ремонт на Здравна служба-Борино”	Община Борино	29.02.2008-20.12.2009 г.	108 861,48 евро	ФАР „Подобрявяне състоянието на и интеграцията на малцинствените групи в неравностойно положение със специален фокус върху ромите”	Основен ремонт на здравна служба в село Борино. Подобряване на социалната инфраструктура в полза на жителите на община Борино и приходящи граждани.	Приключен
9	„Ремонт на ЦДГ – Радост”	Село Борино	2008 г. - 2009г.	331 807,55 80% по СИФ 20% съфинасиране	СИФ	Основен ремонт на ЦДГ – „Радост”	Приключен
10	„Изграждане на канализация на село Чала”	Село Чала, Община Борино	2008 г. - 2009г.	672 286,91 лева	ПУДООС	Изграждане на канализация на Чала	Приключен
11	„Допълнително водоснабдяване на село Чала”	Село Чала, Община Борино	2008 г.	347 800,00 лева	ПУДООС	Подобряване на водоснабдяването на село Чала	Приключен
12	„Пречиствателна станция на село Чала”	Село Чала, Община Борино	2008 г.	429 000,00 лева	ПУДООС		Идеен проект
13	„Почистване, озеленяване и възстановяване на замърсени с отпадъчни площи в населените места-паркове, дворове на детски градини”	Община Борино	2009 г.	9 994,50 лева	ПУДООС	Озеленяване на територията на Община Борино, доставка на пейки за паркове.	Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

1 4	Национална програма „Помощ за пенсиониране”.	Борино	2009г.		Националния бюджет	Назначени лица с цел помощ при пенсиониране.	Приключен
1 5	НП „ От социална помощ към осигуряване на заетост”	Борино	2009г.		Националния бюджет	Осигуряване на заетост на безработни лица.	Приключен
1 6	НП „Социални услуги в семейна среда” - Домашен помощник	Борино	2009г.	70 106.82 лв.	Националния бюджет	Назначени 5бр. Домашни помощници за обгрижване на лица със специфични потребности.	Приключен
1 7	Мярка за заетост на основание на ЗНЗ чл. 30 б ал. 1, т 2 чл. 46	Борино	2009г.		Националния бюджет	Стажуване	Приключен
1 8	„Желано училище”	Община Борино	05.10.2009 – 05.09.2010 г.	79 305,00 лева 100% от РЧР	РЧР „Подобряване достъпа до образование и обучение”	Подобряване на достъпа до образованието и обучението чрез разнообразяване и разширяване на извънкласните и извън училищните дейности и пълноценно осмисляне на свободното време на учениците и превенция на отпадането им от училище. Осигуряване физическото, интелектуалното и личностното развитие на учениците.	Приключен
1 9	„Живот с достойнство”	Община Борино	01.10.2009 – 01.10.2010 г.	69 600 лева 100 % от РЧР	РЧР „Грижа в семейна среда за независимост	Назначаване на Домашни помощници и Социални асистенти на територията на	Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

					и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотно живеещи хора- Дейности „Социален асистент” и „Домашен помощник”	Община Борино.	
20	„Техническа помощ, Проектиране на интегрирана ВиК система и ПСОВ в село Борино, област Смолян”	Село Борино	12.01.2009 – 12.11.2011 г.	820 000 лева 100% финансиране	МОСВ по ОП „Околна среда”		Изпълнение
21	„Повишаване качеството на предлаганите услуги от общинските администрации Борино и Доспат чрез прилагане на модела „едно гише” и въвеждане на електронни услуги”.	Борино-Доспат	12.06.2009-12.06.2011 г.	666 069,35 лева	Оперативна програма „Административен капацитет”,	Повишаване на обслужването на гражданите и бизнеса, качеството на предлаганите услуги от двете общински администрации и заработване на системата „едно гише”	Изпълнение
22	Придобиване на умения и постигане на общественна активност на територията на потенциалните местни инициативни групи в селските райони” - ЛИДЕР	Борино-Доспат	2007-2013 г.	185 531,25 лева	Програма за развитие на селските райони.	Сформиране на местни инициативни групи на територията на двете Общини.	Изпълнение
23	Национална програма „Помощ за пенсиониране”.	Борино	2010г.		Националния бюджет	Назначени лица с цел помощ при пенсиониране.	Приключен
24	НП „ От социална помощ към осигуряване на заетост”	Борино	2010г.-2011г.		Националния бюджет	Осигуряване на заетост на безработни лица.	Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

25	Приемна Грижа	Борино-Буйново	2010г.		Националния бюджет	Приемно семейство за отглеждане на деца лишени от родителска грижа	Изпълнение
26	Мярка за заетост на основание на ЗНЗ чл. 30 б ал. 1, т 2 чл. 46	Борино	2010г.		Националния бюджет	Стажуване	Приключен
27	„Модернизиране на общинската образователна инфраструктура чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност в Община Борино – СОУ „Никола Вапцаров село Борино”	Борино	Подписан договор на 14.12.2010 г.	Обща стойност: 727 287,12 85% от ЕФРР, 15% съфинансира	„Подкрепа за прилагане на мерки за енергийна ефективност в общинската образователна инфраструктура на 178 малки общини”	Постигане на енергийна ефективност.	Изпълнение
28	Проект: "Реконструкция на общински път SML1031/път III - 197 - Борино - Тешел/-Буйново-Кожари- км. 7+770 км. 16+195 на територията на Община Борино. Реконструкция на водопроводна мрежа с.Ягодина и изграждане на ПСОВ - с.Буйново"	Община Борино	21/321/00603/23.12.2010г.	1 887 176.24 лв.	Програма за развитие на селските райони.		Изпълнение
29	Проект: "Реконструкция на канализационна мрежа и подобряване на улична настилка в с.Ягодина, община Борино"	Община Борино	21/321/00607/14.05.2009г.	5 851 481.85 лв.	Програма за развитие на селските райони.		Оценяване
3	Проект:	Община	21/321/00610/	1 569	Програма за		

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

0	„Реконструкция на общински път SML1031/път III - 197 - Борино - Тешел/ - Буйново-Кожари - км. 17+495 км. 20+167 на територията на Община Борино. Реконструкция на водопроводна мрежа с. Буйново и с. Ягодина и възстановяване и подобряване на улична настилка в с. Буйново и с. Ягодина"	Борино	23.12.2010г	107.76 лв.	развитие на селските райони.		Изпълнение
3 1	Проект: "Реконструкция на канализационна мрежа и подобряване на улична настилка в с. Буйново и изграждане на ПСОВ - с. Ягодина	Община Борино	21/321/00609/ 14.05.2009г	5 720 729.85 лв.	Програма за развитие на селските райони.		Оценяване
3 2	Проект: „Рехабилитация на Дом на културата с. Борино"	Община Борино	2009г. – 2012г.	1 812 886.00 лв.	Програма за развитие на селските райони.	Основен ремонт на сградата на читалище „Обнова” с. Борино	Одобрен, избор на изпълнител
3 3	Проект „Глобални Библиотеки”	Община Борино, МК	2009г. - 2010г.			Оборудване на библиотеката в читалище „Обнова” с. Борино с техника- компютри, мулти медия и др за ползване от населението безплатно. Оказване на помощ при работа с	Изпълнение

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

						интернет от специалист. Получаване на разнообразна информация.	
3 4	Проект „Развитие”, чрез БТ- Девин	Община Борино	2010г.- 2011г.	298 349,19 лв.	ОП РЧР	В проекта е заложено обучението на над 100 лица от община Борино и наемането им на работа за 12 месеца в следните специалности: спасители бедствия и аварии, озеленителни, работници на покриви, работници за облицовка и настилка, огняри, работници по пътища.	Изпълнение
3 5	Проект „Старт в кариерата”	Община Борино	2008 - 2011	17 006.40 лв.	ОП РЧР	Чрез този проект втора година община Борино дава шанс на млади висшисти да натрупат опит и знания, работейки 9 месеца в общинска администрация Борино в различни отдели на различни позиции.	Изпълнение
3 6	Проект: „Средно планински атракционен туристически маршрут - Дяволска пътека”	Община Борино	26.09.2009г.	350 000.00лв.	Програма за развитие на селските райони.	Изграждане на еко пътека.	Оценяване

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

37	„Подкрепа за достоен живот” чрез АСП	Община Борино	01.10.2010-30.04.2012	51 941,20 лева	ОП РЧР	Постигане и намаляне на риска от зависимост от институционален тип грижи на хора, нуждаещи се от помощ за обслужване. Създаване на възможности лицата с трайни увреждания да участват активно в планирането на услугата личен асистент. Подкрепа на семействата в които има лица с трайни увреждания и предоставяне на възможност за професионално развитие на ангажираните със грижи за лицето членове на семейството.	Изпълнение
38	„За независим и достоен живот в семейна среда на общините Доспат и Борино”	Борино-Доспат	01.11.2010 - 30.12.2011 г.	184 900,29 лева	ОП РЧР	Назначаване на Домашни помощници и Социални асистенти на територията на Община Борино.	Приключен
39	Изграждане на подпорни стени на км.9+820 на път IV – 19772 Тешел – Буйново	Община Борино	2008г.	56 675,83 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
40	Изграждане на подпорни стени на км.8+130 на път IV – 19772 Тешел – Буйново	Община Борино	2008г.	77 843,33 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
41	Изграждане на подпорни стени на км.5+930 на път IV –	Община Борино	2008г.	86 536,67 без ДДС	Национален бюджет		Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	19772 Тешел – Буйново						
4 2	Изграждане на подпорни стени на км.2+750 на път IV – 19772 Тешел – Буйново	Община Борино	2008г.	54 574,30 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
4 3	Изграждане на подпорна стена в кв. 40 с.Буйново	Община Борино	2008г.	92 254,80 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
4 4	Изграждане на подпорни стени на км.13+250 на път IV – 19772 Тешел – Буйново	Община Борино	2008г.	91 424,17 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
4 5	Изграждане на подпорни стена в кв. 32 с.Буйново	Община Борино	2008г.	76649,17 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
4 6	Реконструкция на път IV – 19772 Тешел – Ягодина – Буйново – Кожари, от км.10+000 – 21+000	Община Борино	2008г.	17 333,34 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
4 7	Реконструкция на път IV – 19772 Тешел – Ягодина – Буйново – Кожари, от км.8+000 – 9+000	Община Борино	2008г.	35 833,34 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
4 8	Реконструкция на път IV – 19764 Борино - Чала, от км.1+000 – 9+000	Община Борино	2008г.	16 666,67 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
4 9	Изграждане „Подпорна стена за укрепване на скат на улица в кв.51”-с. Борино	Община Борино	2009г.	196 974,00 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 0	„Изграждане на подпорна стена за укрепване на път IV- 19772 Тешел – Буйново при км 15+538”	Община Борино	2009г.	182 967,00 без ДДС	Национален бюджет		Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

5 1	„Ремонт и оформяне на централната градска част, село Борино”	Община Борино	2009г.	161 069,67 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 2	„Ремонт на четвъртокласен път IV – 19 772 Тешел – Ягодина – Буйново – Кожари”	Община Борино	2009г.	43 575,00 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 3	„Ремонт на четвъртокласен път IV - 19764 Борино - с.Чала". Настоящият ремонт е частичен и обхваща пътна	Община Борино	2009г.	26 250,00 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 4	Ремонт на ЦДГ "Дъга" с.Ягодина - покрив аварийно	Община Борино	2009г.	74 090,65 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 5	Ремонт на ЦДГ "Дъга" с.Ягодина, община Борино	Община Борино	2009г.	116 521,84 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 6	Изграждане на отоплителна и вентилационна инсталация на ЦДГ "Дъга" с.Ягодина	Община Борино	2009г.	44858,27 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 7	Подпорна стена за укрепване на скат под УПИ III в кв. 33, с. Борино	Община Борино	2009г.	77 208.84 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 8	Подпорна стена в кв. 13, между о.т. 90,185 и о.т. 385” – с. Борино	Община Борино	2009г.	56 245.64 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
5 9	Подпорна стена на път IV-19772 Тешел – Буйново на км. 2+030	Община Борино	2009г.	193 375.52 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 0	„Подпорна стена на път IV-19772 Тешел – Буйново на км. 12+950” – с. Борино	Община Борино	2009г.	211 055.86 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 1	„Подпорна стена и корекция на дере при стадиона на с.	Община Борино	2009г.	197 220.93 без ДДС	Национален бюджет		Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	Борино» – с. Борино						
6 2	„Подпорна стена в кв. 1, между о.т. 58 и о.т. 59» – с. Ягодина	Община Борино	2009г.	40 234.67 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 3	Допълнителни видове СМР на Подпорна стена на път IV-19772 Тешел – Буйново на км. 12+950” – с. Борино	Община Борино	2010г.	10 924.00 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 4	Допълнителни видове СМР на Подпорна стена и корекция на дере при стадиона на с. Борино»	Община Борино	2010г.	12 785.00 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 5	Допълнителни видове СМР на Подпорна стена на път IV-19772 Тешел – Буйново на км. 2+030” – с. Борино	Община Борино	2010г.	2 495.00 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 6	Изпълнение на СМР на обект: „Възстановяване на подпорна стена за укрепване на ул. „Хан Аспарух”, от о.т. 106 до 108, село Борино	Община Борино	2010г.	161 553.60 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 7	Изпълнение на СМР на обект: „Ремонт на четвъртокласен път IV – 19 772 Тешел – Ягодина – Буйново – Кожари.	Община Борино	2010г.	44 584.70 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
6 8	Изпълнение на СМР на обект: „Ремонт на четвъртокласен път IV - 19764	Община Борино	2010г.	21 198.83 без ДДС	Национален бюджет		Приключен

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	Борино - с.Чала"						
69	Възстановяване на подпорна стена за укрепване на скат в кв.26, село Борино.	Община Борино	2010г.	35 920.12 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
70	Изграждане на подпорна стена на път Тешел - Буйново при км.7+700	Община Борино	2010г.	170 447.85 без ДДС	Национален бюджет		Приключен
71	Регионална програма „Заетост на продължително безработни лица и безработни лица над 55 години”	Община Борино	2011г.	444 672,22 лв.	Национален бюджет		Предстои изпълнение
72	Проект „Глобални Библиотеки”	Община Борино	2011г.	Повтаря се	МК	Читалище „Нов живот” Буйново	В процес на кандидатстване
73	„Съвместни усилия за управление на риска от наводнения”	Община Борино	2011 г.	1 035 578,50 лв. Има го и по-отгове опоменат			

Източник: Общинска администрация Борино

Част от спечелените проекти през 2013 и 2014 г. са с преходен характер и се реализират и през новия период 2014-2020 г.

Таблица . Проекти, реализирани през 2013 в община Борино

№	Наименование на проекта	Размер на общия бюджет /евро/	Размер на гранта /евро/	Източници на финансиране	Водеща организация /партньор/	Резултати от проекта
---	-------------------------	-------------------------------	-------------------------	--------------------------	-------------------------------	----------------------

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

1	„Съвместни усилия за управление на риска от наводнения”, по който Община Борино (България) е партньор на Община Пагайо (Гърция).	1 035 578,50	155 336,78	Оперативна програма Европейско териториално сътрудничество България –Гърция 2007-2013, Приоритетна ос 1: „Качество на живот”- Област на интервенция- „Защита, управление и подобряване ресурсите на околната среда”, „JEFMAN”.	Община Пагайо	Намаляване на евентуалните неблагоприятни последици от наводненията за човешкото здраве, околната среда, културното наследство и икономическата активност, както и намаляване на рисковете от наводнения.
2	„Рехабилитация на дом на културата село Борино, Община Борино”.	1 743 082,00	348 616,40	Мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места” от Програма за развитие на селските райони за периода 2007 – 2013 г., съгласно подписан договор за отпускане на финансова помощ № 21/322/00383 от 23.10.2009 г.		
3	Проект "Подкрепа за достоен живот"		Проекта продължава да се изпълнява и ежегодно се финансира	по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG 051PO001-5.2.09 „Алтернативи”, Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на ОП РЧР	Агенция за социално подпомагане Дирекция „Анализ, административно и информационно обслужване”	Възможност за равен достъп на лица с трайни увреждания и на хората в неравностойно положение до социални услуги в общността, както и предоставяне на качествена грижа в семейна среда. Осигуряване заетост на безработни лица, в т.ч. на членове от семейства на хората в неравностойно положение. Създаване на нови работни места в сектора на социалните услуги и “Банка лични асистенти”- действащи, обучени и мотивирани хора за изпълнение на социалната услуга “Личен асистент”

Източник: Общинска администрация Борино

Таблица . Проекти, реализиращи се през 2014 в община Борино

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	Наименование на проекта	Размер на общия бюджет /евро/	Размер на гранта /евро/	Източници на финансиране	Водеща организация /партньор/	Резултати от проекта
1	„Интервенция за съвместно управление на водите”, по който Община Борино, съвместно с община Маджарово (България) е партньор на Община Пагайо (Гърция).	831 476,42	124 721,46	Оперативна програма Европейско териториално сътрудничество България –Гърция 2007-2013”, Приоритетна ос 1: „Качество на живот”-Област на интервенция- „Защита, управление и подобряване ресурсите на околната среда”, „WAMI”.	Община Пагайо	Повишаване качеството на живот в община Борино с модерно управление на природните ресурси, повишаване на социалните услуги и на здравеопазването, тъй като се предотвратяват възможностите за замърсяване на питейните води.Намаляване на загубите от питейни ресурси. Снабдяване на населението с питейна вода.
2	„Реконструкция на общински път SML 1031 /път III-197 Борино - Тешел/ Буйново - Кожари км. 7+770 - км. 16+915 на територията на община Борино. Реконструкция на водопроводна мрежа с. Ягодина и изграждане на пречиствателно съоръжение за отпадни води – с. Буйново”.	5 223 816,64	1 044 763,33	Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони” от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 – 2013 г. съгласно подписан договор за отпускане на финансова помощ № 21/321/00603 от 23.12.2010 г.		
3	„Реконструкция на общински път SML 1031 /път III-197 Борино - Тешел/ Буйново - Кожари км. 17+495 - км. 20+167 на територията на Община Борино. Реконструкция на водопроводна мрежа с.Буйново и с.Ягодина”.	1 363 021,64	272 604,33	Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони” от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 – 2013 г. съгласно подписан договор за отпускане на финансова помощ № 21/321/00610от 23.10.2009 г.		

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

4	“Среднопланински атрактивен маршрут - “Дяволска пътека”, като начин за насърчаване на туристическите дейности в община Борино, чрез развитие на интегриран селски туризъм”.	304 258,00	60 851,60	Мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности” от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 – 2013 г. съгласно подписан договор за отпускане на финансова помощ № 21/313/00027/16.06.2011г.		
5	“Природата и поминъкът в община Борино – основа за нетрадиционен туризъм”. Проекта е финансиран по Мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности” от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 – 2013 г. съгласно подписан договор за отпускане на финансова помощ № 21/313/ 00096/ 22.08.2012г.	203 660,00	40 732,00			
6	“Борино – от траките до днес”.	349 750,00	69 950,00	Мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности” от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 – 2013 г. съгласно подписан договор за отпускане на финансова помощ № 21/ 313/ 00191/ 22.11.2012г.		
7	„Богатствата на Западни Родопи” с ДБФП ВГ161РО001/3.2-03/2012/008, финансиран чрез Оперативна програма „Регионално развитие 2007 – 2013”		22222	Оперативна програма „Регионално развитие 2007 – 2013”	община Девин	
8	"Повишаване квалификацията на служителите от общинска администрация Борино чрез обучения"	70 875,15 лв.		Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансиран от ЕС чрез ЕСФ		1. Обучени 123 служители от проведени 26 обучения от каталога на ИПА; 2. Обучени 34 служители от 2 ключови обучения

Източник: Общинска администрация Борино

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Проекти по ОП „Административен капацитет” – изпълнени или изпълнявани

Община Борино по Оперативна програма „Административен капацитет” е изпълнила проект **„Повишаване качеството на предлаганите услуги от общинските администрации Борино и Доспат чрез прилагане на модела "едно гише" и въвеждане на електронни услуги”** през 2012 година. Проектът е с продължителност 36 месеца, а общата му стойност е 568 149 лв. Общата цел на проекта е да се предоставят качествени и насочени към нуждите и изискванията на потребителите административни услуги от двете партниращи си общини – Борино и Доспат, основно посредством въвеждане на модела за обслужване на „едно гише” и внедряването на информационни и комуникационни технологии (изработка на софтуер и доставка на хардуер). Към общата цел на проекта се отнася цялостното подобряване на работата на двете общински администрации – Борино и Доспат.

Изпълнението на проекта включва изготвяне на анализи за разработване на модела на обслужване на "едно гише"; Проектиране на софтуер за внедряване на автоматизирана административна система за обслужване на едно гише; Програмиране на софтуер и въвеждане на информационна система за предоставяне на административни и информационни електронни услуги. По проекта също са проведени обучения за придобиване на необходими знания и умения на общинските служители.

Община Борино има изградена платформа за предоставяне на електронни услуги, която не предоставя всички услуги, които са заложили в нея. Приоритет за развитие на административния капацитет на общинската администрация Борино е доразвиването на интернет платформата. Необходимо за по-качествената работа на администрацията е изграждането на локална мрежа – сървър.

Икономическо състояние

С решения на Министерския съвет, бюджетните дейности са разделени на държавни и общински. Държавата поема отговорност да финансира здравеопазването, образованието и социалните дейности, а всички останали се финансират от общинския бюджет - те са отговорност на общината и дава възможност на общините

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

да насочат усилията си за подобряване на инфраструктурата си и за по-добро управление на собствените си средства и приходи.

Основната идея, заложена в разработката на бюджета на Община Борино е изпълнение на поетите ангажименти за осигуряване на условия за работа в бюджетните структури на общината с цел обезпечаване на финансирането на образователните, здравните, културните и социалните услуги на населението. Поради недостиг на собствени приходи и субсидии от Републиканския бюджет приходната част на общинския бюджет е балансирана с дефицит. Неефективната работа на местната икономика не предполага в близките години съществено увеличаване на приходите и акумулиране на средства за цялостно финансиране на проекти, които биха допринесли за значително намаляване на енергийните разходи. Тежкото финансово състояние на общинския бюджет налага усилията при енергийното планиране и управлението на общината да се насочат към подобряване на състоянието на отделни обекти, особено в сферата на образованието, здравеопазването и уличното осветление за повишаване на енергийната им ефективност.

Приходите в бюджета на община Борино са твърде нестабилни. Като цяло те са по-високи от средните за страната. Общината има по-слаба данъчна база и по-малки възможности за генериране на собствени приходи в сравнение със средното за страната и областта.

Инвестиционна политика на Община Борино

Активната политика на общинската администрация в периода 2007-2013 г. е допринесла за почти пълно реализиране на Плана за реализация на ОПР на община Борино за 2007-2013 г. или постигнатата стойност е в рамките на 98.02%.

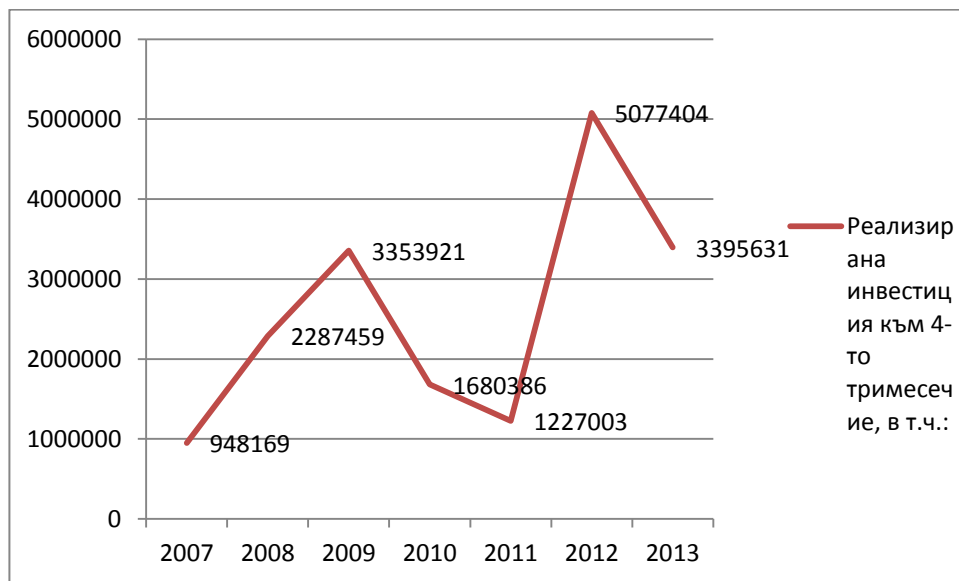
Данните за капиталовите разходи за периода 2007-2013 г. показват насоченост към подобряване на инженерната инфраструктура, по-нататъшно благоустрояване на общината и създаване условия за подобряване ни съхраняване на чиста околна среда, ремонт на социална инфраструктура, ВиК инфраструктура, ремонт на здравната служба и др.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Пикът в капиталовите разходи е в рамките на 2012 и 2013 г. г. Най-малко са инвестициите през 2007 и 2011 г.

Таблица . Реализирани капиталови инвестиции в периода 2007-2013 г. в община Борино

- За периода 2010-2012 г. капиталовите разходи са основно от средства от ЕС (оперативните програми) 27.71%, държавни субсидии (10.29%), Външни помощи (20.83%) и Други (39.69%). Делът на собствените средства е едва 1.53%.

Таблица . Реализирани инвестиции в община Борино за периода 2007-2013 г.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Общо за периода	Дял, %
Реализирана инвестиция към 4-то тримесечие, в т.ч.:	948169	2287459	3353921	1680386	1227003	5077404	3395631	17969973	
1.1. субсидия РБ	147099	147629	1099109	104423	104547	104818	140751	1848376	10,29%
1.2. Средства от ЕС				13159	407674	2965271	1593929	4980033	27,71%
1.3. Собствени бюджетни средства	30000	39166	61191			127728	16336	274421	1,53%
1.4. Външни помощи	392875	178450	144195			1612585	1414267	3742372	20,83%
1.5. Други	365037	1922214	2069426	1562804	714782	267002	230348	7131613	39,69%

Източник: Общинска администрация Борино

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

9. SWOT-АНАЛИЗ

Основните оценки на сравнителните преимущества на общинската икономика са изведени на базата на SWOT-анализа. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитието. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзките между слабите страни и възможностите извеждат ограниченията пред бъдещото развитие.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Добро административно географско положение; • Уникално биологично разнообразие, включващо видове, местообитания и екосистеми с консервационна значимост в национален и международен мащаб; • Отлични климатични условия; • Добро екологично състояние на околната среда без промишлени замърсители; • Развита техническа инфраструктура; • Традиционно добре развито земеделие (селско стопанство и животновъдство) и дърводобивна и дървопреработваща промишленост с потенциал за развитие; • Наличие на природно и културно наследство - предпоставки за развитие на алтернативни форми на туризма; • Нарастващи инвестиции в туристическия сектор; • Силна ангажираност на общинската администрация към развитието в общината; • Активно участие на общината и общински структури по европейски и национални програми и проекти; • съхранена мрежата от обекти за предучилищно обучение и от общообразователни училища; • Осигурена извънболнична лечебна помощ на населението на общината; • Реализират се проекти и мерки, заложи в бюджетната инвестиционна програма за подобряване физическите качества на социалната инфраструктура – детски заведения, училища, читалища, спортни обекти и др.; 	<ul style="list-style-type: none"> • По-голяма част от населението е концентрирано в общинския център; • Миграция на икономически активното население към по-големи населени места в областта, страната и чужбина; • Преобладава делът на лицата с основно и по-ниско образование, което представлява предизвикателство пред развитието на икономиката на общината; • Наблюдава се намаление на заетите лица с почти една четвърт в рамките на периода 2008-2012 г. Тенденцията се дължи на намаляване на заетите в почти всички икономически сектори с изключение на сектора „селско, горско и рибно стопанство“; • Равнището на безработица се увеличава за периода 2007-2013 г. с общо 7.2%. Броят на безработните жени е по-голям от този на мъжете почти за целия период; • Амортизирана инженерно-техническа инфраструктура; • Влошаване състоянието на общинската пътна мрежа поради липса на финансови средства за поддържането ѝ; • По-голямата част от икономическите субекти в община Борино са в категориите микро- и малки предприятия със сравнително ниска конкурентоспособност; • Повечето предприятия работят с технологично остаряла техника с ниско КПД и имат нужда от цялостно обновление на машинния и технологичен парк. • Сравнително ниска степен на местна частна инициатива и липса на инвеститори; • Липса на бизнес мрежи, асоциации,

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Предлагат се социални услуги, финансирани чрез различни проекти на общинска администрация Борино, които са предназначени да задоволяват основни потребности с ежедневен и частично с епизодичен характер;

- кооперации и земеделски сдружения
- Ограничени финансови източници за публични инвестиции;
- Липса на ж.п. транспорт;
- Ограничено предлагане на Интернет;
- Увеличаване загубите на питейна вода поради забавяне модернизацията на водопроводната мрежа;
- Влошаване на околната среда поради липса на ПСОВ и канализация в селата;
- Обслужващи здравни дейности, които са от високо ниво (специализирана болнична помощ, средно профилирано образование и др.) се задоволяват в община Смолян;
- Наличие на нерегламентирани сметища на територията на общината край пътища, дерета, върху земеделски и горски земи, край промишлени и строителни площадки, населени места и места за отдих и туризъм;
- Много от депата и сметищата се намират на неподходящи места, в близост до нас. места, вододайни зони и защитени обекти;

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Наличие на възможности за финансиране на местната политика на проектен принцип от европейски фондове за подобряване качествата на публичните услуги и качествата на работната сила;
- Трансформация на модела за деинституционализация на социалните услуги към предоставяне на услуги в общността и в обичайната среда;
- Оползотворяване на местоположението на общината;
- Нарастване и укрепване на връзките със съседните държави;
- Нарастване търсенето на алтернативни форми на туризъм в национален и световен мащаб;
- Ползване на наличните рекреационни ресурси-потенциал за разнообразни туристически продукти – селски, екологичен, екстремн и др.
- Укрепване на междуобщинските връзки за

ЗАПЛАХИ

- Продължаващ процес на обезлюдяване на територията на общината и миграции на млади хора извън общината;
- Проблемна възрастова структура на населението и ограничени възможности за демографското възпроизводство на населението в общината;
- Невъзможност за използване на природния потенциал на района поради намаляващия капацитет на човешкия ресурс;
- Забавеното развитие на икономиката и свиването на търсенето на труд в страната и областта оказват задържащ ефект върху доходите на населението в община Борино;
- Ограничени възможности за заетост и нарастване на структурната безработица;
- Забавяне стартирането на оперативните програми в страната;
- Липса на държавна политика за насърчаване на инвестициите в слаборазвитите и гранични райони;

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

трансфер на добри практики; • Наличие на трудов потенциал и свободна работна сила предимно в центъра на общината.	• Натоварване на бюджетните системи, породено от нарастване на населението в зависимите възрасти;• Намаление на активността на местния бизнес.
-

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

III. Целите и приоритетите за развитие на общината за периода 2014-2020 г.

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА ПРИЕМСТВЕНОСТ, ПЛАНИРАНЕ И ПРОГРАМИРАНЕ НА РАЗВИТИЕТО НА ОБЩИНА БОРИНО 2014 – 2020

Като документ за стратегическо планиране и устойчиво развитие на местно ниво, ОПР Борино, е разработен в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие на област Смолян, Южен централен район за планиране, Национална стратегия за регионално развитие, стратегия „Европа 20-20”, при приемственост и надграждане на предвижданията на ОПР 2007-2013 и на секторните местни стратегии.

- **Съответствие със стратегия „Европа 20-20”**

Европейската регионална (кохезионна) политика за периода 2014-2020, е насочена към създаването на работни места, конкурентоспособността, икономическия растеж, подобряване качеството на живот и устойчиво развитие, чрез постигане на следните тематични цели:

1. Научни изследвания и иновации
2. Информационни и комуникационни технологии
3. Конкурентоспособност на малките и средни предприятия
4. Преход на икономика с ниски емисии на въглероден диоксид
5. Приспособяване към изменението на климата, предотвратяване и управление на рисковете.
6. Опазване на околната среда и ефективност на ресурсите
7. Устойчив транспорт и отстраняване на затрудненията в ключови мрежови инфраструктури
8. Заетост и подпомагане на мобилността на работната сила
9. Социално приобщаване и борба с бедността

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

10. Обучение, умения и учене цял живот

11. Изграждане на институционален капацитет и ефективни държавни администрации.

Извършените анализи на ситуацията в общината, направените изводи от развитието през предходния програмен период и проведените дискусии в обществените форуми, формират извода, че в стратегията за развитие на община Борино, усилията следва да бъдат насочени към тематични цели 3, 6 и 7 ÷ 11.

В стратегията „Европа 20-20” са отбелязани пет стратегически цели, с техните количествени индикатори за постигането им:

1. Трудова заетост (работа за 75% от трудовите ресурси)
2. Научно изследователски разработки и иновации (3% от БВП на ЕС)
3. Климатични промени и енергия (намаляване с 20% на парниковите газове, 20% добив на енергия от ВЕИ, 20% увеличение на енергийната ефективност)
4. Образование (под 10% напускане на училище, 40% от 30-34 годишните с висше образование)
5. Бедност и социално изключване.

ОПР Борино, както за периода 2007-2013, чрез принципа за приемственост и надграждане - така и за новия програмен период 2014-2020, е насочен към постигането на цели 1, 3, 4 и 5.

- **Съответствие с Националната програма за развитие „България 2020”**

НПР „България 2020” е в пълно съответствие със стратегията „Европа 2020” и служи при разработването на програмни документи за целите на достъпа до конкретен финансов ресурс. Програмата поставя постигането на следните основни цели:

1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентноспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост, социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

2. Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитието на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението.

3. Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, прилагане на иновативни решения и повишаване на резултатната ефективност.

При изпълнението на заложените в Общинския план за развитие 2014-2020, цели, приоритети и мерки, се очакват резултати в подобряване на качеството на образованието, инфраструктурната обезпеченост, намаляването на бедността и социалното включване.

Косвен ефект, поради ограничените възможности за влияние върху конкурентоспособността и иновациите ще имат усилията за създаване на благоприятна бизнес среда, в т.ч. чрез подобряване на административния капацитет и прилагането на „меки мерки” за стимулиране на инвестициите и инвеститорите.

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.

Документът дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Заедно с НСРР 2012-2022 г. тя е основен документ в най-новото ни законодателство и дългоочакван инструмент за интегрирано планиране и устойчиво пространствено развитие. Най-важните постановки и подходи на пространственото планиране, застъпени в общоевропейските документи, които формират националната ни политика и практика на всички равнища в бъдеще, застъпени в Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. са следните:

Подпомагане на балансирано териториално развитие чрез поддържане на йерархизирана система от градове-центрове на национално и регионално равнище като средство за намаляване на изразените териториални неравновесия в икономическото развитие.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Засилване на връзките между градските и селските райони на всички равнища, чрез подобряване на достъпността и възможността за работа и планиране на специфични мерки в подкрепа на периферните и слабо населени селски райони.

Осигуряване на по-добра достъпност и свързаност на градовете и районите чрез подобряване на транспортните и комуникационните им връзки, чрез развитие на регионалните и местните транспортни мрежи и обвързването им с европейската транспортна мрежа.

Грижливо планиране на устойчивото градско развитие чрез прилагане на интегриран подход при реконструкцията и обновяването на градовете.

Последователно координирано решаване на икономическите, екологичните, социалните и културните въпроси, възникващи в градовете чрез концентрация на ресурси за трайно подобряване на градската среда и качеството на живот.

Териториална интеграция в граничните и транснационалните функциониращи райони и коопериране за засилването на общата конкурентоспособност

Опазване на природното и културното наследство чрез разумно управление, което, в ерата на глобализацията, допринася за запазването на регионалната идентичност и повишава конкурентоспособността на регионите и градовете на ЕС.

Съобразяване на планирането за пространствено развитие на градовете и районите със заплахите и предизвикателствата на глобализацията, демографските промени, климатичните промени и енергийната зависимост.

- **Съответствие с Регионалния план за развитие на Южен централен район (2014-2020)**

В Регионалния план за развитие на Южен централен район са заложили следните стратегически цели:

1. Икономическо сближаване в национален и вътрешно регионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси
2. Социално сближаване и намаляване на между областните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

3. Развитие на транс гранично и транс национално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване

4. Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места

Заложените в ОПР Борино дейности, са пряко свързани с постигането на посочените стратегически цели.

- **Съответствие с Областната стратегия за развитие на област Смолян**

Областната стратегия за развитие на област Смолян осигурява съответствие с целите и приоритетите на Регионалния план за развитие на Южния централен район, в който се намира областта и същевременно формулира стратегически насоки за разработване на Общинските планове за развитие за периода 2014-2020 г.

Визията за развитие на област Смолян е „Област Смолян – просперираща област, атрактивна и предпочитана туристическа дестинация, със съхранена природна среда, запазено биологично разнообразие, изградена и добре поддържана техническа и бизнес инфраструктура, осигуряваща трансгранична свързаност и обмен, балансирано развитие и високо качество на живот”, която следва да се изпълни чрез реализирането на следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1. Преодоляване на изоставането в икономическото развитие на областта и достигане на темп на растеж, по-висок от средните стойности за Южен централен район.

Стратегическа цел 2. Повишаване на достъпността и намаляване на влиянието на периферността на областта.

Стратегическа цел 3. Социално сближаване и развитие чрез инвестиции в човешки капитал и социална инфраструктура.

Стратегическа цел 4. Добро планиране и управление, сътрудничество и междуобщинско коопериране.

Формулираните стратегически цели са в тясно съответствие с целите на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г.,

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

с Националната програма за развитие: България 2020, Регионалният план за развитие на Южен Централен район 2014-2020 г. и Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г

- **Приемственост с Общински план за развитие на община Борино 2007-2013**

ОПР Борино (2014-2020) е разработен в съответствие и като естествено продължение на ОПР 2007-2013, с цел приемственост за устойчиво и балансирано развитие на общината, с рационално ползване на ресурсите, подобряване качеството на живот при опазване на околната среда.

Главната цел на общинския план за развитие за периода 2007 – 2013 г. бе планиран да се постигне чрез последователно осъществяване на следните приоритети:

1. Стабилизиране на общинската икономика и създаване условия и предпоставки за развитие на туризма

2. Подобряване на инженерната инфраструктура, по нататъшно благоустрояване и създаване на условия за подобряване и съхраняване на чиста околна среда

3. Създаване на условия за устойчив растеж на развитието на доходите и заетостта, подобряване на здравеопазването, образованието и културното равнище на жителите на общината

4. Развитие на местното самоуправление и гражданското общество

- **Приемственост с приети секторни стратегически документи**

Настоящата стратегическа рамка е хармонизирана с приоритетите и целите на следните местни секторни стратегически и планови документи:

Програма за развитие на туризма в община Борино 2012-2015

Общински план за младежта за 2014 г.

Програма за управление на отпадъците (2013-2015)

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Програма на Община Борино за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива (2013 – 2015)

ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО

Визията за развитието на Община Борино до 2020 г. формулира накратко представата и желанията на жителите на общината и действащите институции за бъдещото състояние на икономиката, физическата среда и социалната сфера. Основната цел на визията е да очертае стратегическата рамка на плана, която Община Борино ще следва през следващия 7-годишен период.

Визията за развитие е съобразена с изпълнението на стратегическите цели и приоритети на ОПР 2007 – 2013, постигнати и непостигнати цели, измененията в икономическата среда, различните разработки правени в последните години от Общинската администрация. Всички те осветляват с високо ниво на компетентност различни проблеми, аспекти и отрасли на социално икономическата действителност на общината, както и опазването и развитието на местните ресурси, така и на разработените локални стратегии и програми, касаещи различни аспекти на общинското развитие.

Стратегията на Плана за развитие на Община Борино 2014–2020 г. се базира на принципите на устойчивото развитие и възможностите за тяхното прилагане в развитието на местната общност през следващия планов период. Тя е ориентирана към подобряване на физическото състояние и тенденциите в социално-икономическото развитие на общината.

Подходът за формулиране на визията е насочен към комуникация и обсъждане на предложенията на местната общност и заинтересованите страни. Визията има дългосрочен характер, затова в нея се открояват най-устойчивите акценти, които насочват вниманието към целите и приоритетните области на въздействие на Плана.

„Община Борино – балансирано развита територия, постигнала устойчив икономически растеж на базата на налични ресурси, съхранена околна среда, инвестиции в човешкото развитие и трансграничното сътрудничество”

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Така предложената формулировка на Визия за община Борино, отчита очертаните насоки в местното развитие за периода 2007-2013 г., разкрити в извършените анализи в развитието на отделните функционални системи на социално-икономическия и инфраструктурен комплекс, на природната среда и представени в синтезиран вид в SWOT анализа.

Предлаганата визия е основа за формулиране на стратегическите цели на ОПР на общината за програмния период 2014-2020 г. В този смисъл се осъществяват прави и обратни връзки между визията и стратегическите цели на ОПР.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА ОПР 2014 – 2020 ГОДИНА

Секторните анализи и проблемният (SWOT) анализ очертават голям брой проблеми и възможности за подобряване на социално-икономическата ситуация в община Борино. Стратегическите цели показват посоката за развитие за времеви хоризонт на стратегията в основните проблемни области – икономическо развитие, социална сфера и здравеопазване, околна среда, инфраструктура, култура, образование и др. От друга страна ограничеността на средствата и ресурсите налага съсредоточаване на усилията по приоритети.

Постигането на стратегическите цели се основава на правилно определяне на приоритетите за развитие на общината. Стратегията за реализация на целите и приоритетите за развитие, залегнали в общинския план за развитие, обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните най-общи стратегически цели на развитието, определените приоритети за действие и техните специфични цели, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти.

От особено важно значение е общинският план за развитие да бъде разработван и прилаган като част от общата система за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, установена със законодателните разпоредби и в рамките на националната политика за регионално развитие. Необходимо е и постигане на хармонизация с регионалната и кохезионната политика в ЕС. Чрез прилагането на

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

единен поход и стандарти на планиране и програмиране на развитието, взаимната обвързаност на стратегиите и плановете на различните териториални нива, използването на механизми за широко партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество както и на общи инструменти за финансово подпомагане се постига по-значим ефект и ефикасност за реализация на целите на местното развитие. При формулирането на стратегическите цели, приоритетите и специфичните цели са следвани следните основни принципи:

- Постигане на устойчивост;
- Засилване на конкурентоспособността;
- Подобряване на транспортната достъпност;
- Развиване на културната и териториалната идентичност на общината;
- Развитие на човешките ресурси;

Въз основа на социално-икономическия анализ и SWOT анализа са формулирани и обособени следните **стратегически цели**:

Стратегическа цел 1:	Насърчаване на местното икономическо развитие за разнообразяване на икономическите дейности, базирани на налични ресурси, квалифицирани кадри и привличане на инвестиции
Стратегическа цел 2:	Териториално развитие – предпоставка за социално-икономическо развитие, съхраняване на природното и културно богатство и повишаване качеството на живот
Стратегическа цел 3:	Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на социалната инфраструктура и публичните услуги

ПРИОРИТЕТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА ПЛАНА

В резултат от направените изводи от социално-икономическия анализ, SWOT анализа и формулираната стратегия са разработени комплекс от приоритети,

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

специфични цели и мерки за развитие на Община Борино за периода до 2020 година, които са представени по-долу.

Като основното предизвикателство пред следващия програмен период е превръщането на Община Борино в устойчиво развиваща се община. Планът цели осигуряване на интегриран подход и стимулиране на социално-икономическото развитие на общината и съставлящите я населени места.

Стратегическа цел 1: Насърчаване на местното икономическо развитие за разнообразяване на икономическите дейности, базирани на налични ресурси, квалифицирани кадри и привличане на инвестиции

Предвижда се с постигането на Стратегическа цел 1 да се създадат реални предпоставки за икономическото развитие на региона, който към момента се характеризира със слабо развити икономически дейности, предимно в сферата на първоначална обработка на дървен материал, шивашка промишленост и полупазарно земеделие.

Основните приоритети на Стратегическа Цел 1 се формулират по следния начин:

- Приоритет 1.1. Създаване на благоприятна бизнес среда за развитието на бизнеса
- Приоритет 1.2. Насърчаване на развитие на земеделието и подобряване на състоянието на горите за производство на продукти с повишена добавена стойност и увеличаване на заетостта в общината
- Приоритет 1.3. Развитие на туризъм, валоризиращ културно-историческото наследство и природния потенциал на общината

Съживяването на общината е региона е свързано най-вече с насърчаване на инвестициите, предприемачеството и оползотворяване на местния потенциал.

ПРИОРИТЕТ 1.1. СЪЗДАВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА БИЗНЕС СРЕДА ЗА РАЗВИТИЕТО НА БИЗНЕСА

Целта на този приоритет е оценка на икономическото състояние и потенциала за икономическо развитие на община Борино, насърчаване на инвестиционната активност, така че тя да стане привлекателна за нови, развиващи се и разширяващи се бизнес дейности; модернизация на технологичното оборудване на местните

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

предприятия, подкрепа за пазарно-ориентирани иновативни дейности. От друга страна местната власт ще бъде реален партньор на местния бизнес, който е основа за устойчивото местно икономическо развитие, осигурява заетост, създава доходи за работещите в предприятията и техните семейства, както и реализира приходи в местния и националния бюджет.

Мярка 1. Подкрепа от страна на местните власти за стимулиране на предприемачеството

Индикативни дейности:

- Анализ на икономическото състояние в община Борино и разработване на програма за насърчаване на инвестициите
- Осигуряване на по-добър и навременен достъп до информация относно програми и мерки за насърчаване на предприемачеството, източници на финансиране за малки и средни предприятия (разработване на нови канали за комуникация и информационно осигуряване)
- Предоставяне на необходимата подкрепа (информация, производствени терени, разрешителни за строеж и др.) за развитие на нови екологично чисти производства

Мярка 2. Предоставяне на подкрепа на съществуващи предприятия

Индикативни дейности:

- Осъществяване на регулярни срещи с бизнеса и предоставяне на актуална информация относно общински проекти
- Пакет от проекти в подкрепа на мярката за стимулиране на предприемачеството и МСП в общината

Мярка 3. Развитие на партньорството

Индикативни дейности:

- Развитие на трансграничното и международно бизнес партньорство (организиране и участие на местния бизнес в бизнес срещи с бизнес партньори от побратимени градове от съседни и други страни)
- Създаване и развитие на клъстери в различни икономически сектори
- Създаване на публично-частни партньорство и инициативи за икономически развитие

ПРИОРИТЕТ 1.2. НАСЪРЧАВАНЕ НА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ПОДОБРЯВАНЕ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ГОРИТЕ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ПРОДУКТИ С ПОВИШЕНА

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ И УВЕЛИЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА В ОБЩИНАТА

Горите заемат 67%, а земеделските територии - 33% от територията на общината..

За повишаване на конкурентоспособността на общинската икономика трябва да се насочат усилия и към подкрепа на селското и горското стопанство въз основа на тяхната диверсификация, прилагането на конкурентни форми и структури в областта на преработката и маркетинга на продуктите, модернизация на продукцията и технологиите, създаване на алтернативна заетост.

Основната цел на приоритета е развитието на модерно и екологично земеделие, преработваща хранителна и горска промишленост чрез устойчиво развитие на аграрния сектор и устойчиво управление и стопанисване на горите.

Важен участник в реализацията на тази цел ще бъде формирането на инициатива «Водено от обществото местно развитие».

Мярка 4. Развитие на екологично земеделие

Индикативни дейности:

- Разпространяване на информация за изискванията и предимствата на биологичното земеделие
- Организационна помощ за сертифициране и регистриране на биологични стопанства - производители на органични продукти
- Организация и/или участие на базари за продукти от биологични стопанства
- Изграждане на регионална борса за екологично-чисти продукти

Мярка 5. Развитие на модерно животновъдство

Индикативни дейности:

- Пакет от проекти за създаване на модерни ферми/стопанства
- Осигуряване на информация за подходящи породи, изисквания за качество, пазарни конюнктури

Мярка 6. Подържане и подобряване на състоянието на горите

Индикативни дейности:

- Подобряване на състоянието на горските пътища (м. Чамлъка; м. Омана; м. „Тепе баир”)
- Реализиране на проекти за залесяване и възстановяване на горски територии

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Изграждане на съоръжения за наблюдение и контрол на риска от горски пожари
- Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности

ПРИОРИТЕТ 1.3. РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗЪМ, ВАЛОРИЗИРАЩ КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО И ПРИРОДНИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА ОБЩИНАТА

Община Борино не е развита в достатъчна степен като туристическа дестинация в България, която да отговаря на наличните природните дадености, особено чрез предлагането на интегрирани туристически продукти. Общината разполага с необходимите природни дадености, които са подходящи за развитие на традиционен, културен и алтернативен туризъм. Изградена е необходимата туристическа леглова база, която към момента все още не е постигнала заетост на оптималния си капацитет.

Настоящият приоритет поставя на дневен ред реализиране на различни верки и дейности, целящи валоризиране на природния и културно-исторически потенциала на региона.

Мярка 7. Изграждане на туристическа инфраструктура и атракции

Индикативни дейности:

- Осигуряване на достъп до природни забележителности (Буйновско ждрело, м. св. Илия и м. Нивищата)
- Благоустрояване на пещери на територията на Община Борино
- Изграждане и благоустрояване на еко-пътеки
- Реставрация и консервация на културно-исторически обекти

Мярка 8. Създаване и развитие на собствен туристически бранд

Индикативни дейности:

- Създаване на съвременна информационна система за представяне на културно-историческите и природни ценности в Община Борино
- Разработване на нови интегрирани туристически продукти
- Разработване на „бранд“ (туристическа марка) на туристическата дестинация Борино, включващ различните туристически продукти и услуги
- Създаване на туристически клъстер за налагане и поддържане на туристическия бранд

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Организиране и провеждане на местни и международни фестивали и пленери и други културни събития
- Повишаване на управленския капацитет за осъществяване на международен маркетинг на дестинацията
- Разработване на промоционални материали
- Участие в туристически изложения и други мероприятия за промотиране на туристическия бранд

Стратегическа цел 2: Териториално развитие – предпоставка за социално-икономическо развитие, съхраняване на природното и културно богатство и повишаване качеството на живот

Предмет на специфичната цел е решаването на различни проблеми на територията на община Борино в областта на инженерно техническата инфраструктура, благоустройството и опазването на околната среда.

Основните приоритети на Стратегическа Цел 2 се формулират по следния начин:

- Приоритет 2.1. Развитие на техническата инфраструктура, осигуряващо условия за формиране на подобрена жизнена и бизнес среда
- Приоритет 2.2. Постигане на енергийна независимост на общината
- Приоритет 2.3. Благоустрояване на населените места
- Приоритет 2.4. Опазване на околната среда и природните ресурси, енергийна ефективност, запазване на биоразнообразието, предотвратяване на екологични рискове

С реализацията на заложената цел ще се осигури повишаване на качеството на пътната инфраструктура, ремонта и изграждането на водопроводната и канализационната мрежа, благоустройство на територията както и във връзка с дейностите по изграждането на друга екологична инфраструктура за превенция на риска и осигуряване на здравословна жизнена среда за населението..

С реализирането на дефинираните приоритетни области ще се постигне повишаване качеството на живот в община Борино и ще се създадат реални предпоставки за насърчаване развитието на бизнеса.

ПРИОРИТЕТ 2.1. Развитие на техническата инфраструктура, осигуряващо условия за формиране на подобрена жизнена и бизнес среда

Мярка 1. Комплексно планиране и устройство на територията

Индикативни дейности:

- Разработване на Общ устройствен план на община Борино

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Разработване на Концепция за пространствено развитие на община Борино, акцентираща на приоритетните зони на територията на общината
- Изработване ПУП с.Ягодина, с. Буйново,с. Кожари и с. Чала;
- Проектиране на подемно съоръжение за осигурява на достъп до природна забележителност (техническа помощ);
- Отчуждителни процедури, ОВОС, разрешителни;
- Изработване ПУП на вилна зона “Кастракли” и “Чала”.

Мярка 2. Ремонт и реконструкция на общински пътища и уличните мрежи в населените места

Индикативни дейности:

- Ремонт на общински пътища (с.Борино-с.Кастракли-с.Будаклъ; с.Борино-с.Чала)
- Асфалтиране (павиране) на уличната мрежа в 5 населени места в община Борино (с.Борино; с. Буйново; с. Ягодино; с. Кожари, с. Чала)

Мярка 3. Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща водоснабдителна и канализационна инфраструктура

Индикативни дейности:

- Реконструкция (доизграждане) на канализационната мрежа с населените места в община Борино (с.Борино; с. Буйново; с. Ягодино; с. Кожари)
- Реконструкция (доизграждане) на водопроводната мрежа в с. Борино
- Реконструкция на довеждащ водопровод в населени места в община Борино (с.Борино; с. Буйново; с. Ягодино; с. Кожари)
- Изграждане на ПСОВ в населени места в община Борино (с. Борино; с. Ягодино; с.Чала)
- Доизграждане на довеждащ колектор за отпадъчни води от с. Кожари до ПСОВ с. Буйново
- Рехабилитация на съществуващи водоеми в община Борино (с. Борино и с. Ягодино)
- Изграждане на ПСПВ в местности и населени места от община Борино (м. Варницата и с. Ягодино)

ПРИОРИТЕТ 2.2. ПОСТИГАНЕ НА ЕНЕРГИЙНА НЕЗАВИСИМОСТ НА ОБЩИНАТА

Мярка 4. Изследване на потенциала за енергийна независимост

Индикативни дейности:

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Разработване на енергийна карта на общината

Мярка 5. Повишаване на енергийната ефективност и ВЕИ

Индикативни дейности

- Повишаване на енергийната ефективност на обществени сгради (енергийна ефективност в училищни сгради, сградите на кметствата в селата Ягодино, Буйново, Кожари, Чала, читалищата в с. Ягодино, Буйново)
- Въвеждане на ВЕИ в общинска инфраструктура (соларни системи с. Борино, с.Буйново и с. Ягодино и Културния дом и сградата на общинската администрация в с. Борино)
- Въвеждане на енергоспестяващо улично LED осветление във всички населени места в Община Борино

ПРИОРИТЕТ 2.3. БЛАГОУСТРОЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Мярка 6. Изграждане на зелени зони (паркове и зелени площи)

Индикативни дейности:

- Подобряване на зелената мрежа в с. Борино
- Изграждане на зелени площи/градинки в населените места в община Борино

Мярка 7. Подобряване на достъпността в населените места

Индикативни дейности:

- Изграждане на паркинг в централната част на с. Борино
- Изграждане на велоалеи в с. Борино
- Реконструкция и изграждане на алеи за пешеходци в населените места
- Подобряване на достъпа до обществени сгради на хора с увреждания

ПРИОРИТЕТ 2.4. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ, ЗАПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО, ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ РИСКОВЕ

Мярка 8. Укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени територии

Индикативни дейности:

- Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и почвите
- Насърчаване на еко-услуги, вкл. Натура 2000 и зелена инфраструктура

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Изготвяне на планове за управление на Защитените местности в общината
- Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата

Мярка 9. Предотвратяване на бедствия и аварии

Индикативни дейности:

- Превенция от бъдещи наводнения, чрез подържане на речните корита (укрепване на бреговете на р. Боринска, р. Ягодинска и р. Буйновска в рамките на населените честа)
- Изграждане на система за наблюдение и известяване на горски пожари
- Осигуряване на техника и екипировка за гражданската защита при бедствия и аварии (закупуване на МПС, многофункционален багер и трактор и сенокосачка, оборудване на противопожарно депо);
- Изграждане на подпорни стени

Мярка 10. Подобряване управлението на отпадъците

Индикативни дейности:

- Изграждане на фабрика за когенерация и отоплителна система за с. Борино
- Закупуване на сметосъбирачна машина и съдове за смет

Стратегическа цел 3: Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на социалната инфраструктура, достъпността и качеството на публичните услуги

Комплексният характер на Стратегическа цел 3 е свързан с формулирането на няколко приоритета с обединяващ принцип – подобряване на качествените характеристики на отделните компоненти на стратегическата цел - човешки ресурси, стандарт на живота, местни административни услуги. В новия планов период се очаква да бъде предвиден по-голям финансов ресурс за подобряване качествата на човешкия ресурс, повишаване стандарта на живот и подобряване физическите качества на средите за живот. Като резултат от това се очаква да бъдат стимулирани инициативи за задържане на населението. Обезлюдяването на общината се очертава като един от основните проблеми в малките общини в страната.

Основните приоритети на Стратегическа Цел 2 се формулират по следния начин:

- Приоритет 3.1. Създаване на условия за пълноценно развитие на човешките ресурси

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Приоритет 3.2. Подкрепа за услуги, допринасящи за намаляване на безработицата в общината и повишаване на заетостта и доходите
- Приоритет 3.3. Социално включване и подкрепа за услуги
- Приоритет 3.4. Съхраняване и развиване на културната идентичност и създаване на условия за оползотворяване на свободното време, културен живот и спорт
- Приоритет 3.5. Подобряване на институционалната среда и на административния капацитет в помощ на бизнеса и подобряване обслужването на населението

Така формулираните четири приоритета на Стратегическа Цел 2 рамкират необходимите действия (представени като мерки по всеки приоритет), необходимите ресурси, предприеманите инициативи и др. На практика това са условията, които трябва да бъдат изпълнени за реализацията на посочената стратегическа цел.

ПРИОРИТЕТ 3.1. СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА ПЪЛНОЦЕННО РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Мярка 1. Подобряване на състоянието и обхвата на социалната инфраструктура (образователна, здравна, спортна и културна)

Индикативни дейности:

- Изграждане на филиал на спешен център – с. Борино
- Реконструкция и модернизация на материалната база за предоставяне на социална услуга „Център за социална рехабилитация и интеграция” (ЦСРИ)
- Осигуряване на инфраструктура за Център за обществена подкрепа „Всички заедно)
- Изграждане на спортна зала с. Борино
- Реконструкция и доизграждане на спортен комплекс Борино (стадион)
- Изгражданена многофункционални спортни зони в населените места в община Борино (с. Борино, с. Буйново, с. Ягодино и с. Чала)

Мярка 2. Адаптиране на образователната система към демографските тенденции за осигуряване на качествени образователни услуги

Индикативни дейности:

- Оптимизиране на образователната инфраструктура
- Осигуряване на качествен транспорт на децата, учещи в учебни заведения извън населеното си място

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Мярка 3. Обновяване на материалната и техническа база за повишаване качеството на образованието, културата, спорта и социалните услуги в община Борино

Индикативни дейности:

- Технологично преоборудване на училищата
- Технологично оборудване на съществуващите социални услуги
- Осъвременяване на материалната база в сферата на културата
- Подобряване на качеството на материалната спортна база

ПРИОРИТЕТ 3.2. ПОДКРЕПА ЗА УСЛУГИ, ДОПРИНАСЯЩИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕЗРАБОТИЦАТА В ОБЩИНАТА И ПОВИШАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА И ДОХОДИТЕ

Мярка 4. Подкрепа на образователната система за прилагане на изискванията за „учене през целия живот“ и „учене чрез работа“

Индикативни дейности:

- Насърчаване на творчеството, иновациите и предприемачеството сред децата и младите хора в свободното им време
- Развитие на алтернативни форми за учене през целия живот
- Развитие на алтернативни форми за социална реинтеграция на ранно отпадналите млади хора от образователната система

Мярка 5. Осигуряване на заетост и социална интеграция на безработни лица и групи в неравностойно положение

Индикативни дейности:

- Развитие на ПЧП за стимулиране на социалното предприемачество и подкрепа на рисковите групи
- Образователна среда за социално включване (обучения на безработни лица за разработване и управление на собствен бизнес)
- Осигуряване на заетост и социална интеграция на безработни лица и групи в неравностойно положение

ПРИОРИТЕТ 3.3. СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ И ПОДКРЕПА ЗА УСЛУГИ

Мярка 6. Разнообразяване и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги в общността

Индикативни дейности:

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- Участие на община Борино в проекти и програми за разкриване и разширяване на социалните услуги в общността (социален асистент, личен асистент, домашен помощник)
- Поддържане на обществена трапезария
- Преодоляване на рискове, водещи към социално изключване на индивиди и групи (от 18 до 23 г.)
- Разкриване и подпомагане дейността на клубовете на пенсионера

ПРИОРИТЕТ 3.4. СЪХРАНЯВАНЕ И РАЗВИВАНЕ НА КУЛТУРНАТА ИДЕНТИЧНОСТ И СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СВОБОДНОТО ВРЕМЕ, КУЛТУРЕН ЖИВОТ И СПОРТ

Мярка 7. Съхраняване и развитие на общинския културен календар

Мярка 8. Развитие на спортно-физическата активност на населението

Индикативни дейности:

- Организиране на спортни инициативи за различни възрастови групи
- Развитие на специфични спортове, съобразно природните дадености и с насоченост за привличане на туристи

ПРИОРИТЕТ 3.5. ПОДОБРЯВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА СРЕДА И НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ В ПОМОЩ НА БИЗНЕСА И ПОДОБРЯВАНЕ ОБСЛУЖВАНЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО

Мярка 9. Въвеждане на комплексно административно обслужване

Мярка 10. Трансфер на добри практики за подобряване на местното самоуправление чрез изграждане на партньорства с други общински администрации

Мярка 11. Повишаване на компетенциите и квалификацията на общинските служители за предоставяне на услуги с високо качество и ефективност

Мярка 12. Разработване и прилагане на мерки за повишаване на информираността на гражданите за общинската политика и услуги

Мярка 13. Засилване на трансграничното и международно сътрудничество

Фиг. ... Визия, Стратегически цели и Приоритети на ОПР Борино 2014-2020 г.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

<p>„Община Борино – балансирано развита територия, постигнала устойчив икономически растеж на базата на налични ресурси, съхранена околна среда, инвестиции в човешкото развитие и трансграничното сътрудничество”</p>		
<p>Стратегическа цел 1: Насърчаване на местното икономическо развитие за разнообразяване на икономическите дейности, базирани на налични ресурси, квалифицирани кадри и привличане на инвестиции</p>	<p>Стратегическа цел 2: Териториално развитие – предпоставка за социално-икономическо развитие, съхраняване на природното и културно богатство и повишаване качеството на живот</p>	<p>Стратегическа цел 3: Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на социалната инфраструктура и публичните услуги</p>
<p>Приоритет 1.1. Създаване на благоприятна бизнес среда за развитието на бизнеса</p>	<p>Приоритет 2.1. Развитие на техническата инфраструктура, осигуряващо условия за формиране на подобрена жизнена и бизнес среда</p>	<p>Приоритет 3.1. Създаване на условия за пълноценно развитие на човешките ресурси</p>
<p>Приоритет 1.2. Насърчаване на развитие на земеделието и подобряване на състоянието на горите за производство на продукти с повишена добавена стойност и увеличаване на заетостта в общината</p>	<p>Приоритет 2.2. Постигане на енергийна независимост на общината</p>	<p>Приоритет 3.2. Подкрепа за услуги, допринасящи за намаляване на безработицата в общината и повишаване на заетостта и доходите</p>
<p>Приоритет 1.3. Развитие на туризъм, валоризиращ културно-историческото наследство и природния потенциал на общината</p>	<p>Приоритет 2.3. Благоустрояване на населените места</p>	<p>Приоритет 3.3. Социално включване и подкрепа за услуги</p>
	<p>Приоритет 2.4. Опазване на околната среда и природните ресурси, енергийна ефективност, запазване на биоразнообразието, предотвратяване на екологични рискове</p>	<p>Приоритет 3.4. Съхраняване и развиване на културната идентичност и създаване на условия за оползотворяване на свободното време, културен живот и спорт</p>
		<p>Приоритет 3.5. Подобряване на институционалната среда и на административния капацитет в помощ на бизнеса и подобряване обслужването на населението</p>

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

IV. ИНДИКАТИВНА ФИНАСОВА ТАБЛИЦА

ТАБЛИЦА . ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОРИНО (2014-2020 ГОД.)

Наименование	Индикативна стойност, общо лв.	Източник на финансиране										
		Местно публично финансиране			Външно публично финансиране							
		местно публично финансиране	местни публични фондове	общ дял, %	Централен бюджет	общ дял, %	фондове на ЕС	общ дял, %	Други източници	общ дял, %	часно финансиране	общ дял, %
Стратегическа цел 1: Насърчаване на местното икономическо развитие за разнообразяване на икономическите дейности, базирани на налични ресурси, квалифицирани кадри и привличане на инвестиции	20 732 000.00	39 100.00	0.00	0.19%	1 907 900.00	9.20%	14 785 000.00	71.31%	0.00	0.00%	4 000 000.00	19.29%
Приоритет 1.1. Създаване на благоприятна бизнес среда за развитието на бизнеса	8 272 000.00	39 100.00	0.00	0.47%	38 900.00	0.47%	4 194 000.00	50.70%	0.00	0.00%	4 000 000.00	48.36%
Приоритет 1.2. Насърчаване на развитие на земеделието и подобряване на състоянието на горите за производство на продукти с повишена добавена стойност и увеличаване на заетостта в общината	5 540 000.00	0.00	0.00	0.00%	831 000.00	15.00%	4 709 000.00	85.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%
Приоритет 1.3. Развитие на туризъм, валоризиращ културно-историческото наследство и природния потенциал на общината	6 920 000	0	0	0.0%	1 038 000	15.0%	5 882 000	85.0%	0	0.0%	0	0.0%
Стратегическа цел 2: Териториално развитие – предпоставка за социално-икономическо развитие, съхраняване на природното и културно богатство и повишаване качеството на живот	84 389 000	32 290	0	0.04%	14 759 560	17.49%	69 597 150	82.47%	0	0.00%	0	0.00%
Приоритет 2.1. Развитие на техническата инфраструктура, осигуряващо условия за формиране на подобрена жизнена и бизнес среда	75 796 000	0	0	0.0%	11 369 400	15.0%	64 426 600	85.0%	0	0.0%	0	0.0%
Приоритет 2.2. Постигане на енергийна независимост на общината	150 000	0	0	0.0%	22 500	15.0%	127 500	85.0%	0	0.0%	0	0.0%

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Приоритет 2.3. Благоустрояване на населените места	2 000 000	12 000	0	0.6%	288 000	14.4%	1 700 000	85.0%	0	0.0%	0	0.0%
Приоритет 2.4. Опазване на околната среда и природните ресурси, енергийна ефективност, запазване на биоразнообразието, предотвратяване на екологични рискове	6 443 000	20 290	0	0.3%	3 079 660	47.8%	3 343 050	51.9%	0	0.0%	0	0.0%
Стратегическа цел 3: Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на социалната инфраструктура, достъпността и качеството на публичните услуги	5 300 000	47 500	0	0.9%	781 500	14.7%	4 471 000	84.4%	0	0.0%	0	0.0%
Приоритет 3.1. Създаване на условия за пълноценно развитие на човешките ресурси	2 110 000	20 000	0	0.9%	313 500	14.9%	1 776 500	84.2%	0	0.0%	0	0.0%
Приоритет 3.2. Подкрепа за услуги, допринасящи за намаляване на безработицата в общината и повишаване на заетостта и доходите	610 000	4 500	0	0.7%	87 000	14.3%	518 500	85.0%	0	0.0%	0	0.0%
Приоритет 3.3. Социално включване и подкрепа за услуги	420 000	20 000	0	4.8%	60 000	14.3%	340 000	81.0%	0	0.0%	0	0.0%
Приоритет 3.4. Съхраняване и развиване на културната идентичност и създаване на условия за оползотворяване на свободното време, културен живот и спорт	420 000	20 000	0	4.8%	60 000	14.3%	340 000	81.0%	0	0.0%	0	0.0%
Приоритет 3.5. Подобряване на институционалната среда и на административния капацитет в помощ на бизнеса и подобряване обслужването на населението	930 000	3 000	0	0.3%	136 500	14.7%	790 500	85.0%	0	0.0%	0	0.0%
Общо	110 421 000.00	118 890.00	0.00	0.11%	17 448 960.00	15.80%	88 853 150.00	80.47%	0.00	0.00%	4 000 000.00	3.62%

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Индикативната финансова таблица на Общинския план за развитие на Община Борино 2014-2020 г. обобщава необходимите ресурси за реализацията на плана и представлява поетите финансови ангажименти по изпълнението му от страна на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за развитието на общината мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл индикативната финансова таблица не включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2020 г.

Индикативната финансова таблица обхваща следните компоненти:

определените приоритети за устойчиво интегрирано местно развитие през периода до 2020 г. и обема на планираните средства за тяхната реализация;

източниците на финансиране за реализация на приоритетите в развитието на общината на базата на мерките и проектите, които ще бъдат включени в конкретна програма за реализация на плана (виж таблица ...);

относителния дял на предвидените средства по източници на финансиране в общата сума на поетите финансови ангажименти за реализацията на плана.

Източниците за финансиране на мерките и проектите, предвидени за реализация на приоритетите на плана, включват три групи финансови източници:

местни публични източници: общински бюджет, общински или други местни публични фондове и сметки (бюджетни и извънбюджетни);

външни публични източници: централния (републиканския) бюджет, Структурните фондове и Кохезионен фонд на ЕС.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Общата сума на поетите финансови ангажименти, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

V. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

1.1. Подход при разработване на системата за индикатори

Мониторингът и оценката на Общинския план за развитие са неразделна част от процеса на неговото изготвяне, изпълнение и отчитане. Мониторингът представлява текущо наблюдение на изпълнението на плана, който включва събиране, обработка и анализ на данни и информация в предварително определени сфери и по определени показатели обособени в система от индикатори за наблюдение и оценка.

Системата от индикатори за наблюдение и оценка е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ОПР. Селектирането на индикаторите се основава на специфичните характеристики на стратегическата част на ОПР и съвременните методи за мониторинг на стратегическото планиране. Новата кохезионна политика на ЕС предвижда съвкупност от индикатори, съобразени с трите цели на стратегията Европа 2020 и предвидени за използване на регионално и местно ниво. Индикаторите са организирани около темите за социалното, икономическото и териториалното сближаване в Европа и предлагат методология за измерване на научно - техническия прогрес, конкурентоспособността, образованието, транспорта, състоянието на околната среда, социалната интеграция, бедността и здравния статус на населението.

Планираната система от индикатори е рамкирана и от информационната осигуреност на общинското планиране и управление към момента на разработването

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

на ОПР. Избраните индикатори могат да бъдат преобладаващо следени чрез използване на официалните източници на информация в страната (НСИ – данни от текущата статистика, ТСБ – териториално статистическо бюро, националното преброяване проведено през 2011 г.; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България /ИСУН/; годишни доклади на различни отдели в общината). Оперативността на системата зависи от точното определяне на начални стойности на отделните индикатори. Липсата на изходни данни и наличен механизъм за събиране на последващи стойности на определен индикатор обезсмисля неговото включване в системата. Изключение са ситуациите, когато отчитането на резултатите от ОПР извежда нуждата от дефинирането на специфични индикатори, които не са обезпечени с данни към настоящия момент. За тази цел са предвидени необвързани с начална стойност индикатори, за които е целесъобразно да се разработи и поддържа информационна база данни за целите на ОПР. Тази база данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани администрации и отдели. Необходимо е активното и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на общинските фирми, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Поддръжката на базата данни следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ОПР, заложен в системата за наблюдение и оценка на плана.

Системата от индикатори е структурирана в два основни компонента - индикатори за въздействие и индикатори за резултат напълно съответства на Методическите указания на МРРБ. Двата вида индикатори съвместно позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите от съдържанието на ОПР на община Борино. Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетите представляват областите на действие и въздействие.

ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

За целите на плана са използвани два вида индикатори: *индикатори за резултат* и *индикатори за въздействие*. Индикаторите обхващат, както физически характеристики (параметри), така и финансови по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Индикаторите за въздействие са посочени в *Таблица* Всеки индикатор е с посочени мерни единици, източници на информация, периодичност на събирането на информация, базова стойност за отчитане изменението, както и междинна и целева стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на Общинския план за развитие.

Таблица . Матрица на индикатори за въздействие

№	Индикатор за въздействие	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Стойност		
					Базова 2012 г.	Междинна 2017 г.	Целева 2020 г.
Стратегическа цел 1: Насърчаване на местното икономическо развитие за разнообразяване на икономическите дейности, базирани на налични ресурси, квалифицирани кадри и привличане на инвестиции							
3	Произведена продукция от промишлени предприятия	хил. лв.	НСИ	годишно	19304	22000	25000
4	Размер на дълготрайните материални активи (ДМА) на ЮЛ	хил. лв.	НСИ	годишно	8603	9500	11000
Стратегическа цел 2: Териториално развитие – предпоставка за социално-икономическо развитие,							

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

съхраняване на природното и културно богатство и повишаване качеството на живот.							
1	Дял от населението с подобрена жизнена среда на обитаване.	% от общия брой жители	Община Борино	годишно	НП	15	30
Стратегическа цел 3: Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на социалната инфраструктура и публичните услуги.							
5	Намаляване нивото на безработица.	%	Агенция по заетостта	годишно	32,2	20	14

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. По някои от мерките или приоритетите индикаторите могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори (*виж Таблица*) са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Таблица . Матрица на индикатори за резултат

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Стойност		
					Базова 2012 г.	Междинна 2017 г.	Целева 2020 г.
ПРИОРИТЕТ 1: Насърчаване на местното икономическо развитие за разнообразяване на икономическите дейности, базирани на налични ресурси, квалифицирани кадри и привличане на инвестиции.							
Приоритет 1.1. Създаване на благоприятна бизнес среда за развитието на бизнеса.							
1	Действащи предприятия	брой	НСИ	годишно	131	135	140
2	Приходи от дейността	хил. лв.	НСИ	годишно	22431	24000	30000
3	Размер на вложените чуждестранни инвестиции	хил. лв.	община Борино	годишно	НП	2000	5000
Приоритет 1.2. Насърчаване на развитие на земеделието и подобряване на състоянието на горите за производство на продукти с повишена добавена стойност и увеличаване на заетостта в общината.							

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

1	Регистрирани биологични стопанства	брой	община Борино; ДФЗ	годишно	НП	3	10
2	Възстановени на горски пътища	брой	община Борино	годишно	НП	4	6
3	Съоръжения за наблюдение и контрол на риска от горски пожари	брой	община Борино	годишно	НП	1	3
Приоритет 1.3. Развитие на туризъм, валоризиращ културно-историческото наследство и природния потенциал на общината.							
1	Размер на вложените инвестиции (публични)	хил.лв.	община Борино	годишно	НП	8 000	12 000
2	Брой нощувки	брой	НСИ	годишно	4202	6000	8000
Стратегическа цел 2: Териториално развитие – предпоставка за социално-икономическо развитие, съхраняване на природното и културно богатство и повишаване качеството на живот.							
Приоритет 2.1. Развитие на техническата инфраструктура, осигуряващо условия за формиране на подобрена жизнена и бизнес среда							
1	Планове за устройство на територията	брой	община Борино	годишно	НП	1	3
2	Изготвени инвестиционни проекти	брой	община Борино	годишно	НП	15	30
3	Ремонтирани общински пътища	км	община Борино	годишно	НП	6	30
4	Ремонтирана уличната мрежа в населените места	км	община Борино	годишно	НП	5	20
5	Новоизградена и рехабилитирана ВиК мрежа	км	община Борино	годишно	НП	10	15
Приоритет 2.2. Постигане на енергийна независимост на общината							
1	Ремонтирана и обновена материално-техническа база с мерки за енергийна ефективност на сгради с обществено предназначение	брой сгради	община Борино	годишно	НП	2	5
2	Въведено енергоспестяващо	брой	община	годишно	НП	1	3

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	улично осветление в населените места	населени места	Борино				
Приоритет 2.3. Благоустрояване на населените места							
1	Подобрена зелена мрежа в с. Борино	кв.м.	Община Борино	годишно	НП	1000	2000
2	Изградени пешеходни алеи	кв.м.	Община Борино	годишно	НП	500	3000
3	Подобрена достъпност на обществени сгради за хора с увреждания	брой	Община Борино	годишно	НП	2	5
Приоритет 2.4. Опазване на околната среда и природните ресурси, запазване на биоразнообразието, предотвратяване на екологични рискове							
1	Площ на предпазена от ерозия земеделска площ	хил. кв. метри	община Борино	годишно	НП	0	200
2	Укрепени брегове на реки в населени места	км.	община Борино	годишно	НП	НП	3
3	Изградени подпорни стени	кв.м.	община Борино	годишно	НП	300	1000
Стратегическа цел 3: Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на социалната инфраструктура, достъпността и качеството на публичните услуги							
Приоритет 3.1. Създаване на условия за пълноценно развитие на човешките ресурси							
1	Отпаднали ученици	%	РФО Смолян	годишно	0	0	0
2	Създадена и подобрена образователна среда за обучение, спорт и свободно време	хил. кв. метри	община Борино	годишно	НП	1000	3000
3	Създадена и реконструирана среда за социални дейности и подкрепа (вкл. младежки дейности)	хил. кв. метри	община Борино	годишно	НП	500	2000
Приоритет 3.2. Подкрепа за услуги, допринасящи за намаляване на безработицата в общината и повишаване на заетостта и доходите							
	Нова заетост на лица след преминаване на квалификационни и преквалификационни обучения	брой	Агенция по заетостта	годишно	НП	40	80

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	Стартирали собствен бизнес безработни лица и младежи	брой	Община Борино, Агенция по заетостта	годишно	НП	5	20
Приоритет 3.3. Социално включване и подкрепа за услуги							
1	Разкрити алтернативни социални услуги	брой	община Борино	годишно	НП	2	5
2	Обслужени потребители на социални услуги	брой	община Борино	годишно	НП	100	500
Приоритет 3.4. Съхраняване и развиване на културната идентичност и създаване на условия за оползотворяване на свободното време, културен живот и спорт							
1	Организиране на различни форми за изява - прегледи на любителското творчество, фестивали, конкурси, изложби, спортни мероприятия и др.	брой	община Борино	годишно	54	60	70
Приоритет 3.5. Подобряване на институционалната среда и на административния капацитет в помощ на бизнеса и подобряване обслужването на населението							
1	Внедрени добри практики	брой	община Борино	годишно	НП	2	4
1	Изпълнени проекти по оперативни програми	брой	община Борино	годишно	НП	15	50
2	Повишен капацитет на специалисти от общинската администрация	брой	община Борино	годишно	НП	20	30
1	Експертни работни групи към кмета на община Борино	брой	община Борино	годишно	НП	2	4
1	Реализирани инициативи с побратимени градове	брой	община Борино	годишно	НП	3	5

VI. НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

6.1. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР

Изпълнението на Общинския план за развитие на Община Борино, представлява продължителен, сложен и многообхватен процес, който зависи от фактори и

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

промени във вътрешната и външната среда. Той подлежи на постоянно наблюдение и контрол на изпълнението на предвидените приоритети, цели и мерки.

За целите на наблюдението и оценката се изгражда система съгласно нормативните изисквания и стандарти, която включва формите и начините за събиране на информация, индикаторите за наблюдение, органа за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност. В цялостния процес на наблюдение и участват кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, общинският съвет, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация.

При актуализацията на общинския план за развитие следва да се анализира и оцени динамичното въздействие на външните и вътрешните фактори и условия върху социално- икономическите характеристики на развитието на общината и качеството на околната среда, като на тази основа се разработи по-реалистична и адекватна стратегическа рамка и система за управление и изпълнение на целите на плана до края на съответния период.

6.2. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

Съгласно Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, наблюдението, оценката и актуализацията на ОПР на община Борино следва да се позовава на следните принципи:

- ❖ единен подход за планиране и програмиране;
- ❖ концентрация на ресурсите;

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- ❖ допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от частни източници и от международни финансови институции;
- ❖ междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- ❖ съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- ❖ партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Съгласно чл. 13, ал.3 от ЗРР (3) Общинският план за развитие се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Съгласно чл. 23. от ЗРР кметът на общината има още следните задължения:

- ❖ да ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на общинския план за развитие;
- ❖ да представя годишен доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие за одобряване от общинския съвет;
- ❖ да осигурява публичност и прозрачност на общинския план за развитие, както и на действията по реализацията му.

Съгласно Правилника за прилагане на ЗРР:

- ❖ Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на общинския план за развитие.
- ❖ Кметът на общината осъществява координация и контрол върху процеса на разработване и съгласуване на общинския план за развитие.
- ❖ Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на общинския план за развитие, като същите се публикуват и на интернет страницата на общината.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- ❖ Кметът на общината и общинският съвет осигуряват информация и публичност на общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции.

6.3. НАБЛЮДЕНИЕ НА ОПР БОРИНО 2014-2020 Г.

Изпълнението на общинския план за развитие се отчита на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на общинския план за развитие. Следва да се изготвят годишни доклади за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие, като кметът на общината носи отговорността за тяхното представяне за одобрение пред общинския съвет.

С цел регулярното наблюдение и отчитане на напредъка по изпълнението на ОПР е необходимо да се изгради стройна система за мониторинг и контрол с ясни задължения и отговорности.

В тази връзка се предвижда създаването на постоянна *Работна група* (РГ) към Община Борино, която да управлява изпълнението на ОПР и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите от изпълнението на ОПР. Работната група за управление на реализацията на ОПР следва да включва представители на общата и специализираната администрация, представена от съответните дирекции, които имат отношение към заложените в ОПР цели и проекти, както и представители на Общинския съвет. С оглед осигуряването на постоянно обществено участие в изпълнението на ОПР се предвижда включването на представители на неправителствения сектор и общински предприятия. Последните следва да бъдат излъчени като общи представители на съответната група организации.

Работната група се състои от ръководител, заместник ръководител, секретар и членове. Ръководителят на РГ е контактното лице за изпълнението на ОПР за външните за общината институции.

Заседанията на работната група следва да се провеждат веднъж годишно, а при необходимост - да се свикват и извънредно. В дневния ред на всяко от заседанията задължително следва да се отразяват постъпилите предложения от гражданското общество и неправителствения сектор.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Работната група ще изпълнява следните функции:

- ❖ следи за напредъка по изпълнението на ОПР и организира събирането на изходна информация по приетите индикатори;
- ❖ информира регулярно кмета на общината за постигнатия напредък по изпълнението на ОПР;
- ❖ разработва годишни доклади за наблюдението на изпълнението на Общинския план за развитие;
- ❖ следи за разработване на междинна и последваща оценка на ОПР;
- ❖ разглежда и приема резултатите от междинната и последваща оценка на ОПР, включително предлага решения на кмета на общината, свързани с препоръки в резултат на междинната оценка;
- ❖ организира актуализирането на Общинския план за развитие на община Борино;
- ❖ обсъжда и взема решения относно възникнали проблеми и обстоятелства, изискващи корективни мерки и промени в Програмата за реализация на ОПР;
- ❖ Обсъжда и инициира промени в ОПР и Програмата за реализация, включително:
 - промени във финансовата рамка;
 - промени в източниците на финансиране;
 - промени в Програмата за реализация;
 - промени в структурата и начина на управление на ОПР;
 - други промени.
- ❖ Предлага на кмета на общината и на общинския съвет действия и решения, свързани с изпълнението на Програмата за реализация на ОПР, включително промени и преразпределения на средствата по ОПР;
- ❖ Ежегодно предлага на кмета на общината и на общинския съвет размер на капиталови разходи, които да се включат в годишния общинския бюджет, за целите на съфинансирането на планираните за съответната година проекти, включени в Програмата за реализация на ОПР;

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- ❖ Отправя предложения за инициране на публично-частни партньорства (вкл. концесии) по Закона за концесиите и Закона за публично-частното партньорство, във връзка с изпълнението на проекти от ОПР, включително за извършване на пред проектни проучвания - концесионни анализи и анализи за приложимостта на публично-частните партньорства.

Решенията на РГ се формализират чрез протоколи, в които се определят конкретни задачи, срокове и отговорници по отделните решения. Отговорниците могат да бъдат конкретни членове на РГ или колективни структури.

Община Борино може да възложи *външна техническа помощ* за подпомагане на Работната група в процеса на реализация на ОПР с цел мобилизиране на подходяща експертиза за изпълнение на отделните дейности - инженерна, социално-икономическа и юридическа.

6.4. ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Съгласно нормативната уредба Общинският план за развитие подлежи на следните оценки:

Таблица . Видове оценки на общинския план за развитие

	Предварителна оценка	Междинна оценка	Последваща оценка
Основание	Основание: чл. 13, ал.2, т. 3от Закона за регионално развитие	Основание: чл. 33, .ал. 1 от Закона за регионално развитие	Основание: чл. 34, .ал. 1 от Закона за регионално развитие
Период за изпълнение	Успоредно с разработването на ОПР	Не по-късно от 4 години от началото на периода на действието ОПР	Не по-късно от една година след изтичането на периода на действието на ОПР.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Съдържание	<p>Прогнозна оценка за въздействието на ОПР върху процесите на социално-икономическо развитие на общината и екологична оценка. Екологичният компонент в оценката оценява доколко общинския план за развитие съответства на стратегията за опазване на околната среда и критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда.</p>	1. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОПР	1. Оценка на степента на постигне на целите и устойчивостта на резултатите
		2. Оценка на степента на постигане на съответните цели на ОПР	2. Оценка на общото въздействие от изпълнението на ОПР
		3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси	3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси
		4. Изводи и препоръки за актуализация на ОПР	4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за местно развитие
		5. Актуализация на съответния документ	
Отговорни лица	<p>Приема се от общинския съвет по предложение на кмета на общината, заедно с ОПР</p>	<p>Кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет доклади за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на Общинския план за развитие, като същите се публикуват и на интернет страницата на общината.</p>	

6.5. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Актуализацията на ОПР на община Борино следва да се разработва в съответствие с чл. 38. от Правилника за прилагане на ЗРР като се актуализира:

- ❖ при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

- ❖ в съответствие с актуализирания документ за изпълнение на областната стратегия за развитие;
- ❖ в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- ❖ при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на общинския план за развитие;
- ❖ на основата на резултатите от междинната или последващата оценка.

За актуализиране на общинския план за развитие се разработва Актуализиран документ за изпълнение на ОПР за остатъка от периода на неговото действие. Изработването и приемането на документа се извършва при условията и по реда за изработване и приемане на общинския план за развитие. За ефективното и ефикасното изпълнение на Общинския план за развитие, Програмата за неговата реализация може да се актуализира при необходимост с решение на Общинския съвет на община Борино по предложение на кмета на общината.

При актуализацията на Общинския план за развитие следва да се анализира и оцени динамичното въздействие на външните и вътрешните фактори и условия върху социално-икономическите характеристики на развитието на общината и качеството на околната среда, като на тази основа се разработи по-реалистична и адекватна стратегическа рамка и система за управление и изпълнение на целите на плана до края на съответния период.

Актуализацията на ОПР следва да се прилага както в аналитичната, така и в стратегическата част на документа, поради неразривната причинно-следствена връзка между тях.

6.7. ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

ЦЕЛИ И ЗНАЧИМОСТ НА ИНФОРМИРАНОСТТА, ПУБЛИЧНОСТТА И ПАРТНЬОРСТВОТО

Съгласно Закона за регионално развитие и Правилника за неговото прилагане, кметът на общината и Общинският съвет осигуряват информация и публичност на Общинския план за развитие в съответствие със своите компетенции.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Прозрачност и паралелен контрол по реализацията на плана се осигурява чрез обществено участие, което може да се осъществи чрез:

- ❖ самостоятелна паралелна процедури с обществен комитет, на който се предоставя непрекъснато цялата информация за хода на реализацията на ОПР;
- ❖ участие на представители на обществеността в работната група на ОПР.

Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за устойчиво развитие относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на реализация.

Специфичните цели на действията обхващат:

- ❖ Представяне в подходяща форма (публични дискусии, семинари, печатни материали, видеоматериали) на информация за предвижданията на Общинския план за развитие за периода до 2020 г., за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение на определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им и очакваните резултати в икономическата и социалната сфери, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;
- ❖ Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проекти на тази основа в публичния сектор, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
- ❖ Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
- ❖ Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност за общината;
- ❖ Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

по отношение на участието и подкрепата на ръководството на общината за реализацията на плана.

Следва пълноценно да се развива и задълбочава постоянна комуникация и взаимодействие с общинската администрация и администрациите на водещи публични субекти по време на реализиране на плана.

ДЕЙНОСТИ ПО ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА ЗА ПАРТНЬОРСТВО, ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ В ПРОЦЕСА НА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОПР БОРИНО 2014-2020 Г.

Българското законодателство предвижда няколко основни инструмента за управление на реализацията на ОПР - годишни доклади за изпълнението на ОПР, междинна и последваща оценка на общинския план. Изброените доклади съдържат информация за извършения напредък по ОПР, несъответствията между планираното и реалното състояние на общината към наблюдавания момент. Необходимо е публично представяне на докладите, чрез публикуване на официалната интернет страница на общината, както и препращането им на ключовите заинтересовани страни.

Следващ етап е формирането на оперативни партньорства за реализиране на определените с общинския план приоритетни проекти за реализация. За тази цел, неразделна част от Програмата за реализация е описание на необходимата организационна основа за изпълнение на проектите, обединяваща отговаряща структура и участващи партньори. Наличието на подобна организационна структура позволява непрекъснат обмен на информация и общо използване на ресурсите на определените участници.

VII. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

СЪЩНОСТ НА ПРОГРАМАТА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ

Програмата за реализация на общинския план за развитие през периода 2014-2020 г. (*Таблица*) има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана.

С програмата се определя пакета от мерки и проекти за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода до 2020 г., съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на програмата, а отгук – и на общинския план за развитие, действията за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в програмата. Програмата за реализация на общинския план за развитие има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на общинския план за развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

Програмата се финансира със средства от:

- ❖ общинския бюджет и извънбюджетните сметки и фондове;
- ❖ републиканския бюджет;
- ❖ оперативните програми, финансирани от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС;
- ❖ други фондове и програми на ЕС;
- ❖ други източници на финансиране - банкови кредити, гаранционни фондове и др.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Програмата дава възможност да се проследят предвидените разходи по приоритети и източници на финансиране, заложи в индикативната финансова таблица, неразделна част от Общинския план за развитие.

Програмата за реализация на Общинския план за развитие на община Борино за периода 2014-2020 г. съдържа:

- ❖ проектите за изпълнение на мерките, специфичните цели и приоритети на ОПР;
- ❖ необходимите финансови ресурси;
- ❖ източниците на финансиране;
- ❖ отговорните структури за изпълнение на проектите;
- ❖ партньорските структури;
- ❖ времето за реализация на проектите.

Приоритетите, специфичните цели и мерките в Програмата за реализация са с наименования и номера, които съответстват на наименованията и номерата в Общинския план за развитие на Община Борино за периода 2014-2020 г. и Индикативната финансова таблица към него.

Програмата за реализация е обвързана с процедурите по изработване на проекта на общинския бюджет за всяка следващата година. Възможно е в нея да се правят целесъобразни оперативни и текущи изменения на размера на определени средства или прехвърляне на конкретни ресурси, както и да се актуализират отделни източници на финансиране, срокове и конкретни изпълнители. Програмата може да бъде актуализирана и в зависимост от условията и прогнозите за реализация на плана с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие.

В програмата са включени текущите проекти, които вече са получили финансиране и се изпълняват на територията на община Борино и бъдещите проекти, които имат определена степен на завършеност и готовност и предстои да бъдат финансирани или да започне реализацията им до 2020 г. Проектите, включени в програмата са планирани на базата на изискванията на съответните оперативни

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

програми и фондове. Програмата дава възможност да се проследят предвидените разходи по приоритети и източници на финансиране, заложи в индикативната финансова таблица, неразделна част от Общинския план за развитие.

Програмата за реализация на ОПР се приема от Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

Изпълнението на Програмата за реализация на ОПР на община Борино в оперативен аспект ще се подпомага и координира основно от заместник-кмет, секретар на Община Борино и експерти от дирекциите и отделите в общината.

Общинските експерти ще наблюдават процеса на изпълнение на отделните мерки, проекти и дейности, заложи в програмата; ще координират работата на отделните институции; ще съдействат за изпълнението на приоритетите и целите, включително при търсене на източници за финансиране и при разработка на конкретни проекти. Те ще анализират изпълнението и ще изготвят предложения за корекции; ще предлагат изменения и допълнения, в съответствие с настъпилите промени; ще изготвят доклади по извършените наблюдения.

Изпълнението на планираните действия във всяка програма може да изостане от предназначения график и действителните резултати да са различни по време и въздействие от това. Системата за мониторинг и контрол осигурява необходимите инструменти, които позволяват да се определи степента на изпълнение на планираните цели. Тя включва установяване на индикатори, наблюдение на изпълнението, съпоставка на действителното и очакваното изпълнение и предприемане на коригиращи действия, ако се налага. Оценката на изпълнението на Програмата дава възможност и за оценяване степента на напредъка по реализацията на Общинския план за развитие.

Контролът по изпълнение на настоящата Програма за реализация на ОПР ще се осъществява от кмета и Общинския съвет на община Борино.

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Таблица . Програма за реализация на ОПР на община Борино (2014-2020)

№	Наименование	Индикативна стойност, общо лв.	Източник на финансиране											Време за реализация							
			Местно публично финансиране			Външно публично финансиране								Фонд на ЕС и др. източници	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
			местно публично финансиране	местни публични фондове	общ дял, %	Централен бюджет	общ дял, %	фондове на ЕС	общ дял, %	Други източници	общ дял, %	часно финансиране	общ дял, %								
	Стратегическа цел 1: Насърчаване на местното икономическо развитие за разнообразяване на икономическите дейности, базирани на налични ресурси, квалифицирани кадри и привличане на инвестиции	20 732 000.00	39 100.00	0.00%	0.00	1 907 900.00	9.20 %	14 785 000.00	71.31 %	0.00	0.00 %	4 000 000.00	19.29 %								
	Приоритет 1.1. Създаване на благоприятна бизнес среда за развитието на бизнеса	8 272 000.00	39 100.00	0.00	0.47 %	38 900.00	0.47 %	4 194 000.00	50.70 %	0.00	0.00 %	4 000 000.00	48.36 %								
	Мярка 1. Подкрепа от страна на местните власти за стимулиране на предприемачеството	80 000.00	10 000.00	0	100.00 %	10 500.00	13.13 %	59 500.00	74.38 %	0	0.00 %	0.00	0.00 %								
Пр.1	Анализ на икономическото състояние в община Борино и разработване на програма за насърчаване на инвестициите	50 000.00				7 500.00	15%	42 500.00	85%					ВОМР, ТГС		X	X				

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.2	Осигуряване на по-добър и навременен достъп до информацията относно програми и мерки за насърчаване на предприемачеството, източници на финансиране за малки и средни предприятия (разработване на нови канали за комуникация и информационно осигуряване)	20 000.00				3 000.00	15%	17 000.00	85%						ВОМР, ТГС		X	X	X	X	X	X
Пр.3	Предоставяне на необходимата подкрепа (информация, производствени терени, разрешителни за строеж и др.) за развитие на нови екологично чисти производства	10 000.00	10 000.00		100%										В рамките на Общински бюджет	X	X	X	X	X	X	X
Мярка 2. Предоставяне на подкрепа на съществуващи предприятия		8 002 000.00	2 000.00	0	100.00%	0	0.00%	4 000 000.00	50.00%	0	0.00%	4 000 000.00	50.00%									
Пр.4	Осъществяване на регулярни срещи с бизнеса и предоставяне на актуална информация относно общински проекти	2 000.00	2 000.00		100%										Общински бюджет	X	X	X	X	X	X	X
Пр.5	Пакет от проекти в подкрепа на мярката за стимулиране на предприемачеството и МСП в общината	8 000 000.00						4 000 000.00	50%			4 000 000.00	50%		ОП, донорски и програмни, ПЧП, частен капитал, др.		X	X	X	X	X	X
Мярка 3. Развитие на партньорството		190 000.00	27 100.00	0	108.00%	28 400.00	14.95%	134 500.00	70.79%	0	0.00%	0.00	0.00%									

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.6	Развитие на трансграничното и международно бизнес партньорство (организиране и участие на местния бизнес в бизнес срещи с бизнес партньори от побратимени градове от съседни и други страни)	70 000.00	2 100.00		3%	8 400.00	12%	59 500.00	85%						ТГС България - Гърция			X	X	X			
Пр.7	Създаване и развитие на кластери в различни икономически сектори	100 000.00	5 000.00		5%	20 000.00	20%	75 000.00	75%						ОПИК				X	X	X		
Пр.8	Създаване на публично-частни партньорство и инициативи за икономически развитие	20 000.00	20 000.00		100%										Общински бюджет								
Приоритет 1.2. Насърчаване на развитието на земеделието и подобряване на състоянието на горите за производство на продукти с повишена добавена стойност и увеличаване на заетостта в общината		5 540 000.00	0.00	0.00	0.00 %	831 000.00	15.00 %	4 709 000.00	85.00 %	0.00	0.00 %	0.00	0.00 %										
Мярка 4. Развитие на екологично земеделие		390 000.00	0.00	0.00	0.00 %	58 500.00	15.00 %	331 500.00	85.00 %	0.00	0.00 %	0.00	0.00 %										
Пр.9	Разпространяване на информация за изискванията и предимствата на биологичното земеделие (селскостопански информационен център)	100 000.00	0.00		0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%						ПРСР			X	X	X	X	X	
Пр.10	Организационна помощ за сертифициране и регистриране на биологични стопанства - производители на	100 000.00	0.00		0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%						ПРСР			X	X	X	X	X	

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	органични продукти																					
Пр.11	Организация и/или участие на базари за продукти от биологични стопанства	40 000.00	0.00	0%	6 000.00	15%	34 000.00	85%						ПРСР, ТГС				X	X	X	X	
Пр.12	Изграждане на регионална борса за екологично-чисти продукти	150 000.00	0.00	0%	22 500.00	15%	127 500.00	85%						ПРСР, ТГС				X	X	X	X	
Мярка 5. Развитие на модерно животновъдство		3 050 000.00	0.00	0.00	0.00 %	457 500.00	15.00 %	2 592 500.00	85.00 %	0.00	0.00 %	0.00	0.00 %									
Пр.14	Пакет от проекти за създаване на модерни ферми/стопанства	3 000 000.00	0.00	0%	450 000.00	15%	2 550 000.00	85%						ПРСР, ТГС				X	X	X	X	X
Пр.15	Осигуряване на информация за подходящи породи, изисквания за качество, пазарни конюнктири	50 000.00	0.00	0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%						ПРСР, ТГС				X	X	X	X	X
Мярка 6. Поддръжане и подобряване на състоянието на горите		2 100 000.00	0.00	0.00	0.00 %	315 000.00	15.00 %	1 785 000.00	85.00 %	0.00	0.00 %	0.00	0.00 %									
Пр.16	Подобряване на състоянието на горските пътища (м. Чамлъка; м. Омана; м. „Тепе баир”) - 10 км	100 000	0.00	0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%						ПРСР, ТГС				X	X	X	X	X
Пр.17	Реализиране на проекти за залесяване и възстановяване на горски територии	1 000 000	0.00	0%	150 000.00	15%	850 000.00	85%						ПРСР, ТГС				X	X	X	X	X
Пр.18	Изграждане на съоръжения за наблюдение и контрол на риска от горски пожари - наблюдателна кула	500 000	0.00	0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%						ПРСР, ТГС				X	X	X	X	X

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.19	Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности	500 000	0.00	0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР, ТГС			X	X	X	X	X
Приоритет 1.3. Развитие на туризъм, валоризиращ културно-историческото наследство и природния потенциал на общината		6 920 000	0	0	0.0%	1 038 000	15.0 %	5 882 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%							
Мярка 7. Изграждане на туристическа инфраструктура и атракции		6 400 000	0	0	0.0%	960 000	15.0 %	5 440 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%							
Пр.20	Осигуряване на достъп до природни забележителности (Буйновско ждрело/м. св. Илия /м. Нивищата)	5 000 000	0.00	0%	750 000.00	15%	4 250 000.00	85%					ПРСР, ТГС, ПЧП					X	X	X
Пр.21	Благоустройство на пещери на територията на Община Борино	500 000	0.00	0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР, ТГС				X	X	X	X
Пр.22	Изграждане и благоустройство на еко-пътеки	400 000	0.00	0%	60 000.00	15%	340 000.00	85%					ПРСР, ТГС			X	X	X		
Пр.23	Реставрация и консервация на културно-исторически обекти	500 000	0.00	0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР, ТГС				X	X	X	X
Мярка 8. Създаване и развитие на собствен туристически бранд		520 000	0	0	0.0%	78 000	15.0 %	442 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%							
Пр.24	Създаване на съвременна информационна система за представяне на културно-историческите и природни ценности в Община Борино	70 000	0.00	0%	10 500.00	15%	59 500.00	85%					ОПДУ			X	X			
Пр.25	Разработване на нови интегрирани туристически продукти	50 000	0.00	0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%					ПРСР, ТГС				X	X		

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.26	Разработване на „бренд“ (туристическа марка) на туристическата дестинация Борино, включващ различните туристически продукти и услуги	100 000	0.00		0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ПРСР, ТГС						X	X	
Пр.27	Създаване на туристически кълъстер за налагане и поддържане на туристическия бранд	50 000	0.00		0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%					ПРСР, ТГС							X	X
Пр.28	Организиране и провеждане на местни и международни фестивали и пленери и други културни събития	100 000	0.00		0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ПРСР, ТГС		X	X	X	X	X	X	X
Пр.29	Повишаване на управленския капацитет за осъществяване на международен маркетинг на дестинацията	50 000	0.00		0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%					ПРСР, ТГС						X	X	X
Пр.30	Разработване на промоционални материали	50 000	0.00		0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%					ПРСР, ТГС						X	X	
Пр.31	Участие в туристически изложения и други мероприятия за промотиране на туристическия бранд	50 000	0.00		0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%					ПРСР, ТГС		X	X	X	X	X	X	X
Стратегическа цел 2: Териториално развитие – предпоставка за социално- икономическо развитие, съхраняване на природното и културно богатство и повишаване качеството на живот		84 389 000	32 290	0	0.04 %	14 759 560	17.49 %	69 597 150	82.47 %	0	0.00 %	0	0.00 %									

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Приоритет 2.1. Развитие на техническата инфраструктура, осигуряващо условия за формиране на подобрена жизнена и бизнес среда		75 796 000	0	0	0.0%	11 369 400	15.0 %	64 426 600	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Мярка 1. Комплексно планиране и устройство на територията		1 340 000	0	0	0.0%	201 000	15%	1 139 000	85%	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.32	Разработване на Общ устройствен план на община Борино	150 000	0.00		0%	22 500.00	15%	127 500.00	85%					ДБ		X					
Пр.33	Разработване на Концепция за пространствено развитие на община Борино, акцентираща на приоритетните зони на територията на общината	50 000	0.00		0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%					ДБ			X				
Пр.34	Изработване ПУП с.Ягодина, с. Буйново,с. Кожари и с. Чала	80 000	0.00		0%	12 000.00	15%	68 000.00	85%					ДБ			X	X	X		
Пр.35	Проектиране на подемно съоръжение за осигурява на достъп до природна забележителност (техническа помощ)	500 000	0.00		0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР, ТГС		X	X				
Пр.36	Отчуждителни процедури, ОВОС, разрешителни	500 000			0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%									X	X		
Пр.37	Изработване ПУП на вилна зона “Кастракли” и “Чала”	60 000	0.00		0%	9 000.00	15%	51 000.00	85%					ОПРР							
Мярка 2. Ремонт и реконструкция на общински пътища и уличните мрежи в населените места		49 230 000	0	0	0.0%	7 384 500	15.0 %	41 845 500	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.38	Ремонт на общински пътища (с.Борино-с.Кастракли-с.Будаклъ; с.Борино-с.Чала) - 19,3	11 100 000			0%	1 665 000.00	15%	9 435 000.00	85%					ПРСР, ТГС				X	X	X	X

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	km																											
Пр.39	Асфалтиране (павиране) на уличната мрежа в 5 населени места в община Борино (с.Борино; с. Буйново; с. Ягодино; с. Кожари, с. Чала)	38 130 000			0%	5 719 500.00	15%	32 410 500.00	85%												ПРСР, ТГС				X	X	X	X
Мярка 3. Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща водоснабдителна и канализационна инфраструктура		25 226 000	0	0	0.0%	3 783 900	15.0%	21 442 100	85.0%	0	0.0%	0	0.0%															
Пр.40	Реконструкция (доизграждане) на канализационната мрежа с населените места в община Борино (с.Борино; с. Буйново; с. Ягодино; с. Кожари)	8 080 000			0%	1 212 000.00	15%	6 868 000.00	85%												ОПОС			X	X	X	X	X
Пр.41	Реконструкция (доизграждане) на водопроводната мрежа в с. Борино	8 750 000			0%	1 312 500.00	15%	7 437 500.00	85%												ОПОС			X	X	X	X	X
Пр.42	Реконструкция на довеждащ водопровод в населени места в община Борино (с.Борино; с. Буйново; с. Ягодино; с. Кожари)	1 695 000			0%	254 250.00	15%	1 440 750.00	85%												ПРСР, ДБ			X	X	X	X	X
Пр.43	Изграждане на ПСОВ в населени места в община Борино (с. Борино; с. Ягодино; с.Чала)	4 751 000			0%	712 650.00	15%	4 038 350.00	85%												ПРСР, ДБ			X	X	X	X	X
Пр.44	Доизграждане на довеждащ колектор за отпадъчни води от с. Кожари до ПСОВ с. Буйново	800 000			0%	120 000.00	15%	680 000.00	85%												ПРСР, ДБ			X	X	X	X	X

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.45	Рехабилитация на съществуващи водоеми в община Борино (с. Борино и с. Ягодино)	300 000			0%	45 000.00	15%	255 000.00	85%					ПРСР, ДБ			X	X	X	X	X
Пр.46	Изграждане на ПСПВ в местности и населени места от община Борино (м. Варницата и с. Ягодино)	850 000			0%	127 500.00	15%	722 500.00	85%					ПРСР, ДБ			X	X	X	X	X
Приоритет 2.2. Постигане на енергийна независимост на общината		150 000	0	0	0.0%	22 500	15.0 %	127 500	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Мярка 4. Изследване на потенциала за енергийна независимост		150 000	0	0	0	22 500	0	127 500	1	0	0	0	0								
Пр.47	Разработване на енергийна карта на общината	150 000			0%	22 500.00	15%	127 500.00	85%					ТГС				X	X		
Мярка 5. Повишаване на енергийната ефективност и ВЕИ		850 000	0	0	0.0%	127 500	15.0 %	722 500	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.48	Повишаване на енергийната ефективност на обществени сгради (енергийна ефективност в училищни сгради, сградите на кметствата в селата Ягодино, Буйново, Кожари, Чала, читалищата в с. Ягодино, Буйново)	700 000			0%	105 000.00	15%	595 000.00	85%					ПРСР, ДБ			X	X	X	X	X
Пр.49	Въвеждане на енергоспестяващо улично LED осветление във всички населени места в Община Борино	150 000			0%	22 500.00	15%	127 500.00	85%					ПРСР, ДБ			X	X	X	X	
Приоритет 2.3. Благоустройство на населените места		2 000 000	12 000	0	0.6%	288 000	14.4 %	1 700 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Мярка 6. Изграждане на зелени зони (паркове и зелени площи)	400 000	0	0	0.0%	60 000	15.0 %	340 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%									
Пр.50	Подобряване на зелената мрежа в с. Борино	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ПРСР, ДБ				X	X	X	X
Пр.51	Изграждане на зелени площи/градинки в населените места в община Борино	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ПРСР, ДБ				X	X	X	X
Мярка 7. Подобряване на достъпността в населените места		1 600 000	12 000	0	0.8%	228 000	14.3 %	1 360 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.52	Изграждане на паркинг в централната част на с. Борино	500 000			0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР				X	X	X	X
Пр.53	Изграждане на велоалеи в с. Борино	400 000	12000		3%	48 000.00	12%	340 000.00	85%					ТГС				X	X	X	X
Пр.54	Реконструкция и изграждане на алеи за пешеходци в населените места	500 000			0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР				X	X	X	X
Пр.55	Подобряване на достъпа до обществени сгради на хора с увреждания	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ПРСР				X	X	X	X
Приоритет 2.4. Опазване на околната среда и природните ресурси, запазване на биоразнообразието, предотвратяване на екологични рискове		6 443 000	20 290	0	0.3%	3 079 660	47.8%	3 343 050	51.9%	0	0.0%	0	0.0%								
Мярка 8. Укрепване и поддръжане на изградената мрежа от защитени територии		450 000	10 000	0	2.2%	66 000	14.7 %	374 000	83.1 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.56	Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и почвите	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ПРСР, ТГС				X	X	X	X
Пр.57	Насърчаване на еко-услуги, вкл. Natura 2000 и зелена	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ПРСР, ТГС				X	X	X	X

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	инфраструктура																				
Пр.58	Изготвяне на планове за управление на Защитените местности в общината	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПОС		X	X				
Пр.59	Поощряване на граждански инициативи за опазване на природата	50 000	10 000		20.0%	6 000	12.0%	34 000	68.0%					ОПОС, Общински бюджет		X	X	X	X	X	X
Мярка 9. Предотвратяване на бедствия и аварии		5 913 000	10 290	0	0.2%	3 001 660	50.8 %	2 901 050	49.1 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.60	Превенция от бъдещи наводнения, чрез подържане на речните корита (укрепване на бреговете на р. Боринска, р. Ягодинска и р. Буйновска в рамките на населените честа)	3 000 000			0%	450 000.00	15%	2 550 000.00	85%					ДБ, ТГС			X	X	X	X	X
Пр.61	Изграждане на система за наблюдение и известяване на горски пожари	343 000	10 290		3%	41 160	12%	291 550	85%					ПРСР, ТГС			X	X			
Пр.62	Осигуряване на техника и екипировка за гражданската защита при бедствия и аварии (закупуване на МПС, многофункционален багер и трактор и сенокосачка; оборудване на противопожарно депо)	70 000			0%	10 500.00	15%	59 500.00	85%					ПРСР, ТГС			X	X			
	Изграждане на подпорни стени	2 500 000				2 500 000.00	100%							ДБ			X	X	X	X	X
Мярка 10. Подобряване управлението на отпадъците		80 000	0	0		12 000	15.0 %	68 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.63	Изграждане на фабрика за когенерация и отоплителна система за с. Борино													ОПОС, ТГС						
Пр.64	Закупуване на сметосъбирачна машина и съдове за смет	80 000			0%	12 000.00	15%	68 000.00	85%					ПРСР			X	X		
Стратегическа цел 3: Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на социалната инфраструктура, достъпността и качеството на публичните услуги		5 300 000	47 500	0	0.9%	781 500	14.7 %	4 471 000	84.4 %	0	0.0%	0	0.0%							
Приоритет 3.1. Създаване на условия за пълноценно развитие на човешките ресурси		2 110 000	20 000	0	0.9%	313 500	14.9 %	1 776 500	84.2 %	0	0.0%	0	0.0%							
Мярка 1. Подобряване на състоянието и обхвата на социалната инфраструктура (образователна, здравна, спортна и културна)		1 700 000	0	0	0.0%	255 000	15.0 %	1 445 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%							
Пр.65	Изграждане на филиал на спешен център – с. Борино	300 000			0%	45 000.00	15%	255 000.00	85%					ПРСР			X	X	X	
Пр.66	Реконструкция и модернизация на материалната база за предоставяне на социална услуга „Център за социална рехабилитация и интеграция” (ЦСРИ)	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ПРСР				X	X	
Пр.67	Осигуряване на инфраструктура за Център за обществена подкрепа „Всички заедно)	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ПРСР					X	X
Пр.68	Изграждане на спортна зала с. Борино	500 000			0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР				X	X	

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.69	Реконструкция и доизграждане на спортен комплекс Борино (стадион)	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ПРСР					X	X	X
Пр.70	Изгражданена многофункционални спортни зони в населените места в община Борино (с. Борино, с. Буйново,с. Ягодино и с. Чала)	300 000			0%	45 000.00	15%	255 000.00	85%					ПРСР				X	X	X	
Мярка 2. Адаптиране на образователната система към демографските тенденции за осигуряване на качествени образователни услуги		90 000	20 000	0	22.2 %	10 500	11.7 %	59 500	66.1 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.71	Оптимизиране на образователната инфраструктура	20 000	20 000		100%									Общински бюджет	X	X	X	X	X	X	X
Пр.72	Осигуряване на качествен транспорт на децата, учещи в учебни заведения извън населеното си място	70 000			0%	10 500.00	15%	59 500.00	85%					ОПНО ИР, ДБ	X	X	X	X	X	X	X
Мярка 3. Обновяване на материалната и техническа база за повишаване качеството на образованието, културата, спорта и социалните услуги в община Борино		320 000	0	0	0.0%	48 000	15.0 %	272 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.73	Технологично преоборудване на училищата	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПНО ИР			X	X			
Пр.74	Технологично оборудване на съществуващите социални услуги	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПРЧР			X	X			
Пр.75	Осъвременяване на материалната база в сферата на културата	50 000			0%	7 500.00	15%	42 500.00	85%					ПРСР, ТГС			X	X	X		

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.76	Подобряване на качеството на материалната спортна база	70 000			0%	10 500.00	15%	59 500.00	85%					ПРСР, ТГС				X	X		
Приоритет 3.2. Подкрепа за услуги, допринасящи за намаляване на безработицата в общината и повишаване на заетостта и доходите		610 000	4 500	0	0.7%	87 000	14.3 %	518 500	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Мярка 4. Подкрепа на образователната система за прилагане на изискванията за „учене през целия живот“ и „учене чрез работа“		300 000	0	0	0.0%	45 000	15.0 %	255 000	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.77	Насърчаване на творчеството, иновациите и предприемачеството сред децата и младите хора в свободното им време	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПНО ИР			X	X	X		
Пр.78	Развитие на алтернативни форми за учене през целия живот	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПНО ИР, ОПРЧР			X	X	X		
Пр.79	Развитие на алтернативни форми за социална реинтеграция на ранно отпадналите млади хора от образователната система	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПНО ИР, ОПРЧР			X	X	X		
Мярка 5. Осигуряване на заетост и социална интеграция на безработни лица и групи в неравностойно положение		310 000	4 500	0	1.5%	42 000	13.5 %	263 500	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.80	Развитие на ПЧП за стимулиране на социалното предприемачество и	150 000	4500		3%	18000	12%	127500	85%					ТГС			X	X			

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

	подкрепа на рисковите групи																				
Пр.81	Образователна среда за социално включване (обучения на безработни лица за разработване и управление на собствен бизнес)	60 000			0%	9 000.00	15%	51 000.00	85%					ОПРЧР			X	X	X		
Пр.82	Осигуряване на заетост и социална интеграция на безработни лица и групи в неравностойно положение	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПРЧР			X	X	X		
Приоритет 3.3. Социално включване и подкрепа за услуги		1 230 000	0	0	0.0%	184 500	15.0 %	1 045 500	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Мярка 6. Разнообразяване и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги в общността		1 230 000	0	0	0.0%	184 500	15.0 %	1 045 500	85.0 %	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.83	Участие на община Борино в проекти и програми за разкриване и разширяване на социалните услуги в общността (социален асистент, личен асистент, домашен помощник)	400 000			0%	60 000.00	15%	340 000.00	85%					ОПРЧР			X	X	X	X	X
Пр.84	Поддържане на обществена трапезария	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ОПРЧР	X	X	X	X	X	X	X
Пр.85	Преодоляване на рискове, водещи към социално изключване на индивиди и групи (от 18 до 23 г.)	100 000			0%	15 000.00	15%	85 000.00	85%					ОПРЧР			X	X	X		
Пр.86	Изграждане на Дом за възрастни хора	500 000			0%	75 000.00	15%	425 000.00	85%					ПРСР					X	X	X

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Пр.87	Разкриване и подпомагане дейността на клубовете на пенсионера	30 000			0%	4 500.00	15%	25 500.00	85%					ОПРЧР	X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 3.4. Съхраняване и развиване на културната идентичност и създаване на условия за оползотворяване на свободното време, културен живот и спорт		420 000	20 000	0	4.8%	60 000	14.3%	340 000	81.0%	0	0.0%	0	0.0%								
Мярка 7. Съхраняване и развитие на общинския културен календар		20 000	20 000	0	100%									Общински бюджет	X	X	X	X	X	X	X
Мярка 8. Развитие на спортно-физическата активност на населението		400 000	0	0	0.0%	60 000	15.0%	340 000	85.0%	0	0.0%	0	0.0%								
Пр.89	Организиране на спортни инициативи за различни възрастови групи	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ТГС, ПРСР, Erasmus +		X	X	X	X	X	X
Пр.90	Развитие на специфични спортове, съобразно природните дадености и с насоченост за привличане на туристи	200 000			0%	30 000.00	15%	170 000.00	85%					ТГС, ПРСР, Erasmus +			X	X	X	X	X
Приоритет 3.5. Подобряване на институционалната среда и на административния капацитет в помощ на бизнеса и подобряване обслужването на населението		930 000	3 000	0	0.3%	136 500	14.7%	790 500	85.0%	0	0.0%	0	0.0%								
Мярка 9. Въвеждане на комплексно административно обслужване		500 000	0	0	0.0%	75000	15%	425000	85%	0	0.0%	0	0.0%	ОПДУ				X	X	X	

Общински план за развитие на Община Борино 2014 – 2020г.

Мярка 10. Трансфер на добри практики за подобряване на местното самоуправление чрез изграждане на партньорства с други общински администрации	200000	0	0	0.0%	30000	15%	170000	85%	0	0.0%	0	0.0%	ОПДУ			X	X	X		
Мярка 11. Повишаване на компетенциите и квалификацията на общинските служители за предоставяне на услуги с високо качество и ефективност	80000	0	0	0.0%	12000	15%	68000	85%	0	0.0%	0	0.0%	ОПДУ			X	X	X		
Мярка 12. Разработване и прилагане на мерки за повишаване на информираността на гражданите за общинската политика и услуги	50000	0	0	0.0%	7500	15%	42500	85%	0	0.0%	0	0.0%	ОПДУ				X	X		
Мярка 13. Засилване на трансграничното и международно сътрудничество	100000	3000	0	3%	12000	12%	85000	85%	0	0.0%	0	0.0%	ТГС			X	X			
ОБЩО	110 421 000.00	118 890.00	0.00	0.11 %	17 448 960.00	15.80 %	88 853 150.00	80.47 %	0.00	0.00 %	4 000 000.00	3.62 %								